

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1963

Trettioandra årgången

TIDSKRIFT FÖR
VÄNERSBORGS MUSEUM

VÄNERSBORG
C. W. CARLSSONS EFTR. BOKTRYCKERI
1963.

Arbetarrörelsens genombrott i Vänersborg.

Den politiska arbetarrörelsen är i Vänersborg av något senare datum än den fackliga. Visserligen gästade Mäster Palm redan i början av 1890-talet staden, men av hans föredrag syntes intet resultat. Föredraget hölls på "Lilla Amerika", sedermera fastigheten Magnusberg söder om järnvägen, sedan Palm blivit förbjuden att tala på torget.

Arbetarklassens inflytande i samhället var vid denna tid obefintligt, då den 100-gradiga röstskalan gjorde det möjligt för ett fåtal större inkomsttagare och förmögna att avgöra varje val. Som belysande exempel kan nämnas, att stadsfullmäktigevalet 1896 avgjordes av endast 31 väljare. År 1902 röstade 179 personer, sålunda en betydlig ökning av intresset, kanske i viss mån beroende på det stegrade samhällsintresset efter 1902 års politiskaorstrejk.

1909 års rösträttsform medförde den förändringen, att den 100-gradiga skalan slopades och ersattes av den 40-gradiga, vilket betydde, att ingen kunde få disponera över mer än 40 röster. Första gången de nya rösträttsbestämmelserna tillämpades var 1910, då "De moderata", d. v. s. högern, av 272 väljare fick 5409 röster och erövrade 8 platser och "Reformvännerna", d. v. s. vänstern, av 264 väljare fick 3101 röster och tog 5 mandat.

Mellan socialdemokraterna och liberalerna rådde sedan flera år valsamarbete, och 1908 valdes den första socialdemokraten, skoarbetaren O. V. Lindberg, in i fullmäktige. Senare invaldes genom samverkan med liberalerna poliskonstapeln Anton Lundgren och grundläggaren Frans Fogelberg.

År 1918 gick socialdemokraterna för första gången till val under egen partibeteckning och erövrade 4 mandat. Valda blev Anton Lundgren, Frans Fogelberg, grundläggaren Hjalmar Nyman och skraddaren Fjalar Åström.

Som bekant beslutade riksdagen år 1918 att införa allmän och lika rösträtt i vårt land, och redan i mars 1919 företogs val efter de nya bestämmelserna. Valets resultat blev 12 höger, 6 liberaler, 8 socialdemokrater och 4 vänstersocialister. Det hade beslutats i riksdagen, att valet skulle gälla dels två år, dels fyra år. Från socialdemokraterna valdes för två år Frans Fogelberg, Hjalmar Nyman, läroverksvaktmästaren O. W. Skantz och barnmorskan Josefina Lindberg och för fyra år Anton Lundgren, Fjalar Åström, banvakten Gustaf Nilsson och reparatören A. F. Ramqvist.

Av skäl, som närmare redovisas under rubriken "Vänersborgs arbetarekommun", framgår, att vänstersocialisterna snart försvann ur stadsfullmäktige. Under någon period har kommunisterna varit representerade i fullmäktige, men under senare år har även denna grupp saknat representanter.

I stort sett kan sägas, att fördelningen av mandaten mellan socialdemokrater och borgerliga varit ungefär hälften vardera, även om vid något val vissa förskjutningar skett. Vid valet 1962 blev mandatfördelningen 21 socialdemokrater och 19 borgerliga. Här bör kanske inskjutas, att vid inkorporeringen av Vassända-Naglum antalet fullmäktigedamöter utökades från 30 till 40.

Vänersborgs Arbetarekommun.

De första åren av arbetarekommunens verksamhet är höljda i dunkel, då inga protokoll eller anteckningar från denna tid finnes bevarade. I arbetarrörelsens arkiv i Stockholm finns dock bevarat ett brev från partiets agitator C. G. T. Wickman, varav framgår att denne någon gång under år 1903 besökt Vänersborg och då bildat en arbetarekommun. Korresponderande för denna skulle ha varit en tändsticksarbetare C. J. Larsson.

Troligen har denna arbetarekommun aldrig kommit igång med verksamheten, ty några rapporter eller övriga handlingar har inte lämnats till partistyrelsen. I Ny Tid för den 11 april 1905 med-

V A L E T

N:o 1

DECEMBER

1918

M E D B O R G A R E I V Ä N E R S B O R G !

Trycket har lättat!

De fyra järnårens grepp om mänsklighetens strupe hålla på att släppa. Vad dessa hemska år av lidanden och förtryck förstört av kultur och framåtskridande skall åter byggas upp.

Ute i världen faller det gamla förtrycket för folkets mäktiga och starka krafter. Vad som för något år sedan var utopier, håller på att bliva verklighet. — Världskriget har, trots allt elände, nöd och sorg, dock åstadkommit, att folket fått klart för sig omöjligheten av, att längre låta den gamla regimen ha makten. Även i vårt land har det gamla systemet fått ett grundskott. Regeringsåtgärderna i såväl rösträffs som arbetarefrågan borgar för att demokratin inom en nära framtid blir det system, varefter vårt land kommer att styras. Men —! Det gäller om svenska folket också vill stå bakom de krav som framföras av demokratiens män.

Svenska folket kan inte göra detta på något värdigare sätt, än att vid valet sluta upp kring dem, som skrivit demokrati och framåtskridande på sin fana. — Nu är tiden kommen, då folket skall välja sina representanter. Denna gång gäller det stadsfullmäktige.

Det torde stå klart för var och en, som något följt med händelserna inom stadsfullmäktige här i sambället, vilken politik som förts av de borgerliga partierna.

Det är verkligen på tiden, att Vänersborgs arbetare och småfolk gör klar sin ståndpunkt till den nuvarande majoriteten inom stadsfullmäktige.

Vid det stundande valet hoppas vi, att alla som veta sin plikt mot nutidens stämningar,

FJALAR ÅSTRÖM

HJALMAR NYMAN

ANTON LUNDGREN

KARL BERTSON

*****

*****

*Socialdemokraternas och småfolkets valbyrå hålles öppen fredag
den 13 och lördag den 14 dec. mellan 6—9 e. m.
i Ordenshuset vid Edsgatan.*

FÖRSTA SIDAN AV 1918 ÅRS VALTIDNING.

delas i en artikel från Vänersborg, att ombudsmannen F. E. Elmgren skulle tala den 12 april och då söka bilda en arbetarekommun. Elmgren uppger också i en rapport till partistyrelsen, att han bildat sådana i Vänersborg, Skövde, Lidköping och Skara med omedelbar anslutning till partiet.

Troligen har arbetarekommunen bildats den 12 april 1905, ty i skrivelse till magistraten begärde den nyvalda styrelsen att få ordna 1:a maj-demonstration till Karlsberg eller, som det nu heter, Folkets Park. Av tidningsreferat framgår, att omkring 1.000 personer deltog med fem fanor och tre musikkårer. Detta var troligen den första 1:a maj-demonstration som hållits i Vänersborg.

Som tidigare framhållits är arbetarekommunens första verksamhetsår höljda i dunkel, men från 1908 finns de flesta protokoll bevarade. Att dessa gamla protokoll är en intressant läsning behöver väl inte särskilt framhållas, och de ger en många gånger både rörande och mäktig bild av arbetarnas försök att skaffa sig medbestämmanderätt i samhället. Lokala orättvisor påtalades ofta, och förslag till förbättringar var legio.

En intressant fråga dryftades på möte den 1 april 1908. Det var Nykterhetsvännernas samarbetskommitté, som i skrivelse begärde kommunens hjälp för att få bort pantlånerörelsen i Arbetareföreningen. Men detta ville kommunen ej vara med om, på bland annat följande skäl: "Om arbetareföreningens pantlåneverksamhet skulle upphöra, skulle genast Frivilliga fattigvården söka få den, för att med dessa blodspängar utöva välgörenhet. Hvilket skulle bli en ännu större skam."

Redan under de första verksamhetsåren hade man börjat ordna för en "Folkets Park", och kommunstyrelsen var den ansvarige för detta. Vid möte den 11 februari 1914 behandlades parkfrågan och då resolverades, "att, som kommunstyrelsen har mycket arbete med möten och på Carlsberg, beslutades enhälligt att för år 1914 bevilja ett arvode å 25 kr. till varje styrelseledamot samt 20 öre i timmen till ordf. för varje timme han bevisar fästplatsen under fästpågåender". Den 12 augusti beslutade kommunen att inställa festerna på Carlsberg på grund av det hotande och allvar samma läget. Det var världskriget, som kastade sin första skugga över den lilla vänerstaden.

Svårigheterna under första världskriget blev som bekant mycket stora, och detta avspeglas i arbetarekommunens verksamhet. Man dryftade brödkortstilldelning, paltbrödsförsäljning, potatisdistributionen, mjölkköer och andra försörjningsfrågor. Missnöjet med hela livsmedelsransoneringen var naturligtvis mycket stor, och man trodde sig genom olika förslag kunna få till stånd en bättre ordning. Man ordnade protestmöten och demonstrationer och framförde inför stadens myndigheter sina bekymmer. Naturligtvis kunde dessa inte göra mycket åt saken, och missnöjet bara växte. Det var svåra år för de flesta, och inom arbetarnas organisationer började tecken till splittring att märkas.

Man kunde klart urskilja en gränslinje mellan s. k. radikala element och de mera behärskade och eftertänksamma, och uttrycken höger och vänster tillämpades inte blott som en benämning mellan arbetarklass och borgerliga utan även inom det socialdemokratiska partiet. Så småningom blev spänningen så stor att en utlösning nödvändigt måste ske, och så blev år 1917 den s. k. partisprängningen ett faktum. Vänstersocialistiska partiet bildades, och striden mellan höger och vänster inom arbetarklassen blev mycket bitter.

Inom Vänersborgs arbetarekommun behandlades frågan om kommunens ställning till det nya läget första gången den 28 mars, och efter en lång och bitter debatt bordlades frågan. Den upptogs åter vid möte den 14 april, helt oväntat för övrigt, då förra mötet bordlagt frågan t. v. Även nu blev det en häftig och lång debatt, och när frågan var slutdebatterad, var endast 16 medlemmar kvar på möte. Dessa beslutade då, med 13 röster mot 3, att kommunen skulle utträda ur socialdemokratiska partiet men ej övergå till vänstersocialisterna utan arbeta som fristående kommun.

Hur saken sedan utvecklade sig kan inte styrkas av protokoll och handlingar, då dessa disponeras av den s. k. Vänersborgs Arbetarekommun, och icke utlämnats för genomläsning. Det är dock känt, att kommunen anslöt sig till vänstersocialistiska partiet, så småningom lämnade detta, anslöt sig till Kilbomsfalangen, sedan till Flygpartiet, som upplöstes, när Flyg visade sig vara nazistsympatisör. För närvarande finns en liten grupp, som kallar sig Vänersborgs arbetarekommun, men okänt är, om denna till-

hör någon huvudorganisation. Medlemmarna anses dock vara kommunister.

För Vänersborgs organiserade arbetare medförde partisprängningen många konsekvenser. Alla den gamla kommunens tillhörigheter och tillgångar övergick till vänstersocialisterna, däribland även den år 1910 gjorda donationen av makarna Kindblom. Dessa hade i testamente förordnat, att, efter deras död, Karlsbergs parkområde skulle tillfalla Vänersborg arbetarekommun. Vid makarnas död söktes lagfart på donationen av vänstersocialistiska kommunen, men vid lagfartens sökande användes socialdemokratiska partiets stadgar som bilaga för styrkande av behörigheten. Lagfart beviljades också, och på det sättet blev donationen till socialdemokraterna överförd på vänstersocialisterna, något som naturligtvis av högersocialisterna ansågs rättstridigt. Denna sak blev ett nytt tvisteämne, som bland annat medförde, att en högersocialist stämdes för ärekränkning av en vänstersocialist. Att donationen och parkfrågan så småningom fick en tillfredsställande lösning framgår under rubriken "Folkets Park".

I augusti 1917 bildade de "utstötta" en ny arbetarekommun, eller, rättare sagt, de beslutade att fortsätta den gamla kommunens verksamhet.

Genom valframgångarna 1918 och 1919 skapades ytterligare intresse för det socialdemokratiska partiet, och kommunens medlemsantal växte stadigt. Anton Lundgren blev den dominerande arbetarerepresentanten i fullmäktige, blev landstingsman och så småningom sjukvårdsutskottets ordförande. Vid senare val ökades kommunens representation i fullmäktige, och som största parti tillsatte socialdemokraterna ordförandeposterna i såväl fullmäktige som drätselkammare.

De svåra problem, som uppstod i och med tändsticksfabrikens nedläggande, med arbetslöshet och depression inom staden, kunde bemästras tack vare samarbetsvilja och förståelse mellan socialdemokrater och borgerliga i fullmäktige och andra samhälliga institutioner, och Vänersborgs innevånare är i dag inte sämre lottrade än folket i andra likartade samhällen. Arbetarekommunens verksamhet har vuxit i styrka och betydelse, och dess medlemsantal uppgår i dag till över 1000-talet.

Den fackliga rörelsen.

När man talar om arbetarerörelsen, är det befogat att uppdelas den i två skikt, den fackliga och den politiska. Visserligen grundades det socialdemokratiska partiet år 1889 före Landsorganisationen i Sverige, som bildades 1898, men det var dock fackföreningarna som blev stommen i partiet.

I Vänersborg bildades den första fackliga sammanslutningen år 1893, då Vänersborgs Typografklubb kom till. Den blev dock enbart en facklig sammanslutning utan politisk verksamhet, och den blev aldrig ansluten till partiet. Typografförbundet anslöt sig inte heller till L. O., och klubben kunde sålunda inte obligatoriskt anslutas till partiet, vilket L. O:s stadgar annars bestämde.

Den första "riktiga" fackföreningen bildades den 14 augusti 1898. Det var murarna i Vänersborg, som tillsammans med kollegorna i Trollhättan sammanslöt sig i en gemensam fackförening. Vid denna tid pågick stora reparationsarbeten på Kobergs slott, och det var vid dessa arbeten sysselsatta murare som bildade fackföreningen. När i början av seklet Restads sjukhus uppfördes, hade fackföreningen sin glansperiod och var en av de största i Västra Sverige.

Skräddarna var också en grupp, som tidigt fick fackförening. Det torde ha varit omkring sekelskiftet, men några säkra uppgifter föreligger inte, då protokoll och handlingar ej blivit bevarade. Så mycket är dock säkert, att det var förtroendeman Andreasson från Svenska Skrädderiarbetsförbundet som bildade avdelningen och också ledde förhandlingarna om bättre löner. Dessa förhandlingar blev rätt dramatiska, då arbetsgivarna bestämt vägrade att gå med på upprättande av skriftligt avtal, men, som en gammal skräddare i 85-årsåldern uttryckte saken: "De kunde ju i längden inte kämpa mot det nya."

I slutet av seklet hade Vänersborg fått en storindustri: A. F. Carlssons skofabrik. Från en ringa början hade den driftige och framsynte torparsonen från Vänersnäs arbetat upp sin rörelse till storindustri, landets första skofabrik med över 300 anställda. Det var klart, att det år 1888 bildade Svenska Skoarbetareförbundet redan tidigt gjorde försök att få de anställda organiserade. Förbun-

dets ordförande A. C. Lindblad kom till Vänersborg vid jultiden 1897 för att söka bilda en fackförening, men detta misslyckades, då arbetsgivaren hotade dem med avsked, som vågade gå med i en fackförening. En "hemlig" fackförening med 157 medlemmar bildades strax därefter, men arbetsgivaren kom denna på spåren och alla 157 avskedades från sitt arbete.

Efter detta dröjde till år 1902, innan ett nytt försök gjordes, då en av förbundets agitatorer sökte få arbete på fabriken för att på så sätt komma i kontakt med arbetarna. Försöket genomskådades dock av arbetsgivaren, och någon fackförening blev ej bildad. I februari 1904 blev det dock allvar av, och en fackförening kunde bildas med något över 200 medlemmar.

Man begärde nu från arbetarna omedelbara löneförhandlingar, vilka dock avvisades. Det gick ett helt år utan resultat, och i februari 1905 började "den stora skostrejken", stadens största och och allvarligaste arbetskonflikt genom tiderna. Strejken pågick i 15 månader, och satte allvarliga spår i såväl skofabriken verksamhet som i fackföreningens. Fabriken miste många präktiga yrkesarbetare till andra fabriker, och fackföreningen många präktiga medlemmar. Alla parter drog en lättnadens suck, när strejken äntligen var slut, och det måste konstateras, att kampen mellan den gamla "patriarkaliska" uppfattningen och det nya i tiden blev en seger för det senare.

Fram till storstrejken 1909 hade många industri- och yrkesgrupper bildat fackföreningar, men utgången av storstrejken medförde som bekant en avsevärd försvagning av hela rörelsen, något som givetvis kunde förmärkas även i Vänersborg. Numera finns väl ingen, som önskar att fackorganisationerna skulle upphöra med sin verksamhet; tvärtom är de erkända som ett nödvändigt instrument i samarbetet mellan arbetsgivare och arbetstagare. I Vänersborg är organisationen mycket stark; de olika avdelningarna är centralt sammanslutna till Vänersborgs Fackliga Centralorganisation, vars medlemsantal uppgår till 4.800, fördelade på 31 fackföreningar.

Folkets Hus.

Den som i dag besöker det relativt ändamålsenliga Folkets Hus har säkert ingen aning om det upppoffrande arbete, som ligger bakom tillkomsten av samlingslokalerna. Men här kan de gamla protokollen berätta. De finns nämligen samtliga i behåll från den dag föreningen bildades, den 29 december 1906, och fram till i dag. Det blir historien om de egendomslösas strävan att bygga ett Folkets Hus, där organisationerna kunde hålla sina möten, ordna fester, inrymma bibliotek.

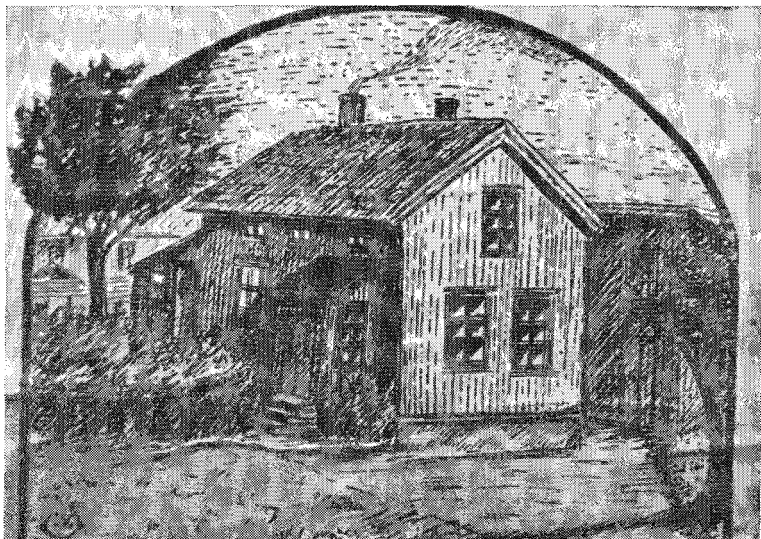
När föreningen bildades för 53 år sedan, hade stiftarna inga ekonomiska resurser. De första protokollen berättar om inkomster på 7 och utgifter på 5 kronor. Men tron på en framtid fanns där, och föreningens förste ordförande, tändsticksarbetaren Hjalmar Nilsson, var just den ledare som behövdes. Tyvärr rycktes han snart bort av lungsoten, men då hade föreningen redan

HJALMAR NILSSON. fått en viss stabilitet.

Efter ett par års verksamhet hade man kommit så långt att man vågade tänka på förvärv av någon fastighet, som kunde tjäna ändamålet Folkets Hus. Under de två åren föreningen existerat hade man genom uttaxering från fackföreningarna fått ett litet kapital, och nu skulle man alltså skaffa fastighet. Man hade två förslag, dels den s. k. Blumeska fastigheten vid Nygatan, som kostade 25.000 kr, dels smeden Magnussons fastighet vid Kyrkogatan, där Folkets Hus nu ligger. Denna fastighet kunde förvärfvas för ett pris av 12.500 kr, och det blev köp av. Tidigare hade föreningen vid flera tillfällen fått juridisk hjälp av e. o. hovrättsnotarien Harald Hjorth, och denne åtog sig nu att förmedla köpet som s. k. bulvan. Man ansåg nämligen i föreningen, att om säljaren fått veta, vem som var den verkliga köparen, något köp inte skulle bli av. (För alla sina besvär med stadgeuppsättning, köpekontrakt, lagfart med mera begärde enligt protokollen Hjorth — 7 kronor!)

Fastigheten var i bedrövligt skick, men det var ändå embryot till det kommande Folkets hus. På tomten fanns isupp-

lag, båtbyggeri och glasmästeri. I ett litet rum hade Adolf Jansson skomakeriverkstad. Det "stora rummet" blev möteslokal och bibliotek. Det fanns också en liten lägenhet, som kom att användas till vaktmästarebostad.

SMEDEN MAGNUSSONS FASTIGHET VID KYRKO GATAN.

(Teckning av Carl Nordberg.)

Protokollen vittnar om ständiga bekymmer för ekonomin. Hyresgästerna blev skyldiga hyror, 15 kronor, 20 kronor, och man diskuterade, hur det skulle bli möjligt att få in dessa pengar. Det dröp från taket, golvet var ruttet; hela styrelsen skulle på lördag och söndag arbeta för att bota felen.

Uttaxeringarna från fackföreningarna gick dåligt, men kraven på lokaler växte. Man började tala om nybyggnad redan 1925. Frågan avskrevs; det fanns inga pengar. Men regelbundet vart halvår kom frågan upp på nytt och avlogs; ekonomiska förutsättningar saknades.

I december 1927 var frågan åter uppe, och denna gång såg det ljusare ut. Man hade fått löfte om lån från L. O. Man skulle få bottenlån i sparbanken, och man hade inom styrelsen gjort upp

FOLKETS HUS I VÅRA DAGAR.

en ekonomisk kalkyl, som visade sig rätt bra. Så beslutades att låta byggmästaren Erik Lind upprätta skissritningar och kostnadsförslag till nybygge. Förslaget lydde på 140.000 kronor. "Alldeles för dyrt", sade föreningen, och så blev det ett nytt förslag, som slutade på 96.000 kronor.

Den 26 februari 1928 beslutade föreningen om nybyggnad. Men nya bekymmer kom till; kostnaderna skulle bli ännu större. Byggnadsentreprenaden slutade på 115.750 kronor, vartill kom nära 15.000 kronor för sanitet- och elinstallation. Nya beräkningar, nya förslag. Nu fattades det "bara" 15.000 kronor.

Någon föreslog: Vi talar med bryggeriet och lovar dom all leverans till Folkets hus och Folkets Park; kanske vi då kan få låna pengar. Så blev det. Järnhandlare Chr. O. Gadde och disponent Birger Ygge klarade ett lån på 15.000 kronor, och så blev det bygge av.

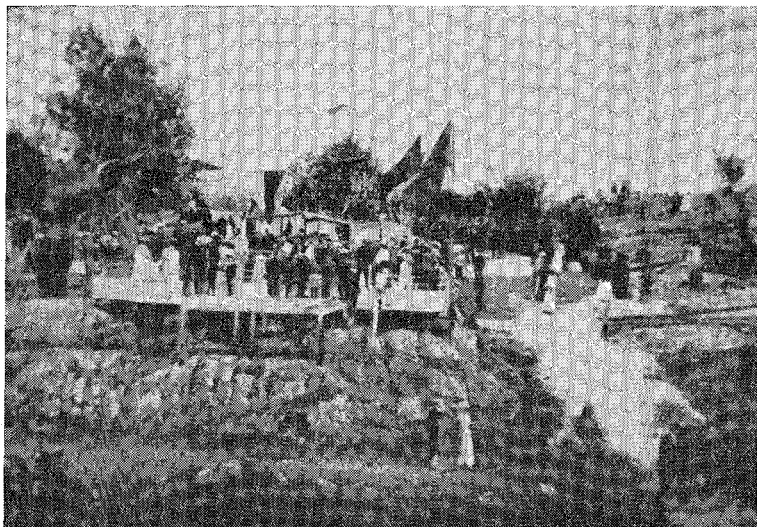
Invigningen skedde den 16 december 1928, med tal av L. O:s Per Bergman, sång av Sjung-Sjung, musik av stadsmusikkåren m. m. Äntligen var Folkets hus färdigt och invigt, efter många år av bekymmer och uppoffringar från dem som varit "de ledande".

Men, bekymren är inte slut ännu. Svårigheterna att finansiera offentliga samlingslokaler kvarstår, och dagens Folkets Husstyrelse har det många gånger svårt.

Berättelsen om Folkets Hus i Vänersborg är berättelsen om tro och hänförelse, uppoffringar av tid och arbete, optimism inför framtiden — trots allt.

Folkets Park.

Vad som sagts om Folkets Hus kan i stort sett sägas även om Folkets Park. Parken är ungefär jämgammal med arbetarekommunen och var alltså igång redan omkring 1907.

DEN FÖRSTA DANSBANAN PÅ KARLSBERG.

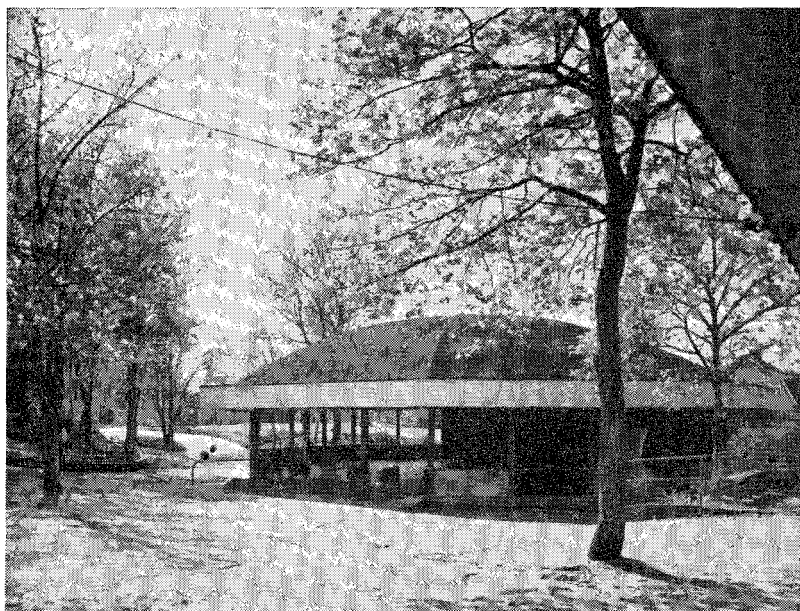
(Foto troligen från år 1905).

Under de första 20 åren fanns ingen särskild parkförening; den bildades först 1926, och styrelsen för arbetarekommunen hade hand om parkens skötsel.

Karlsberg, som parkområdet kallades, ägdes av en lägenhetsägare Kindblom på Blåsut, och uppläts för en liten hyra som festplats för Vänersborgs arbetare. Kindblom testamenterade sedermera parken till arbetarekommunen. Så småningom utvidgades verksamheten, den första dansbanan kunde byggas, serveringslokaler tillkom, teaterbyggnad uppfördes, och i början av 1940-talet var Karlsberg en modern Folkets park.

Naturligtvis har det alltid varit svårt att få ekonomisk täckning för utvecklingen, men respektive parkstyrelser har alltid lyckats klara av svårigheterna.

Som tidigare framhållits skedde en sprängning av arbetarekommunen 1917, och då testator avlidit och testamentet blev offentligt, erhöll den då kommunistiska arbetarekommunen lagfart å Karlsberg. Denna arbetarekommun förvaltade sedan parken fram till

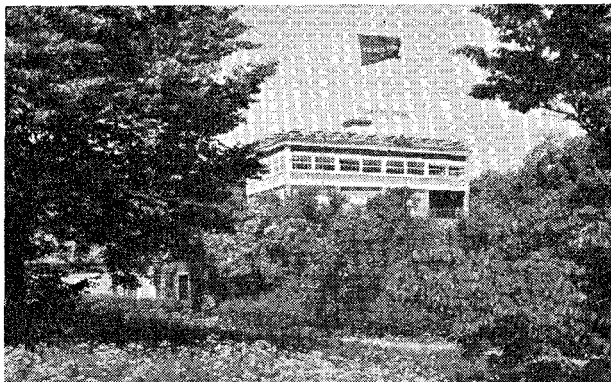
DET MODERNA FOLKETS PARK.
(Dansbanan och t. v. teateranläggningen.)

1926, då Folkets Park-föreningen bildades. Folkets Park-föreningen arrenderade nu området av Vänersborgs arbetarekommun.

Emellertid hade föreningen stora ekonomiska svårigheter på grund av att den inte ägde marken och sålunda inte kunde få låna pengar mot inteckning i fastigheten. Efter förhandlingar mellan den socialdemokratiska arbetarekommunen och Vänersborgs arbetarekommun enades man om tillsättande av en särskild donationsstyrelse med representanter från båda arbetarekommunerna, varpå man överlät nyttjanderätten av marken till Folkets Park-föreningen. På så sätt blev det möjligt för föreningen att erhålla lån mot inteckning.

Vänersborgs stad har välvilligt tillmötesgått föreningens begäran om vissa markbyten för att möjliggöra utvidgning och modernisering av parkområdet, och meningen är nu, att man i anslutning till den nya Dalbobron skall få en modern park, s. k. dagpark, öppen även på vardagar, med barsservering, kioskrörelse, utsiktstorn och annat, som kan vara av intresse för såväl turister som för stadens egna innevånare.

SERVERINGSBYGGNADEN I VÅRA DAGAR.

Några namn.

Som tidigare framhållits, har gamla protokoll och handlingar från arbetarerörelsens första tid inte kunnat anträffas. Man vet sålunda inte med säkerhet vilka de varit, som började den första verksamheten. Först 1908 hittade man protokoll och handlingar, som kastar ljus över verksamheten, och man möter personer som senare skulle komma att spela en väsentlig roll för rörelsens utformning.

Det är motiverat att först nämna *Karl Spets*. För den äldre generationen är han känd som den borne agitatorn, orädd, kraftfull och stormande. Uttrycket eldsjäl kan här användas; Spets var en sådan. Redan som mycket ung togs han i anspråk vid fester och möten, hans kraftiga stämma och proletära uppträdande

gjorde honom populär och efterfrågad. Han blev Ny Tids förste lokalredaktör, och han och hans hustru blev ett med tidningen. Spets skrev artiklar och notiser, och hans hustru distribuerade tidningen till de få hushåll, som då vågade ha tidningen. Spets var radikal till hela sin läggning, klasskämpe till det yttersta och oförsonlig mot "borgarna." Denna hans inställning förde honom 1917 över till vänstersocialisterna, men så småningom lämnade han denna grupp, och på gamla dagar sökte han återinträde i det socialdemokratiska partiet.

Bröderna *Adolv* och *Patrik Jansson* var också med från början, och deras namn återfinns i otaliga protokoll. — *Adolv* var den äldste och lugnaste, klok och eftersinnande, men likväl stundom litet oberäknelig i sin "radikalism". Även han anslöt sig 1917 till oppositionen, men övergick efter några år till det socialdemokratiska partiet. Han representerade socialdemokraterna i stadsfullmäktige i många år och blev så småningom rådmän, ett uppdrag han innehade, tills processreformen trädde i kraft.¹⁾ — *Patrik Jansson* var av annat kynne än brodern. Filosof och kättare, tänkare och hädare på samma gång. Hans intresse för arbetarörelsen var kollossalt, för kommunalpolitik däremot minimalt. *Patrik* var en självlärd man, mycket beläst och kunnig. Hans insatser i arbetarkommunen var säregna men säkerligen stimulerande och intresseväckande under denna brytningstid.

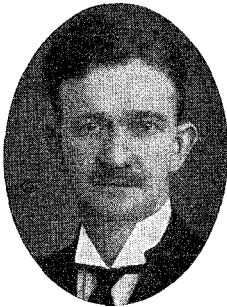
Anton Lundgren är ett välkänt namn för de flesta vänersborgare. Under många år, från 1916 fram till mitten av 1950-talet, var han en av förgrundsfigurerna i Vänersborgs offentliga liv. Han blev den ledande inom drätselkammaren. Han nedlade ett jättearbete för att klara arbetslösheten under de svåra åren. Han blev landstingsman, ordförande i sjukvårdsutskottet, där han hade hela verksamheten på sina fem fingrar, ledde löneförhandlingar och ordnande upp besvärliga sjukhusfrågor. Han offrade all sin lediga tid för det allmänna. *Anton Lundgren* var den kommunale ledaren inom sitt parti; hans ord vägde tungt, och han var medveten

---

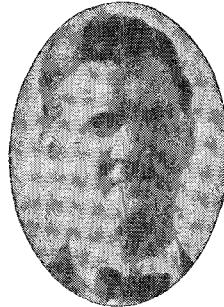
¹⁾ *Adolv Jansson* kvarstod emellertid ännu några år som ledamot av magistraten.

KARL SPETS.

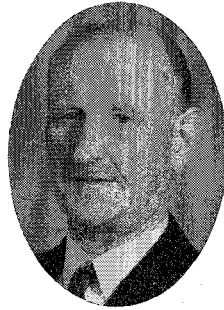
ADOLV JANSSON.

PATRIK JANSSON.

ANTON LUNDGREN.

HJALMAR NYMAN.

om detta. Han hade mycket bestämda meningar och ruckade sällan på dem. Han respekterades av alla partier för sina insatser och betraktas nog fortfarande som den mest betydande kommunalman arbetarerörelsen haft i Vänersborg.

Hjalmar Nyman, som ännu, pigg och kry, njuter sitt otium på Solängens vårdhem, var också med i de tidiga åren. Han kom till Vänersborg som rallare, när den nya kanalen påbörjades, och sedan har han varit staden trogen. Hjalmar Nyman kanske inte syntes så mycket utåt, men faktum är, att han har betytt mycket för arbetarerörelsen. Hans ständigt goda humör och hans förmåga att vinna människorna har varit stora tillgångar i de stundom mycket hårda inre stridigheterna, och det är berättigat att nämna Nyman bland dem, som har betytt mycket för stabiliseringen.

Naturligtvis skulle ännu flera namn kunna nämnas, men dels skulle det föra för långt, dels är ännu många "veteraner" i full verksamhet, och deras insatser får väl skildras en gång, när deras sol har dalat.

FJALAR ÅSTRÖM.

Tankar kring en matrikel.

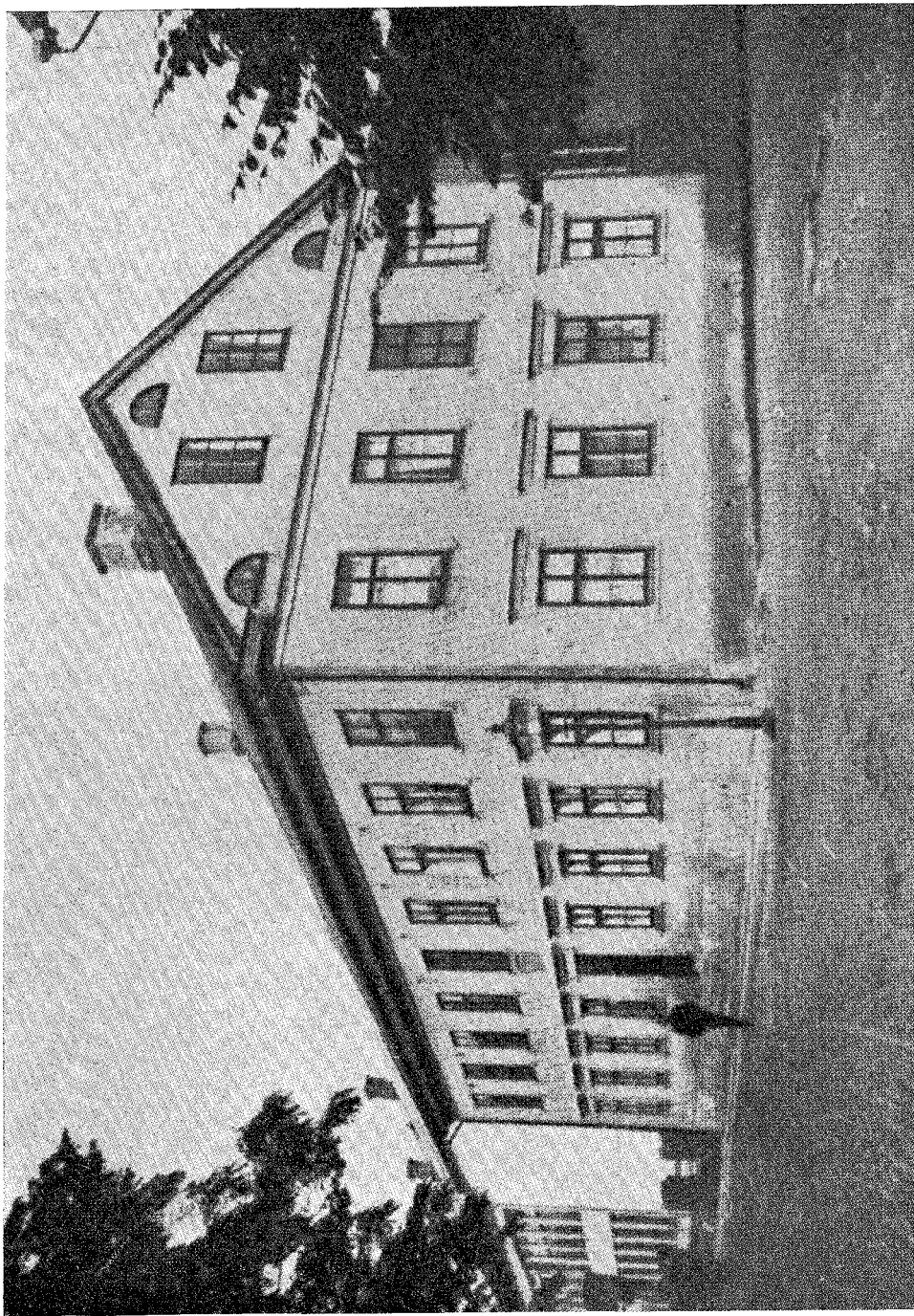
Till tonerna av Birger Sjöbergs "Jag längtar till Italien", exekverad av en norrman på en dansk flygel på en dansk folkhögskola (Vallekilde på nordvästra Själland), sitter jag och tänker på Fridaskaldens hemstad, vårt Vänersborg. Nog kunde man i den kyliga vårvinden med Sjöberg längta till Italien, men tankarna dras ändå åt norr, till Vänerns drottning för att tala med en annan känd vänersborgare, Halvord Lydell. Det är förunderligt, detta med nordbons längtan till Södern; lika förunderligt är dock, att om det gällde att välja för evigt, så valde man Norden. Man "längtar marken, man längtar stenarna, där barn man lekt", för att citera en annan skald, Verner von Heidenstam, som visserligen ej var västgöte och på så sätt vår nära frände men dock växte upp vid ett bruk i skogsbygden i norra delen av landskapet, i Tiveden.

Utgångspunkten för dessa funderingar är den matrikel över Vänersborgs läroverk 1821—1947, som utkom i slutet av år 1961 med läroverkets förre rektor Ernst Lundberg och hans forne elev, nertecknaren av dessa rader, som författare. För dem som icke läst eller, låt mig hellre säga, bläddrat i den 563 sidor tjocka boken, vill jag som en förklaring till bokens omfattning i tiden nämna, att början gjordes 1821 av två anledningar; dels skulle 1820 års skolordning börja tillämpas i Vänersborg från 1821, dels fanns inte intagningsmatriklar bevarade längre tillbaka än just från 1821. Övriga gingo till spillo i 1834 års brand; endast de räddades, som dåvarande rektor Pehr Selander hade hemma i sin bostad. Slutet sattes till 1947, emedan rektor Lundberg då avgick med pension.

Det fanns naturligtvis en skola även före 1821 i vår stad, även om den då inte låg, där nu levande vänersborgare äro vana att se den. Den höll sig dock i närheten av den nuvarande "kulturaxeln", där den låg i hörnet av Kyrko- och Drottninggatorna i det

som nu är en del av Plantaget. När läroverket nu står redo att i sina nya byggnader, belägna på ungefär samma plats som det verkat på sedan 1869, mottaga en ny generations elever, kanske det kan vara nöjsamt för gillebröderna att med mig läsa mellan raderna i matrikeln. Det är helt naturligt inte mycket, som i en bok av denna art kan sägas om var och en i en skara, som räknar 5821 personer. Man måste fatta sig kort, om inte omfånget skall bli alltför avskräckande stort. Nu är det självfallet inte enbart vänersborgare, som gått i vårt läroverk, men även om skolan har dragit till sig elever från trakten omkring, tidvis i ganska vida cirklar, som man finner vid ett studium av elevernas hemvist, så är dock en god del infödda vänersborgare. De som inte äro det, de kände sig — det är jag övertygad om — efter nio år eller kanske bara fyra (gymnasietiden) i skolan åtminstone som naturaliserade barn av vår stad.

Från vilka trakter har då elevmaterialet rekryterats till vårt läroverk? En statistisk undersökning, som jag gjort, visar, att 24 % komma från själva staden, 22 % från omgivningarna (t. ex. Vargön med omnejd, Grästorp, Varaslätten, Trollhättan, Vassända-Naglum), 16 % från Dalsland, 36 % från övriga delar av Sverige och resten eller 2 % från utlandet. En sådan undersökning kan lätt bli vilseledande, allra helst som den ort, som finnes angiven efter varje elevs födelseår, avser födelseorten och ej hemorten vid elevens inträde i läroverket. Detta leder till att t. ex. en av "Rådmans" (*Albert Carlsson*) bröder hamnat i den grupp, som upptar de utomlands födda; fadern var nämligen präst på dåvarande svenska besittningen Saint-Barthélemy i Västindien vid Carl Julius' födelse. Urvänersborgaren *K. G. Cedergrens* alla tre söner har råkat bli födda på andra platser i Sverige och ha alltså förts till gruppen "övriga delar av Sverige". Några ha av en ödets nyck blivit elever i skolan åtminstone för en tid. Så var fallet med en del gossar, som normalt borde ha gått i Karlstad. En eldsvåda där fick till följd, att bland andra den sedermera så berömde professorn i statskunskap i Lund *Pontus Fahlbeck* fick tillbringa något år i Vänersborg tillsammans med två bröder. Sådana undantagsfall kunna

1842 ÅRS LÄRVERKSBYGGNAD (FRÅN 1869 ANNEX).

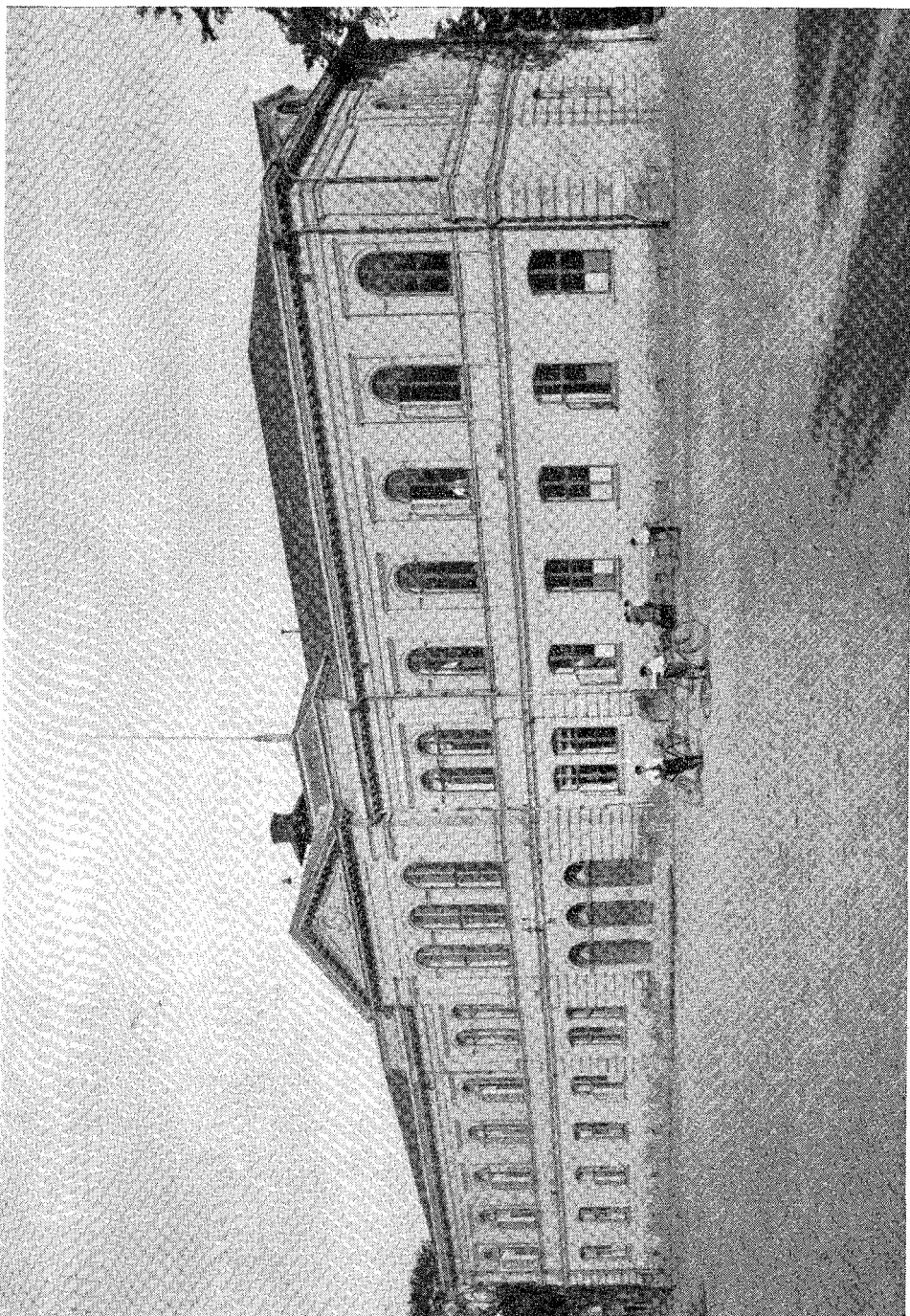
dock ej förtaga intrycket av att skolan i huvudsak varit ett stadens och den närmaste omgivningens läroanstalt. En liknande undersökning av lärjungematerialet just nu, 1963, skulle med all säkerhet ge ett helt entydigt svar, alldenstund både Trollhättan och Åmål fått egna gymnasier.¹⁾

Är alltså lärjungarnas rent lokala ursprung ett intressant studium — till deras sociala härstamning skall jag återkomma längre fram —, så är det inte mindre intressant att se, vart de tagit vägen efter slutad skolgång. Många ha naturligtvis förblivit sin hembygd eller sitt land trogna, men påfallande många ha också försvunnit ut i vida världen och där spritt glans över det svenska namnet. Nedanstående uppställning visar, vart de f. d. vänersborgarna emigrerat. Till gruppen "diverse länder" ha förts sådana som av olika anledningar flyttat till olika länder; många av dessa äro diplomater, såsom *Axel Cronhielm* och *Jens Malling*.

Afrika	25	Europa	48
Asien: Japan	1	därav:	
Australien	11	Belgien	1
Nordamerika	238	Danmark	8
därav:		England	14
Canada	8	Finland	3
USA före 1900	124	Frankrike	6
„ efter „	106	Holland	1
Sydamerika	19	Norge	10
därav:		Ryssland	2
Argentina	4	Schweiz	2
Brasilien	5	Spanien	1
Chile	1	Diverse länder	15
Colombia	4	Summa	357
Paraguay	4	eller 6,1 % av hela elevantalet	
Syd-Georgien*)	1	på 5821.	
		*) eg. Syd-Antarktis.	

¹⁾ Att skolan många gånger blivit ett rent familjeläroverk, där generation efter generation gått, det finner man också snart; det finns t. ex. tre led Brette, Haeger, Sundelius, Taube, Thernquist och otaliga fall, där far och son (dotter) eller farfar och son gått i skolan.

1869 ÅRS LÄROVERKSBYGGNAD.

Det kan självfallet ej bli tal om att här namneligen räkna upp alla som slagit sig ner i främmande land, men några vill jag gärna peka på. Det finns nämligen många fler än de allmänt kända *Carl Johan Andersson* och *Axel Eriksson*, som äro förtjänta av att dras fram i rampluset, många både äldre och yngre. Vid ett bläddrande i matrikeln finner man snart, att Afrika måste haft en mystisk dragningskraft på många vänersborgska skolpojkar. Förutom de redan nämnda två upptäcktsresandena, om vilkas förtjänster det är onödigt att här orda²⁾, kan man, såsom framgår av översikten ovan, räkna till tjugotre andra vänersborgsafrikaner. Eriksson åtföljdes av tre bröder, varav en också gått i läroverket, liksom en annan följeslagare, vänersborgaren *Oskar Nyberg*. Hans son *Axel Eriksson jr* blev en mycket känd djurmålare i Syd-Afrika. *Gunnar Helanders* insatser för Afrikas folk tillhör den nutida historien, likaså *Arne Magnussons*.

Det finns dock pionjärer från en längre tillbaka liggande tid. I slutet av 1800-talet trafikerades den nu så aktuella Kongo-floden av en ångare med namnet "Capitaine Schagerström". Denne kapten *Schagerström* var en gång skolpojke i Vänersborg, närmare bestämt åren 1873—78. *Carl Gottfrid* var hans förnamn. Han inträdde i Kongostatens tjänst 1886, var befälhavare å flodångaren "Stanley" och förde bl. a. 1887 Henry M. Stanleys expedition för undsättning av Emin Pascha uppför Kongo-floden. Han återvände till Sverige 1889 men begav sig samma år åter till Kongo, företog 1892 en expedition från Banzyville tvärs genom landet till Mongalla-floden och blev därmed den förste, som undersökt dessa trakter. Våren 1893 blev han ledare för sjöfarten på övre Kongo-floden samt någon tid även hamnkapten i Leopoldville. Han avled 1896 i Matadi, Kongo, på väg hem till Sverige.

Ett lika underligt men mer tragiskt öde är *Knut Knutssons*. Om honom, hans kompanjon Georg Waldau och andra landsmän har mycket skrivits i den aktade geografiska tidskriften *Ymer*, bl. a. 1886 i en uppsats med titeln "Om svenskarna på Kamerun-

²⁾ Andersson finner man i vilket större konversationslexikon som helst. Eriksson har biograferats av sin son Andrew Waerneman i Gillets årsskrift 1955.

berget". Därmed är hans verksamhetsfält inringat. Knutsson kom 1883 26 år gammal till Kamerun. Före honom lär knappast någon vit man ha bedrivit någon verksamhet i större utsträckning just här. Han kom på god fot med negerstammarna och kunde genom köp förvärva stora jordområden. Enligt Knutsson skall den blågula flaggan före någon annan nations flagga ha vajat på Kamerunberget. Försättningen blev dock inte så lyckosam för Knutsson och hans partner Waldau från Stockholm. Tyskarna annekterade 1885 Kamerun, och efter att först ha erkänt de båda svenskarnas rättigheter, blev deras egendom småningom indragen till tyska staten. Sedan följde för K. en lång kamp för sina rättigheter, först med tyskarna, senare — åren gingo och första världskriget kom — med engelsmännen. Allt var dock förgäves. Han måste till slut uppge kampen för sin rättmätiga egendom.³⁾

Andra emigranter ha varit mer lyckosamma. I London verkade sålunda under 1800-talets senare hälft *Christer Petter Sandberg*, som var född i Vänersborg 1832 och elev i läroverket 1842—49. Han drev en mycket stor ingenjörsfirma med specialisering på järnvägsräls, en firma som även tjänstgjorde som plantskola för yngre framåtsträvande landsmän till innehavaren⁴⁾. En sådan var *Axel Sahlin*, också han en gång skolpojke i Vänersborg, dessutom med mycket nära anknytning till vår stad på mödernet. Han stammade nämligen från bruksägaresläkten Wikström.⁵⁾ Axel

---

³⁾ Knutssons tragiska öde skildrades i samband med hans död 1930 bl. a. i en längre artikel i GHT den 24.12. s. å.

⁴⁾ Sandberg glömde aldrig sin hembygd utan bodde varje sommar på Björkås egendom, som han ägde. Han är också begravd i hembygden.

⁵⁾ Det skulle vara mycket frestande att behandla denna släkt litet utförligare, t. ex. dess förgreningar åt olika håll, åt professorsfamiljen Boëthius bl. a. eller varför inte familjelivet i hemmet. Det senare skulle kunna bli en kulturhistorisk skiss från det slutande 1700-talets och det begynnande 1800-talets Vänersborg. I den skulle framskymta en känd figur ur vår historia — mannen med det svarta pannbandet, Georg Carl von Döbeln alltså; han bebodde en tid bostället Önne i Dalsland och var en trägen gäst i den Wikströmska familjen, där barnen inte utan en viss bävan lät sig gungas av den allvarlige mannen. De koppar, som v. Döbeln bjöds att dricka ur där, bevaras ännu pietetsfullt inom familjen Boëthius. Jag återkommer senare till en av släkten Wikström.

Sahlin blev en mycket framgångsrik ingenjör med en firma, som anlätades för stora projekt över hela världen. Skolan har fostrat även andra lysande ingenjörsbegåvningar. *Emil Frithiof Johnsson* hette en. Han innehade en nyckelpost under första världskriget, då han var kontrollant av sprängämnen för franska och italienska regeringarna. Fredligare värv ägnade sig en annan skolgosse åt, en med ett av åtminstone äldre vänersborgare välkänt namn, *Brobeck*. *Erik Reinhold* hette han och var farbror till den från "Kvartetten som sprängdes" välkände Karl Ludvig, Konstantin Brobeck alltså, också han elev vid läroverket. Blev nu inte Reinhold Brobeck förevigad i något av Birger Sjöbergs verk, så har han själv "rest sig ett monument, varaktigare än koppar", för att tala med romarskalden Horatius. Det är nämligen han som ritat modellen till alla "Emilars" symbol, chalmeristmössan, den med tofsen alltså. Så kom ihåg det, blivande elever vid Chalmers tekniska högskola — när du sätter på dig din mössa, så är det en huvudbonad, konstruerad av en tidigare liten skolpojke från Vänersborg. Att B., sedan han emigrerat till Amerika, blev en högt aktad medlem av svenskkolonien i Vancouver och gjort mycket för uppbyggandet av denna stad, det förringar ju inte värdet av hans tidigare prestanda. Sist i raden av ingenjörerna vill jag nämna den utåt kanske mest kände av dem alla, *Hjalmar Lundbohm*, "Lapplandskungen" alltså⁶⁾. L. var (liksom två bröder) elev vid läroverket 1866—73. Vad han betytt för Lapplands utveckling, det anger hans "smeknamn"; det är ej heller här rätta platsen att föra dessa hans insatser på tal. Däremot ger mig hans namn anledning att något litet beröra, vad jag skulle vilja kalla "Vänersborgare på världskartan".

Innan jag börjar detta geografiska studium, vill jag endast i korthet nämna om ytterligare några utlandsvänersborgare, som på olika sätt hedrat sin hem- eller skolstad. Vem kan ana, att bakom det franska namn, Sébastien Voirol, som återfinnes på det här av-

---

⁶⁾ Här vill jag skjuta in en annan f. d. skolgosse, som blivit känd över hela landet under namnet "Lapplandsdoktorn" — Einar Wallqvist. Hans fader var disponent vid Långeds bruk i Steneby socken, och därför kom Einar och hans bror Gunnar (sedermera professor vid Tekniska högskolan) att några år gå i Vänersborgs läroverk.

SÉBASTIEN VOIROL

Augurales et Talismans

CHAGOUHERAN — LE CHÉRIF ET L'ENCHANTEMENT

LA DAME DU MONDE — LA SAMPANE DE L'AUORE

PARIS

COLLECTION ŒUVRES ET JOURS

EUGÈNE FIGUÏÈRE & Cie, ÉDITEURS

7, rue Corneille

—
MCMX

TITELBLADET TILL EN AV VOIROLS SKRIFTER (1910).

bildade titelbladet, döljer sig en *Gustaf Henrik Lundqvist*, student i Vänersborg 1889. Han skrev flera romaner på franska och översatte nordiska sådana till detta språk, så det är kanske inte så underligt att denne "lilla parisare" till slut blev generalsekreterare vid Stora operan i Paris. Att han var mycket språkbegåvad är tydligt. Den verklige polyglotten har dock läroverket producerat i *Albin Bernays* (i skolan — 1878—84 — Persson). Han blev småningom läkare i USA men skrev vid sidan av denna sin verksamhet egna dikter och översatte sådana från andra språk och inte bara vanliga som tyska, franska, italienska, spanska, portugisiska samt klassiska och slaviska språk utan även mer svårtillgängliga som arabiska, ungerska, turkiska, japanska, hindu, sanskrit och persiska. En annan dalbo (Bernays var från Frändefors) med goda utförs-gåvor var Håbolssonen *Jacob Bonggren*, som gick i läroverket strax före Bernays; han blev ju en mycket känd tidningsman i sitt andra hemland USA. Samma nation tjänade bondsonen *Johan Enander* (elev i läroverket 1866—69) som professor i svenska vid Augustana College. Posten som minister i Köpenhamn måste han av hälsoskäl avsäga sig.

Även om de flesta f. d. skolgossarna styrt kosan till det stora framtidslandet USA och till Afrika, så ha många också — såsom framgår av översikten ovan — slagit sig ner på annat håll för längre eller kortare tid. Jag vill bara erinra om en man som *Carl August Dafgård*; han verkade i Australien och har gjort en stor donation till läroverket. *Alfred Lindbäck* hette en annan gosse, elev vid läroverket 1844—50. Hans fader, som också en gång gått i Vänersborgs skola (före 1821 dock)⁷⁾, var den herostratiskt ryktbare Silbodalsprästen, Anders Lindbäck. När denne 1865 ställdes inför rätta, begärde sonen tjänstledighet från Kungl. flottan och begav sig till Sydamerika; han deltog där i den s. k. trippelalliansens (Brasilien, Argentina och Uruguay) krig mot Paraguay med så stor utmärkelse, att han dekorerades för sina insatser med Södra korsets orden.⁸⁾

⁷⁾ Hans första offer Anders Lysén gick där också 1822—26.

⁸⁾ Brodern Gottfrid (elev 1847—54), också han militär, ville ej bära faderns namn efter avslöjandet av hans brott utan kallade sig Bergman.

För att nu återkomma till "Vänersborgare på världskartan", så är det för visso inga större metropoler, som fått sitt namn efter vänersborgare, men det finns dock en och annan plats, vars namn kan ledas tillbaka till skolgossar från Fridas stad.⁹⁾ Det finns t. ex. för att börja med vår hemort i Clark County i staten Washington ett mindre samhälle med namnet Venersborg. Platsen grundades 1909 av två västgötar C. J. Lannerberg¹⁰⁾ och John Andersson, som köpt området av en amerikansk familj Veners. Då boplatsen skulle ges namn, blev det Venersborg som minne av både grundarnas hembygd och förra ägarna. Någon Lannerberg har aldrig funnits i Vänersborg, men man får väl förmoda, att han och hans medhjälpare voro från trakten av vår stad.

De platser eller skall man säga fläckar på världskartan, som äro uppkallade efter vänersborgare, ligga inte precis i allfarsvägen, men kanske kan någon bli i tillfälle att bestiga det 510 m. höga Lundbohmsfjellet eller ankra vid Kap Lundbohm. Båda ligga som sig bör med hänsyn till Lundbohms nordliga verksamhetsområde långt norr ut. Fjället finner man väster om Ekmanfjorden på mellersta Väst-Spetsbergen; det fick sitt namn 1912 av G. de Geer. Kap Lundbohm är en udde, som från Vildt Land skjuter ut i den innersta delen av Independence Fjord på Grönlands nord-östkust. Namnet fick udden 1912 av ledaren för den första danska Thule-expeditionen Knud Rasmussen¹¹⁾ efter "en svensk Ven af

---

⁹⁾ En första impuls till detta speciella avsnitt i min artikel fick jag av en notis i ELA nyligen. Skriftställaren Otto Robert Landelius efterlyste där uppgifter om en köpman O. Wedberg, som verkat i Pretoria och som givit namn åt en ännu existerande poststation Wedberg, lydande under den större stationen Kimberley. Mannen skulle enligt uppgift till herr L. från "urinvånare" på platsen ha kommit från Vänersborg. (Han omnämnes ofta av Axel Eriksson i den ovan nämnda biografien!) Jag har senare vid flera tillfällen med herr L. kunnat diskutera vänersborgska namnfrågor och är honom stort tack skyldig för många intressanta upplysningar.

¹⁰⁾ Lannerberg har f. ö. fått en väg inom området uppkallad efter sig, Lannerberg Road. Den som är intresserad av att forska vidare rörande svenska namn på Amerikas karta, kan hänvisas till en uppsats av Vilhelm Berger i Namn och Bygd, årg. 26 (1938). Man finner där spår av andra västgötar i namn som Alfsborg och Ellsburg, båda i Minnesota.

¹¹⁾ Rasmussen, K., Min Rejsedagbog. Kjöbenhavn 1915, s. 190—191.

vor Expedition". Från *Hjalmar Lundbohm* till *Charles John Andersson* borde steget rent lokalt sett vara stort. Det är det dock delvis inte, ty redan i relativ närhet av det lundbohmska fjället finner man Anderssonöyane, en grupp småöar invid västkusten av Barentsöya, öster om Väst-Spetsbergen. De ha av N. Dunér och A. E. Nordenskiöld 1865 uppkallats efter Andersson. Dennes verksamhet har dock även lämnat spår efter sig på världskartan, just där man väntar sig det, i Afrika alltså. Andersson Vlei heter en träskartad, intermittert insjö, belägen ett stycke söder om sjön Ngami i mellersta Betschuanaland, Sydafrika. Också Andersson har fått ett berg uppkallat efter sig — Andersson's Hill; det ligger nära Rohlf's Berg vid ån Malmani Spruit söder om staden Zeerust i västligaste Transvaal. Enligt J. J. Egli (*Nomina geographica*, Leipzig 1893) fick det sitt namn 1874 av den österrikiske Afrika-resenären Emil Holub. *Axel Eriksson* får avsluta den geografiska avdelningen. I Stockholms-Tidningen för den 7 januari 1951 kan man läsa en artikel av E. Frölich med titeln: "Rafflande rovdjursjakt vid Eriksson-floden". Slutet av artikeln bär överskriften: "Minne av svensk pionjär" och förtjänar att återges i sin helhet:

Efter c:a en dags körning i den branta och snåriga terrängen når vi en liten nästan uttorkad mulola (flod som saknar vatten under torrtiden). Jag lät fråga en av infödingarna, som vi hade med oss, om de hade något namn på den. Till min förvåning berättade han, att den kallades *Eriksson-Pearsons mulola* efter en vit man, som bott här, och att litet längre upp fanns lämningar efter det hus, som han bebott. Då namnet naturligtvis slog mig, ville jag gärna se platsen för en ev. landsmans kamp mot vildmarken. Dagen efter gick jag dit men fann endast en för tämligen länge sedan övergiven boplatz med några nästan nerrasade lerhus. Vid senare efterforskning hörde jag, att mannen, som bott där, flyttat över till Sydafrika och att hans far varit den rikaste kreatursägaren i distriktet. Denne, som hette Pearson, var engelsman och död sedan något tiotal år sedan. Han kom hit ner i unga år och gjorde den kände svensken Eriksson sällskap under hans många resor här nere. Vid Erikssons död hade han bosatt sig i närheten av sin gode väns grav, skaffat sig kreatur och gift sig med en Muochimba-kvinna. Namnet Eriksson hade han tagit och satt framför sitt eget som påminnelse om de många och långa färder

ANNEXET EFTER 1913—1914 ÅRS OMBYGGNAD.

han gjort tillsammans med sin vän. En underlig levnadssaga men troligen typisk för den tidens afrikapionjärer.

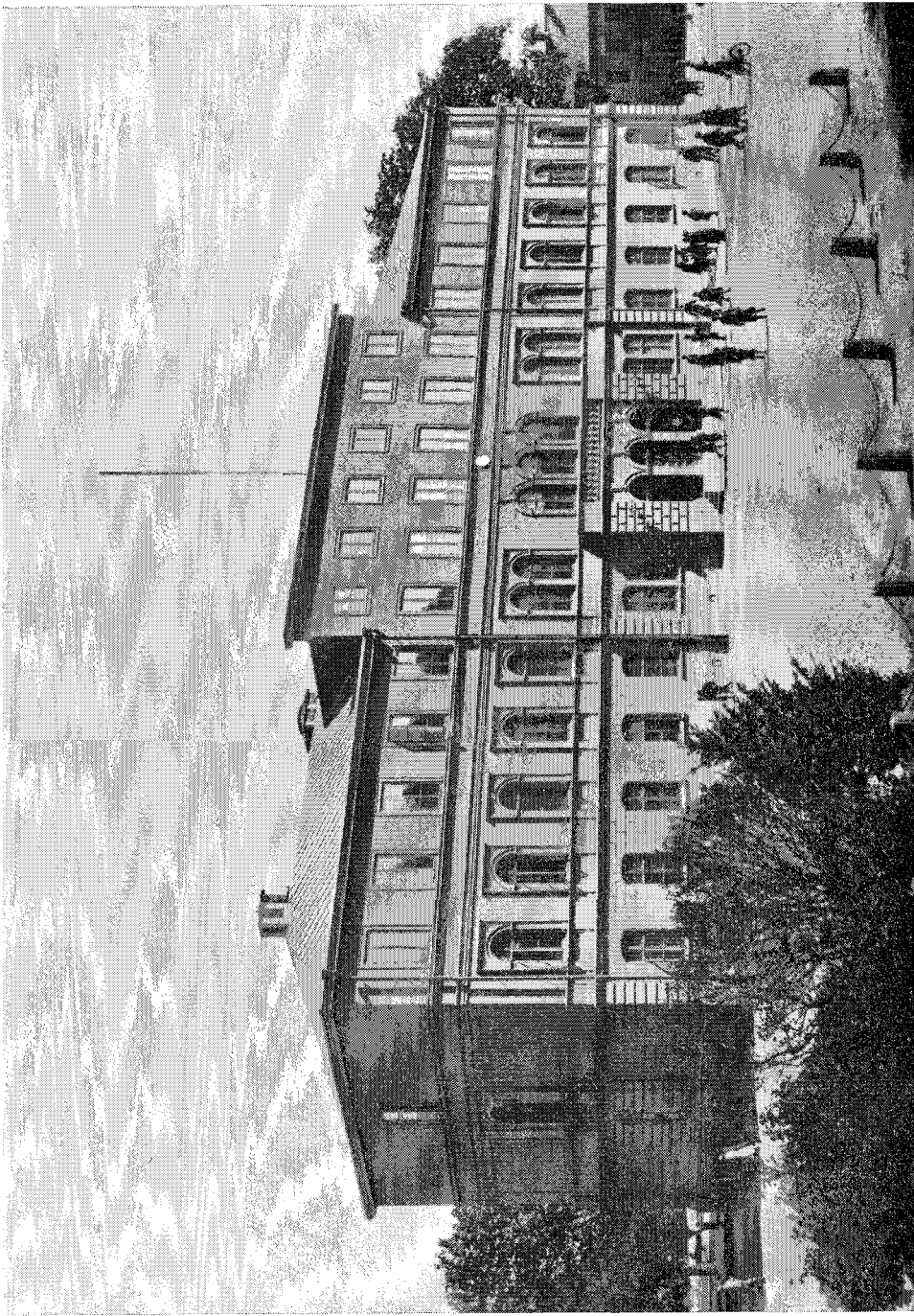
Ja, nog var detta en underlig historia, som i all sin enkelhet vittnar om, vad en vänersborgare betytt för sin omgivning långt borta från sin födelsestad. För att finna underliga levnadsöden bland läroverkets elever behöver man dock ej gå utanför landets gränser. Vi kunna skryta med att ha fostrat tidernas störste överliggare, *Herman Baumbach* alltså. Detta verkliga Uppsalaoriginal tog studenten vid vårt läroverk 1876 och dog vid 74 års ålder i den eviga ungdomens stad 1931; hans öden har utförligt skildrats i *Vestrogothica* 10 (1952).¹²⁾ Om inte denne gosse lyckades så särdeles bra på den akademiska banan (han blev dock fil. kand. 1918), så ha många av hans skolkamrater lyckats desto bättre. Otaliga äro de, som avlagt examina av olika grader inom alla fyra fakulteterna. De flesta ha naturligtvis lämnat den rent akademiska karriären, men några ha dock avancerat inom universitetet. Man kan således finna två medicinprofessorer, *Karl Dahlgren* och *Johan Edgren*; fyra ha blivit professorer vid Tekniska högskolan, nämligen *Adam Afzelius*, *Johan Andersson*, *Carl Kullgren* och nyutnämnde *Harry Forssell*. Någon biskop har ej fostrats i Vänersborg, men den kände domprosten i Uppsala *Gustaf Lizell* gick här i slutet av 1800-talet.¹³⁾ Detta endast som exempel på akademikernas talrika skara.

För övrigt kan det här inte bli tal om att ge sig in på en utredning om vad det blivit av alla elever, även om detta vore ett

---

¹²⁾ Om jag nu skall våga dra fram ytterligare exempel på överliggare (bara inte läroverket därigenom får dåligt rykte), så hade Baumbach under sina första tolv år i Uppsala möjlighet att umgås med en like, O. F. Andersóhn. Denne, som föddes 1810 i Vänersborg, intogs i skolan 1819 och är därför ej medtagen i matrikeln; en broder, sedermera skeppsredaren Carl Johan A. är däremot med. En annan broder hade affär vid hamnen; vid ett gästspel i denna affär i broderns frånvaro hade Andersóhn ordnat alla varor efter specifika vikten; efter den upplevelsen tog aldrig brodern ner sin lärde släkting från Uppsala som hjälpreda.

¹³⁾ Lizell har skildrat sin skoltid i Vänersborg dels i Gillets årsskrift 1945, dels i "När jag gick i skolan", Uppsala 1934.

LÄROVERKSBYGGNADEN EFTER 1934 ÅRS TILLBYGGNAD.

nog så intressant studium.¹⁴⁾ Några exempel utöver de redan nämnda må dock tillåtas mig. Underligt nog har det inte utgått så många höga militärer från läroverket, som man kunde väntat sig i en stad som Vänersborg, som i flera omgångar varit förläggningssort för regementen. Två generaler ha dock gått i skolan, *Gustaf Björlin* och *Carl Wilhelm Ericson*, den senare son till Nils Ericson på Nygård. Går man sedan neråt i graderna, finner man både överstar, överstelöjtnanter, majorer o. s. v. Längst nere i botten finner man en åttaårig trumslagarpojke, som småningom blev elev i läroverket, *Conrad Nordqvist*. Den militära banan blev visserligen kortvarig för honom (han deltog i dansk-tyska kriget 1848), men han klättrade i stället uppåt på en annan steg och slutade som chef för Kungl. Operan i Stockholm.¹⁵⁾

Att *Birger Sjöberg* var ett barn av Vänersborg, det vet alla. Det finns dock även andra författare bland eleverna. Vi ha *Fredrik Nycander*, Bohusläns skald, vi ha *Ewert Wallerth* och den nyligen bortgångne *Allan Eriksson*. Vi kunde kanske också, om det velat sig, fått se både Nils Ferlin och Gunnar Wennerberg i vår gamla skola. Ferlins far och farfar ha nämligen gått där, likaså fadern till gluntarnas skapare. Vänersborgsparisaren och författaren Voirol, som redan omnämnts, leder tankarna till en annan vänersborgare i världsstaden vid Seine, konstnären *Eric Detthow*. Konstnärer kan nämligen läroverket också visa upp. *Frans Timén* presenterades ju nyss i ELA; en annan *Wennerberg* — *Gunnar Brynolf* — är kanske inte så känd som sin släkting skalden. Som konstnär var han dock mycket uppskattad, inte minst i Tyskland, där han var en flitig medarbetare i *Simplicissimus*. Birger Sjöberg ger mig slutligen anledning att dra fram några namn ur glömskan; han lyckades ju själv inte särdeles bra som handelsman. Det finns dock andra, som det gått bättre för på den banan. Många av gillebrödernas fruar göra vid besök i Göteborg med förkärlek sina inköp hos Gillblads, där de vet, att de få fina varor; vad de

---

¹⁴⁾ Om någon vill läsa vidare om dylika ting, kan han lämpligen studera Sten Carlsson, Bonde — präst — ämbetsman (1962); den innehåller utförliga litteraturanvisningar.

¹⁵⁾ Om "Trumslagarpojken, som blev operachef" har Allan Stångberg berättat i Gillets årsskrift 1960.

däremot i regel inte veta är, att grundaren av firman, *Axel Gillblad*, en gång slet byxbaken i vår skola. Det gjorde också ena ledet i den stora speditiönsfirman Jonsson, Sternhagen & C:o i Göteborg, *Axel J. H. Jonsson*.

Utrymmet medger inte vidare utläggningar på denna punkt av min framställning; annars kunde matrikeln erbjuda ett rikt material för t. ex. en utredning om förhållandet mellan faderns och sonens (dotterns) yrken.¹⁶⁾ Jag får nöja mig med en hänvisning till i noten 14 å sidan 36 anført arbete med däri angiven litteratur, som berör liknande förhållanden. Här vill jag endast peka på en sak, som kanske inte faller i ögonen vid ett vanligt bläddrande i matrikeln. Gör man en sammanställning av de yrken, som fäderna representerar, får man en god överblick över elevernas sociala ursprung; ja, jag skulle vilja påstå, att man får en bild av hela bygdens liv under den tidsrymd matrikeln omspanner. Först listan med angivande av det antal, som varje yrke representeras av:

ackordsättare	1	bankdirektör	24
ackvisitör	1	bankkamrer	26
advokat	6	bankkassör	6
agent	7	bankombudsman	2
agronom	7	bankrevisor	1
aktuarie	1	banktjänsteman	5
anskaffningschef	1	banmästare	8
apotekare	37	banvakt	7
arbetskarl (arbetare)	57	barberare	9
arborrare	1	baron	8
arkitekt	1	bataljonsadjutant	2
assistent	1	befallningsman	1
auditör	1	bildhuggare	1
avdelningschef	3	biljardägare (1875)	1
avsynare	1	bilmekaniker	1
badmästare	2	bleckslagare	4
bagare	19	bokbindare	7
bagarmästare	23	bokhandlare	4
bangårdsmästare	1	bokhållare	43

¹⁶⁾ Jag har gjort alla förberedelser för en sådan utredning men överlåter gärna materialet till en mer kompetent kraft.

boktryckare	20	fastighetsägare	17
borgmästare	6	fattiggårdsföreståndare	1
brovakt	6	fattighjon	1
bruksarbetare	1	fil. mag.	1
brukstjänstemän		fil. lic.	1
(t. ex. bruksinspektor)	27	filare	5
bruksägare	33	fiskare	2
bryggare		fiskhandlare	4
(bryggeriägare)	12	fjärdingsman	5
buntmakare	1	flottare	8
byggnadsarbetare	30	folkhögskoleföreståndare	1
byggnadschef	2	folkskolinsektor	6
byggnadschef	1	folkskollärare	169
byggnadssnickare	4	forstmästare	2
byråföreståndare	1	fotograf	7
cementarbetare	1	friherre	2
charkuterist	14	frisör	4
chaufför	28	frälseinspektor	2
civilingenjör	35	fräsare	1
danneman	3	fyrmästare	1
direktör	54	fältkamrer	4
direktörsassistent	1	fältskär	1
disponent	51	fängelseassistent	1
docent	2	fängelsedirektör	7
domänintendent	4	färgare	8
dr. phil.	1	färgerimästare	2
driftchef	2	föreståndare	6
dövstummlärare	5	förman	32
dövstumkonsulent	1	förpantningsägare	1
egendomsägare	1	förrådsarbetare	4
ekonomist	1	förrådsförvaltare	6
eldare	7	försäkringstjänsteman	11
elektriker	21	försäljare	5
exekutionsbetjänt	1	förvaltare	12
expeditionsfogde	2	garvare	16
expeditionsmonsterskrivare	2	gasverksarbetare	1
expeditionsvakt	1	gewaldiger	4
fabriksarbetare	6	gjutare	16
fabrikschef	1	glasmästare	4
fabrikör	74	godsförvaltare	2
faktor	8	godsägare	63
farm. kand.	1	gratialist	1
fastighetsmäklare	2	greve	3
		grosshandlare	33

grovarbetare	9	jägmästare	29
gränsridare	2	järnarbetare	11
guldsmid	8	järnhandlare	23
gymnastikdirektör	3	järnhjylare	1
gårdskar	2	järnsvarvare	2
gästgivare	5	järnvägstjänsteman	3
gördelmakare	5	kakelugnsmakare	3
hamnfogde	1	kammarherre	6
handelsbiträde	7	kammarjunkare	2
handelsföreståndare	7	kammarrättsråd	1
handelsresande	38	kamrer	51
handlande	400	kanalarbetare	1
handskmakare	6	kanaldirektör	1
hantverksföreståndare	2	kanalinspektör	7
hantverkslärare	1	karduansmakare	5
hattmakare	9	kassör	21
hautboist	2	kemist	2
herr	2	klockare	9
hotellägare	1	kommissarie	7
hotellvaktmästare	1	kommissionär	6
hovintendent	1	kommunalarbetare	3
hovkamrer	3	kommunalkamrer	2
hovmästare	2	konditor	10
hovrättskommissarie	1	konduktör	4
hovrättsnotarie	1	konstsmid	2
hovrättsråd	1	konsul	7
husägare	4	konsulatssekreterare	2
hälsovårdstillsyningsman	1	kontorist	
häradsdomare	4	(bokhållare)	38
häradshövding	35	kontorschef	10
häradsskrivare	22	kontorsskrivare	5
hökare	6	kontrollör	13
hönseriägare	1	kopparslagare	3
industriidkare	1	kornett	2
ingenjör	152	kraftverksdirektör	2
inköpschef	1	kronofogde	22
inspektör	18	kronojägare	10
installatör	1	kronolänsman	59
intendent	3	kusk	1
jordbruksarbetare	3	kvarnarrendator	2
jordbrukskonsulent	3	kvarnmästare	2
justitieråd	1	kypare	1
juvelerare	2	kyrkogårdsarbetare	2
		kyrkovärd	5

källarmästare	30	metallarbetare	1
ladugårdskarl	1	militär (högre: officerare)	266
lagerarbetare	1	militär (lägre: underoffi- cerare)	109
lagman	7	missionär	4
landsfiskal	22	mjöltnare	9
landshövding	2	modellör	3
landstingsdirektör	2	montör	11
landstingsman	2	mr Lloyd	2
lantbrukare	400	murare	17
lantbruksingenjör	2	musikdirektör	13
lantbrukstekniker	1	musiker	3
lantmätare	43	musikfanjunkare	4
landsstatstjänstemän (högre, som landskamre- rare, landssekreterare, länsarkitekt)	38	musiksergeant	1
landsstatstjänstemän (lägre, som länsbokhållare, landskontorist)	19	målare	26
linjearbetare	3	målaremästare	5
linjemästare	1	månadskarl	1
livförsäkringsinspektör	1	mäklare	1
lokeldare	5	mätartekniker	2
lokförare	17	mätningsman	2
lokputsare	1	möbelsnickare	1
lots	2	mönsterskrivare	1
läderarbetare	2	nattvakt	2
lägenhetsägare (1866)	1	notarie	4
läkare	97	nämndeman	7
läroverkslärare	61	ombudsman	12
magasinsföreståndare	1	operasångare	1
maskinförare	2	organist	3
maskiningenjör	2	pappersarbetare	23
maskinist	29	pappershandlare	2
maskinmästare	6	pappersmästare	5
maskinprovare	1	patron	7
maskinskötare	1	pensionatsinnehavare	1
maskinsättare	2	plåtslagare	9
materialförvaltare	7	polis	15
mejerikonsulent	2	poliskommissarie	1
mejerimontör	1	portvakt	2
mejerist	10	possessionat	87
mekaniker	7	posttjänstemän (högre: postmästare, kontrollör)	53
		posttjänsteman (lägre: brevbärare)	25
		predikant	7

professor	2	skraddaremästare	12
präster		skutkarl	1
(hit alla statspräster)	250	skådespelare	2
pumpare	1	slaktare	30
redaktör	14	slussinspektör	4
regementsskrivare	1	slussvakt	8
registrator	2	slöjdlärare	9
rektor	27	smed	19
reparatör	20	smältverksarbetare	13
reparationsförmän	1	smörjare	1
repslagare	4	snickare	53
revisionssekreterare	3	spannmålshandlare	2
riksdagsman	7	spinnmästare	1
ritare	4	stadsfiskal	8
rådman	13	stadsfogde	1
räntmästare	4	stadskamrer	1
rättare	16	stadskassör	4
rörarbetare	2	stadsvaktmästare	9
rörentreprenör	1	stationskarl	23
rörmontör	2	stationskarlsförmän	4
sadelmakare	10	stationsskrivare	10
sakförare	2	stenarbetare	2
salsmästare	1	stenhuggare	2
schaktmästare	2	stins (stationsmästare)	79
sedelväxlare	1	stockmakare	1
segelmakare	1	syssloman	9
sekreterare	2	sågare	2
sjukvårdare		sågverksarbetare	3
(sjukskötare)	74	sågverksägare	2
sjökapten	25	säteriägare	2
sjöman	2	tandläkare	22
skeppare	28	tandtekniker	2
skeppsbyggmästare	2	tapetsör	1
skeppsmäklare	1	teaterdirektör	1
skeppsredare	7	tegelbruksarbetare	5
skofabriksarbetare	37	tegelmästare	9
skogsvaktare	6	teknolog	1
skohandlare	7	telefonarbetare	2
skomakare	36	telegrafassistent	2
skorstensfejarmästare	4	telegrafföreståndare	1
skrivare	1	telegrafkommissarie	12
skraddare		textilarbetare	1
(skraddaregesäll)	33	tillskärare	6
		timmerman	1

timmermästare	8	vagnmakare	4
tjänsteman	1	vaktkonstapel	10
torpare	15	vaktmästare	40
trafikchef	6	vattenrättsdomare	1
transportarbetare	1	vattenrättsingenjör	2
trädgårdsbiträde	1	verkmästare	28
trädgårdskonsulent	1	verkstadsarbetare	9
trädgårdsmästare	26	verkstadsägare	6
trävaruhandlare	10	veterinär	21
tullförvaltare	6	vulkanisatör	1
tullkontrollör	1	vägmästare	5
tulluppsyningsman	1	värdshusidkare	13
tullvaktmästare	4	vävmästare	1
tunnbindare	3	yrkeslärare	5
tvättinrättningsinnehavare	1	åkeriägare	9
typograf	6	ångbåtsbefälhavare	3
tändsticksarbetare	3	ägare	2
undantagsman	2	ölutkörare	1
uppsyningsman	4	överlärare	7
upptäcktsresande	1	övermaskinist	3
urnmakare	11		

Var och en må utläsa, vad han vill ur denna yrkesförteckning; jag vill endast ge några kommentarer. Ingen behöver längre komma vid inskrivningen och uppge, att fadern är fattighjon eller undantagsman, inte heller torpare, och det kunna och böra vi alla vara glada för. Nu hör det till saken, att sönerna till dessa i regel lyckats mycket bra i livet trots avsaknad av vår tids alla förmåner. Utan att nämna några namn kan jag säga, att det blivit både prostar och högre akademiker av gossarna. Skråtiden påminnes man om i yrkesnamn som buntmakare, gördelmakare, handsmakare, hattmakare, karduanmakare, repslagare och vagnmakare. Hur många yngre nu för tiden vet f. ö., vad en karduanmakare gjorde eller vad en stockmakare är.

Den relativa närheten till norska gränsen har gjort, att i listan ovan påträffas två gränsridare och deras nutida efterföljare tulluppsyningsmän m. fl. inom samma yrkeskår. Vårt stora innanhav Vänern och dess fortsättning i Göta älv förklarar förekomsten av diverse sjömän, skutkarlar, skeppare, skeppsredare, lotsar, brovakter, slussvakter, kanalinspektorer m. m. Skofabriken och

tändsticksfabriken har satt sina spår, och det har naturligtvis också stadens regementen, skolor och länsstyrelsen gjort. Det är en verklig provkarta på olika yrken, som man får i en dylik sammanställning; många ha för länge sedan haft sin siste utövarer eller hålla på att försvinna (de ovan uppräknade skråyrkena t. ex., vidare kopparslagare och kakelugnsmakare), andra fortleva under annan beteckning som dannemannen och hökaren. Någon biljardägare, förpantningsägare, sedelväxlare eller mr Lloyd få vi väl ej vidare höra talas om, kanske ej heller någon upptäcktsresande (som mr Lloyds berömde son C. J. Andersson alltså) men desto fler folkskollärare och andra lärare, ingenjörer och andra tekniker. Den nya tiden bryter in även i Vänersborgs gamla lärdomsskola och har så redan gjort. Det märks inte minst vid ett studium av studenternas grenval. Jag skall ej tynga framställningen med en ny tabell — över studenternas antal alltså och deras fördelning på latin och reallinjen; jag vill bara göra en sammanfattning för att på så sätt belysa utvecklingen.

Från 1864, då den förste studenten (han var ensam och hette *Axel Hjalmar Pettersson*) släpptes ut, till 1947 har läroverket fått fram 1710 elever med den vita mössan, därav 1452 gossar och 258 flickor. Den första studentskan (hon hette *Margareta Sjöstrand* och var också ensam) kom 1925. Från detta år till 1947 är studenternas totala antal 853; flickorna utgöra 30,2 %. Av latinstudenterna (414) utgöra flickorna 46,1 %, av realstudenterna (439) 15,3 %. Flickorna ha alltid föredragit latinlinjen, pojkarna ha däremot med åren alltmer valt reallinjen, en anpassning till tidens krav alltså. Många fler synpunkter skulle kunna anläggas på just studenttårgångarna; en undersökning av vad det blivit av studentskorna t. ex. skulle säkerligen ge intressanta aspekter på samhällets utveckling från ett rent manssamhälle till ett, där kvinnorna gör stora insatser på allt fler områden. Det får dock, som jag redan sagt, bli en annans sak — lämpligen en sociologs — att utreda detta.

Vad som inte kan undgå att frappa även en icke sociologiskt inriktad skolgosse som nertecknaren av dessa rader är de stora brödraskaror, som passerat genom läroverket. Fyra gossar ur samma familj förefaller nästan att vara det normala; även fem

är inte särskilt sällsynt. Rådman i Fridas visor var en av fem bröder *Carlsson* t. ex.¹⁷⁾. Skaror om sex finner man under namnen *Bergström* (däribland stadens historieskrivare *Johan Daniel*), *Engholm*, *Haeger*, *Hultengren*, *Lalin*, *Schmidt* och *Stigen*. Boktryckarefamiljen *Pettersson* satte sju söner i skolan; det gjorde också lantbrukarfamiljen *Ryrberg* från Vassända-Naglum. Åtta barn *Nilsson* från samma socken som *Ryrbergarna* och lika många *Svedbergare* få avsluta denna "barnparad".

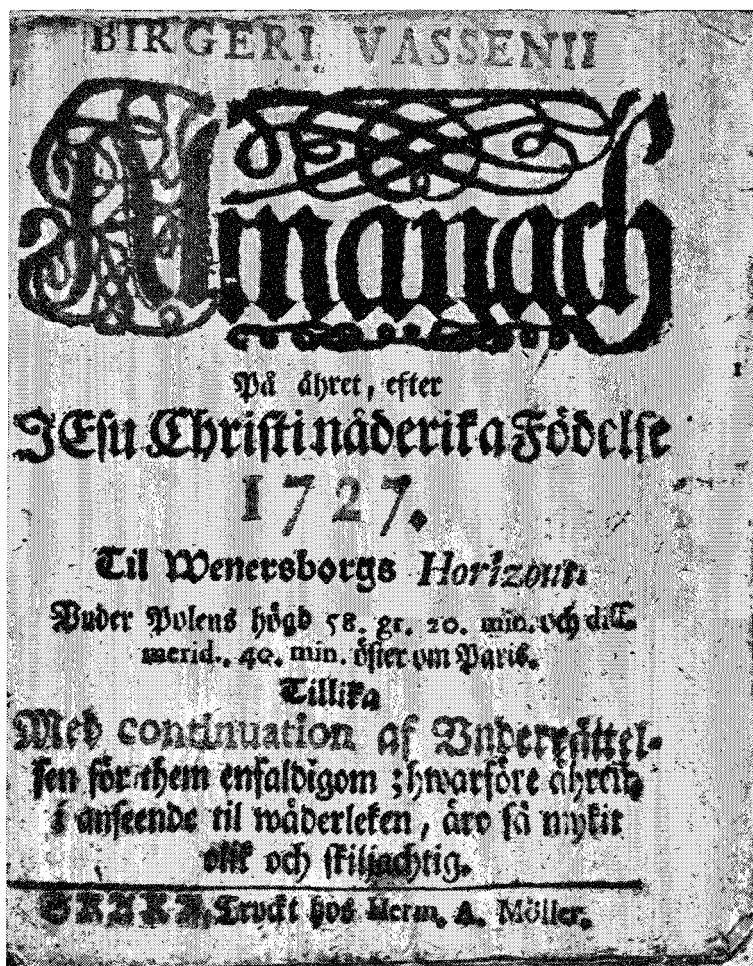
Egentligen borde det nu vara slut på mina funderingar, men jag kan inte låta bli att något litet beröra skolan före 1821 eller rättare sagt några elever från denna äldre tid. Gillets förre ålderman, borgmästare *Bertel Hallberg*, hann under sitt verksamma liv även samla visst material rörande dess äldre elever. Detta material bearbetas nu och utvidgas av rektor *Lundberg*. Tre namn förtjäna att redan nu dras fram ur glömskans djup: *Andreas Möller*, *Johan Emanuel Wikström* och *Birger Wassenius*. Möller, som var född 1800 och dog 1855, blev med tiden Sveriges mest anlitade sakkörare och *Lars Johan Hiertas* medhjälpare i *Aftonbladet*.¹⁸⁾ — *Wikström* av brukspatronsläkten *W.*, såsom redan omnämnts, levde 1789—1856; han blev intendent vid Riksmuseets botaniska avdelning och författare till flera betydande arbeten inom sitt fack. — *Wassenius* (1687—1771) blev den utåt kanske mest kände av de tre. Han var en framstående astronom, som från sin gård *Mankärr* i *Öxnered* gjorde noggranna solobservationer med hjälp av egenhändigt tillverkade instrument. Härunder iakttog han bl. a. redan 1733 protuberanser, som först hundra år senare blev noggrannare studerade. Han utgav även egna almanackor — till *Vänersborgs* horisont 1724—27 (titelbladet till en av dessa avbildas här) och till *Skara* horisont 1728—48.

Birger Wassenius hade även en bror *Torsten*, som blev präst i *Vassända*; bröderna äro stamfäder för de nu bestående två gre-

---

¹⁷⁾ Två av hans bröder drunknade f. ö. på samma dag 1842, och de äro inte de enda skolgossarna, som dött en sådan bråd död. Vänerens närhet har satt sina spår dessvärre.

¹⁸⁾ En uppsats om *Andreas Möller* kommer att inflyta i nästa årgång av årsskriften.

TITELBLADET TILL BIRGER VASSENIUS' ALMANACKA ÅR 1727.

narna av släkten. Torsten har med all säkerhet också gått i Vänersborgs skola, fast detta ännu ej kunnat säkert bevisas. Han har i varje fall skrivit de två första demografiska arbetena i Sverige, båda publicerade i Vetenskapsakademiens handlingar, 1747 och 1762, och berörande förhållandena i hans hemförsamling Vassända. Dessa förslingsarbeten inom den svenska befolkningsstatiken citeras ännu med aktning av fackmännen.¹⁹⁾

Vi ha nu bläddrat färdigt i den redan färdiga boken och tittat in bakom förlåten till en i vardande. Kanske en och annan, när han kommit till slutet, tycker, att det ordats väl mycket om berömda ingenjörer, upptäcktsresande m. fl. Jag vill då till honom säga, att det ju dock en gång nu så är, att de högsta träden eller de som på grund av sin egenart skilja sig från den uniforma omgivningen, de märkas först och bäst. Därmed inte sagt, att denna omgivning är utan betydelse. Eller vi kunna se på saken som en amerikansk botanist Philip R. White, som på tal om de stora inom hans ämnesområde sagt: "Det är dessa rastlösa andar, som genom att de våga överskrida gränserna till de gamla vana markerna, hålla stigarna mellan fälten öppna och under sina framtränganden emellanåt här och där finna en torva, som verkligen är grönare, mer närande och värd att användas för skapande av nya fält." Kanske är det vi vanliga lärare, landsstatstjänstemän och bibliotekarier eller vad vi nu blivit, som utgöra de vana markerna, som en Carl Johan Andersson, en Axel Eriksson eller en Birger Sjöberg vågat överskrida gränserna till för att på annat håll och på sitt sätt finna nya gröna fält.

NILS SANDBERG.

---

¹⁹⁾ De två artiklarna ha behandlats av Nils Pärud i Gillets årsskrift 1956. Wassenius har dessutom i samma serie, 1765, skrivit: Utdrag om några märkvärdiga händelser, som sig tilldragit i Wassenda församling vid Wenersborg sedan år 1720.

Pontus Strömwall.

Levnadskonstnär och vänersborgare.

Några minnesblad.

Sommaren 1928 flyttade min unga hustru och jag till Vikdalen i Nacka. Platsen låg i höjd med Blockhusudden på Djurgården, och man kom ditut med en dunkande båt, som hette "Avance II".

Villan, som vi hyrde en nedre lägenhet i, låg intill en annan stor stuga, en grönmålad välskött fastighet i trä på en mycket vacker trädgårdstomt. Båda tomterna låg i söder i en dalgång med klippor bakom.

Så småningom blev vi bekanta med grannen i den välskötta trädgården, och jag glömmmer aldrig första gången jag tittade in till honom, när vi hade blivit vänner.

Det var en stekande het sommardag med humlesurr och doft av rabattblommor. Rosorna hade nyss slagit ut, och kring verandan på det gröna huset växte de i en gul sky. Däruppe satt Pontus ensam och vilade sig. Han hade grävt ett trädgårdsland och satt i vita skjortärmar och drack en liten kask ur en kopp av svart porslin. Rosorna doftade, humlorna surrade och solen sken, och på bordet framför honom stod en brännvinsliter alldeles naken och blixtrade i solen. Jag stannade och fällde en anmärkning om att brännvinet kunde bli varmt i solen.

— Brännvin *ska* stå i solen, svarade Pontus. Då flödar solskenet genom det, och det blir fyllt av vitaminer.

Solen lyste, rosorna doftade och brännvinet blixtrade, och jag förstod, att detta var en levnadskonstnär. Vi kallade honom sedan för Levnadskonstnären.

Hans bakgrund fick jag veta senare — han var född i Vänersborg på 80-talet. Där var hans far en förmögen lanthandlare av den gamla patriarkaliska sorten, som bedrev storhandel med bönderna, som kom in och ställde sina vagnar på hans gård, sålde honom sina varor och anförtrorde honom sina kommissioner.

Pontus var ende sonen och hade blott en älskad syster. Möjligen skämdes han bort en smula men undervisades i mångt och mycket och blev tidigt god vän med Birger Sjöberg. Hur nära denna förbindelse var fick jag aldrig riktigt reda på, men han ägnade ungdomsvännen en ganska varm dyrkan och hade klippböcker och skrivböcker fyllda med avskrifter av Birgers första poetiska försök och parodiska övningar.

Efter faderns död, då Pontus som bäst studerade till konstnär vid Valand i Göteborg, delade penningmän upp förmögenheten, och ungefär 100.000 kom på Pontus lott. Han var alltså en rik man i de åren och begav sig till Stockholm för att förkovra sig i konsten.

Detta allt är hörsägnar, men ungefär så lär det ha gått till.

I Stockholm bosatte sig Pontus på Hotell Kung Carl, som då låg vid Regeringsgatan, men han flyttade också över till en krog vid Tegelbacken och öppnade filial på Tennstopet. På de tre ställena höll han en kort tid hov och utövade en grandios välgörenhet i boheme- och konstnärskretsar. Samtidigt fick han emellertid plats på Dagens Nyheter som annonsman och träffade där Landsberg, dåvarande annonschefen.

Landsberg har själv berättat för mig, att han hjälpte till att ordna Pontus affärer med goda råd och sund påtryckning, ty Pontus hade träffat Signe, som skulle följa honom genom livet, och Landsberg tyckte att investeringarna i vänkretsen och krogbröderna tog för stora proportioner. Alltså köpte Pontus villan i Vikdalen, gifte sig och slog sig till ro.

En tid arbetade han på Luth & Rosén, men från den tiden har jag inga underrättelser. Han kom tillbaka till DN och var enligt Landsberg en bra ackvisitör, bortsett från att han blev så god vän med kunderna, att de ofta följde med honom ut för att diskutera något avslut eller någon detalj, varvid uppgörelsen ledde till flera dagars vistelse på utvårdshus. De flesta kunder tyckte om det, sa Landsberg, men det bar sig inte riktigt. När jag träffade Pontus och han fick namnet Levnadskonstnären, var han verkligen en levnadskonstnär. Han målade akvareller, som han sålde, när någon ville köpa, han spelade luta och levde på sina räntor, odlade bokstavligen sin kål, och hans fru var lärarinna.

Han var då inte fyllda femtio år, en högre man med ett underligt örnliknande utseende. Näsan spände en djärv båge, ögonen var litet kupiga men alltid glada, och han talade en aning nasalt, vilket blev mera utprägladt, när det hade sjunkit i glasen.

Levnadskonstnären "drack" ingalunda. Veckor kunde gå, utan att han tärde något annat än en svagöl och något glas hembryggt vin, men han var inte heller den som svek, när det gällde. Efter

en natt med vänner och Bacchus återvände han till vardagen, kurerade sig på morgonen med en kask, genomgrävde trädgården, genomvandrade skogarna i Nacka och läste mot aftonen valda stycken ur Schopenhauer, innan han somnade i en stärkande sömn.

Hans sätt att balansera tillvaron var beundransvärt — små behov krävde små tillgångar. Andliga njutningar var billiga, antingen man tog dem ur böcker eller man tog den direkt ur naturen. Han var en mästare i att göra det lilla stort och underbart, och han var en särdeles inspiratör.

Kring honom hände alltid historier. Folk kom dit och berättade — han avväggde och lade till och formade alltid en poäng. Jag kan inte återberätta alla historier, som hände i hans sällskap, för det var många, och jag har använt åtskilliga i spalterna. En gång gladdde vi oss särskilt, när vi hittade en av dem i Strix' spalter under en Albert Engström-teckning. Dit hade den hittat

från Levnadskonstnären och mig och DN:s "Namn och Nytt". Och den var alldeles "sann". Mittemot oss bodde pråmskepparen, och han kom en morgon hem och gick rakt fram till den äkta sängen och sopade till sin hustru':

— Jamen, jesses Johanson, ska du slöss — ja har ju inte sagt ett enda ord.

— Nä men du *tänkte!!*

Sådant *hände* ideligen kring Levnadskonstnären. Kom man in till honom en morgon, hade han alltid någon poängrik rapport, som han lämnade om gubbar i Vikdalen, om händelser och figurer. Han hade ett vasst öga för medmänniskor på samma gång som han kunde skildra dem med milt löje.

Trädgården med fåglar och blommor var hans intresse, och den skötte han sakkunnigt, och han såg symboler i det mesta som hände i naturen.

En vårmorgon tog han mig med till sophögen. Där hade han kastat ut några vissna tulpanlökar på hösten, och nu stack de upp och tänkte slå ut blommor i det vita solskenet. Han menade, att de såg fula och skrumpna ut men förvandlades till skönhet. Jag skrev en NoN-dikt om saken:

Man dömer mångt i livet rätt förhastat.

Det som är fnasigt, trasigt, fult som fan,
belett av hela världen och förkastat,
kan mitt i sophögen bli en tulpan.

slutade den, och Pontus ritade en teckning till med tulpaner och vårsol och knoppande buskar. Så finansierade vi en utflykt till staden och dess krogar — i studiesyfte.

Det var inte så ofta vi fick råd med dylika exkursioner, och när det hände och morgonen efteråt var dyster och däven, brukade vi ta oss ut i skogen i Nacka och stärka fysiken med långa promenader.

Vid ett sådant tillfälle fick jag höra om Levnadskonstnärens "vänkarta". Vi hade väl varit ute i Nackaterrängen halvannan timme, då jag blev trött och törstig och frågade, om vi skulle gå och få en öl.

— En öl, på söndan, i det här landet? sa min vän. Det går inte.

Sen tog han opp en skrynklig karta ur fickan, där alla vänner i socknen var inprickade med fyrkanter och tecken och bokstäver, B H, W och A K m. fl.

— Vad betyder B H? sa jag. ....

— Det betyder *brännvin hemma!* sa Levnadskonstnären. Det är en sober person, men det står A K bredvid. Det betyder *arg käring*, så han går inte så här på söndan. Nä, vi får leta oss fram till G — G som i grogg. Det är här i närheten.

Och det gjorde vi.

Sådan var han. Några tyckte, att han var en föga allvarlig och alltför lättsinnig man, och det är klart, att ingenjör Planertz betraktade hans förehavanden med misstro, ty han passade ju inte in i några mallar. Men många älskade honom, därför att han var så allvarlig i kärlek och vänskap, och har man setat med honom i en sommarträdgård, medan han knirpade på gitarren och sjöng "Päta" över ett glas vin, glömmet man honom aldrig.

ELD.

(Teckningarna av förf.)

Pontus Strömvall

föddes i Vänersborg 1886 och var son till handlaren Carl Fredrik Strömvall (f. 1843, d. 1913), som drev affär i Paalzowska huset i hörnet av Kungsgatan och Hamngatan. Sedan Pontus Strömvall studerat i läroverket i tio år — där han slutade 1905 —, flyttade han till Göteborg. Här bedrev han konststudier vid Valands målarskola under ledning av den kände och mycket betydande västkustmålaren Carl Wilhelmson. Efter åren vid Valand flyttade Strömvall till Stockholm, där han fortsatte sina studier och sin konstnärsutbildning. Vid sidan av konstutövningen skaffade han sig också en borgerlig anställning och var en tid anställd som tjänsteman vid den elektriska firman Luth & Rosén, och senare var han också verksam på Dagens Nyheters annons- och reklamavdelning. Det var här han på 1920-talet kom i kontakt med journalisten Erik Lundegård, signaturen Eld, och figurerade sedan ofta som "Levnadskonstnären" i Elds kåserier på Dagens Nyheters lätta sida. Under sin stockholmstid var Strömvall större delen bosatt i Nacka.

Pontus Strömvall efterlämnade närmast maka, då han avled i december 1962. Han var då 76 år gammal.

S. J-n.

Halvord Lydells årskrönika

1912.

Min bästa fru 1912! Knarra inte så med låset, om jag får be! Det är ju ännu fem dygn kvar, innan Ni skall dit ner i källarn, jäså, ursäkta, i glömskans, nej, förlåt, minnenas eller hävdens, mente jag, dunkla griftvalv. Ack, min fru, knarra inte så med det rostiga låset!

Jag begär inte, att Ni skall lyfta på slöjorna. Ni har ju hela Ert liv varit så märkvärdigt beslöjad; åtminstone har *jag* aldrig fått se Er ordentligt, men ett enda ord till förklaring — nej, det var sant, däri är Ni lik alla Era föregångare och alla Era efterföljare också, att Ni intet säger. Ni pekar på den väg Ni lämnat bakom Er, och kunde jag se Eder blick under docket, så föreställer jag mig, att den skulle säga ett befallande: "Forska!" Ja, det vägstycket komma nog alla framtidens historici att få gå många, många gånger om, innan de förstå Eder och det Ni sysselsatt Eder med under de 366 solvarv, som varit Eder beskärda. Ty dunkel har Er verksamhet varit och ackompanjerad av Titanics dödshymn, dunkel som Edra solnedgångar, som skymts av kosmiskt stoft.

Ack, jag fick ju till och med Beethovens cissmollsonat intutad i mina ören per pianola. Det var i Falun — men, adjö, min fru, jag skall söka göra som Ni säger, eller rättare som Ni pekar, och börja det där vägstycket om från början.

I fortsättningen komma Lydells krönikor — liksom även Lindedals — att återgivas i nystavning och med förklarande parenteser.

Ja, kära medsöner i Gillet, litet anade vi, vad som försiggick, då vi sist sutto samlade här i stadshusets lilla festvåning. Just då stod kapten Amundsen så gott som på själva sydpolen, d. v. s. med huvudet rakt nedåt. Att han inte fick svindel av det beror naturligtvis på jordens dragningskraft, som där får anstränga sig vida mer än här, ty där skall den ju draga uppåt och här nedåt. Och det vet man väl skillnaden på, t. o. m. bara man varit med och åkt kälkbacke. Nog fick Amundsen rikligt tillfälle att idka kälkbacksåkning, men vi Vänersborgare, vi blevo utanför det nöjet totalt hela vintern. Julen var regnig då som nu, och milt och regnigt var det mest hela vintern, om jag undantar en rätt kraftig vinterknäpp andra veckan i januari och en i början på februari. Solbadningen kunde börjas redan i mitten av april, strax efter den nästan totala solförmörkelsen, maj var torr och kall, juni förskräckligt regnig, ända tills olympiska spelen började, då det blev strålande och varmt ehuru, som antytt, med röda av kosmiskt stoft fördunklade solnedgångar. Bevars, nu lopp jag i väg för fort. Strindberg, den store blixtbelysaren av vår stolta historia, den store renaren av vårt språk, ut- och invändaren av vårt och sitt eget inre, den tänkande, den tvivlande, den troende, den söndertrasade, den hele, den svage, den titaniskt kraftfulle, gick till Brage eller i Sancta Birgittas skärseld i maj. Men Folkungarna och Wasarna äro människor efter honom, ej längre uppstoppade dockor, och gisslet är svingat över småsjälar, som krypa in genom nyckelhålet, när de köras ut genom dörrn.

Åh, vad ser jag där vid vägen? Jaså, fru 1912 har ålderdomspensionerat oss, d. v. s. räknat och beräknat, så den efterkommande ska kunna fullborda verket.¹⁾ Nåja, inte är det värt, att Hjalmar och vi andra tröttna med vårt ålderdomshem för det; nej tvärtom, nu ger man de gamla ett hem och får deras pensioner. Sjung och dikta, Hjalmar! Jag skall väl få tag i någon basun och hjälpa till, vad det lider. Jaså, femtio kronor av doktor von Sydow till hemmet. Bravo, gacken och gören sammaledes och

---

¹⁾ Efter beslut av 1913 års riksdag infördes allmän pensionsförsäkring i Sverige fr. o. m. år 1914. Förslag härom hade framlagts under år 1912. (Red:s anm.)

fyllen år och doneren, pojkar! Ty vårt hem ska vi ha. För resten bryr jag mig inte om att syssla med Hjalmars siffror i detta krokota manuskript; de stå i kassaboken, de stå i tablån, de komma att stå i revisionsberättelsen och i tidningarna, och de växa i sparbanken.

Men nu skall jag tala om för Er, pojkar, att mitt och Hjalmars majestäter ha närmat sig varandra högst betydligt i år. Jaja, andligt, men det är ju det viktigaste. Saken är den, att jag efter tre års studier av idrotten tillkännagav — hör på noga, ty ögonblicket är antagligen historiskt! — jag tillkännagav — hör på, Edwin och Hjalmar! — alltså jag tillkännagav, att jag ovillkorligen som grund för den allmänna idrotten vill ha *gymnastik*. Då klack det till i Hjalmars fosterländska hjärta. Lings gymnastik. Ja, just Lings gymnastik, ty fast jag inte är fackman, på det idrottsliga, så ser jag genast skillnad på en Lomberg, d. v. s. en välgymnastiserad idrottsman, och en som kommer från Sivikan eller Brål och inte fått nå'n gymnastisk uppfostran alls. Se, det knep Hjalmar. För patriot, det är han, som Ni vet. Men saken är ej lätt. Där sträva vi på allt sätt att utbreda den svenska gymnastiken i utlandet, men för våra egna söner går den inte att få ens för pengar — inte i Frändefors, men — gräsligt att omtala — inte ens i länsstaden Vänersborg, där folkskolan, däri mer efterbliven än på någon annan av mig känd ort av vår stads betydelse, inte ens har en gymnastiksal. Men det får hjälpas upp. Hjalmar hjälper till — och Gustaf Hallberg har gudskelov kommit hem. Som sagt, jag och Hjalmar ha kommit varandra närmare, sedan jag, som väl är, utvecklade mig genom treåriga studier. Där ser man en av idrottens välsignelser. Annars är allt Hjalmar litet svår att komma i gemensam strömfåra med. Han är något starkare till själen än jag, fastän han är skald och lyriker. Men så var det också småbarn som gjorde't. Den där lekplanen, som Hjalmar gör därute, ja, han har det väl inte fullt färdigt än där, men han är på god väg, den där lekplanen får vi hjälpa honom med ytterligare. Det kan inte (för)nekas, att Hjalmar styr sin del av Skräckklan väl. Där är nu briljant vackert med skogen därute, och småbarnen bli friska, starka svenskar och svenskor av att leka i sanden där, där det är så dammfritt, och att lära sig simma på

grunden. "Lär barnen simma", står det ofta i tidningarna, och därför få vi hoppas, att Hjalmar Pehrsson och (Artur) Lundgren och Jenny Hansson ger dem litet mer lov från den välsignade pluggningen och tar ut dem till simövningar. Mesta betydelsen har dock nog den ständiga övningen på egen hand sommaren igenom, ty därav bli de brunstekta och starka och tuberkulosfria. Tack för allt vad Hjalmar gjort och gör för lekplatsen.

Men vad ser jag nu åter vid fru 1912:s väg? Och därtill mitt på vägen, efter tillryggagångda 180 solnedgångar. Ett strålande stadion med festklädd publik och vårdtorn och all jordens flaggor, och den svenska går oftast i topp. Och mitt bland den festklädda publiken sitta Ferdinand och Hjalmar och stråla allra mest av alla, när den blågula duken går upp på alla tre stängerna. Jag kunde tro vi skulle träffas, Hjalmar!

Men hör nu, Hjalmar! Jag gjorde en hemsk upptäckt här i höstas. Mina V.I.F.-are ha inga gevär. Här sitta vi nu, styrelsen i Vänersborgs Söners Gille, med långa ansikten. Ferdinand och Edwin och Hjalmar äro mångåriga ledamöter av skyttegillet styrelse, Gustaf Hallberg är själv någon sorts mästergytt, och jag är mångårig passiv ledamot av skyttegillet. Och jag var den förste i riket, som yttrade mig för skjutningens upptagande i idrottsmärket som en gren, och så — så har vi inte ens gevär att öva oss med här. Vart skall det barka? Ingen Lings gymnastik, inga gevär. Hoppas skyttegillet skickar mig ett 100-tal av arméns allra modernaste gevär och ett 100-tal till Hjalmar Pehrsson att dela ut bland folkskolans pojkar, så inte Pehrsson pinar livet ur dem med läxor.

Jag nämnde, att Gustaf Hallberg var hemkommen. Desslikes ock Bertil Stuart. Ja, nu är det nästan med dem som med Amundsen, när han var vid sydpolen. Vart han gick, så bar det mot norr. Gustaf och Bertil! I haven nu stigit allt högre och högre, I haven nått ärans och självtillfredsställelsens allra högsta Jakobsstegepinne, I haven nämligen nu blivit underlöjtnanter och kunna se hela världen i fågelperspektiv. Men vart Ni nu gå, så bär det förstås nedåt. Fråga Lalle Bylund! Men jag gratulerar Er — och mig; jag vet ju, att Ni kommer att hjälpa mig med gymnastikfrågan.

Men jag återkommer till vårt verkningsfält, Skräckklan. Det var utmärkt bra gjort av (musikkåren) Göta och Kvartettsångarsällskapet att göra den där stiliga invigningsfesten i sommar. Hornmusiken gjorde sig briljant i skogen därute. Det var tusentals människor där, och aftonen var härlig. Och sångarna sjöngo in sig i mångas hjärtan med "Kristallen den fina" och "Naturen och hjärtat" och "Olav Tryggvason" m. m., och där sjöngo de nog in i vårt Gille också. Eljest är vårt Gille väldigt populärt. Jag vet en fru, som gråter av sinnesrörelse, bara hon ser annonsen om Vänersborgs Söners Gilles sammanträde — så vackert tycker hon det är. Men de spelade och sjöngo också in kassa, som Hjalmar fick till försköningsfonden.

Apropos ålderdomshemmet och förutsättningen för detsamma, vår vederbörliga inregistrering, så gick den där lagen om ideella föreningar ej igenom. Så nu hoppas jag Bertel Hallberg och (länsnotarie) Björkman äro oförhindrade att göra i ordning den där registreringen till det revisionssammanträde Hjalmar vill ha.

Men vi hade också en sommarfest, ja, Ni vet, att jag är litet tvivlande angående sommarfester för Gillet. Den var visst lyckad, men jag kan inte beskriva den, ty jag var på hantverksriksdag. Men nöjesbestyrelsen fick beröm, ty allt var bra, sades det.

Det var värst så fru 1912 domderar där nere i Turkiet. Jag bryr mig inte om det, ty mina tankar äro nu hos Vänersborg och vårt Gille.

Det är i år 50 år sedan stadsfullmäktigeinstitutionen kom till. Kommunalhistorien under denna tid är inte särskilt ärorik; man skyller på nyinflyttades menliga inflytande i detta lilla samhälle med länsstads höga rang. Och nu är det riktigt illa, ty hela drätselkammaren vill gå, och frågan är, vilka som vilja åtaga sig obligationslånetrasslet. Men vårt Gille kommer man nog att berömma i framtiden.

Om hundra år sitta vi i de sällas Elysion, ty det är ju alldeles klart, att vi bli saliga allesammans — vi menar ju så väl. Vi ha då evigheten på oss, och ha inte annat att tänka på än att fördriva tiden på trevligt sätt. Ferdinand och Hjalmar ta naturligtvis Axel Törnros med sig på en vira. Jag solbadar — i en himmelsk sols sken — och målar akvareller, något som jag inte hinner med

här på jorden. Edwin, ja, han är väl med i viran, och Gustaf, ja, ho kan veta, vad han gör. Men ibland, särskilt då vi vet, att det är annandag jul, öppnar vi en lucka för att lyssna till det som försiggår i Vänersborg. Jag vet naturligtvis alltid, vilken som är den rätta luckan, ty bland mina före detta lärjungar äro så många matematiker och astronomer, som beräkna himla- eller jordställningen för tillfället. Och så hör vi på, hur de hålla föredrag om oss.

Ehuru vi, som sagt, äro i paradiset, så misstänker jag, att även sommartid en och annan vill ha adress på lämplig lucka. Ferdinand inte minst. Och så har jag några idrottare att lyfta på den, som vetter ned mot Skräcklan, och Oscar Larsson och hans pojkar att dra undan några molnkulisser, och sedan placera vi oss runt ikring. Bror Fock²⁾ har snabb uppfattning och säger: "Det är inte Hjertbergs stil." "Vad", säger jag, "är det löpning på idrottsfältet?" "Ja, och match mot örgrytarna." Här måste man hålla den lilla "Sippen", så han inte hoppar ned direkt och gör skandal. Det fordras minst två starka bjässar att hålla det lilla sega kraftcentret. I det samma ljuda tonerna av "Hell, Sverige!" upp. Det är nämligen skyttetävlingar där nere på skjutbanan. Nu blir Hjalmar svår att hålla, fast han vill förstås ner på ett mera passande och gravitetiskt sätt. Jag får naturligtvis ett fasligt sjå att hålla alla i styr. Ty till och med Ferdinand och Edwin fråga mig: "Men, Halvord, kunde vi inte gå ner ett litet, litet grand?" "Se, folkskolans högsta har simtävlingar vid Skräckleudde; vi går ner och ser på," säger Pehrsson. "Se, hur småbarnen rotar på lekplatsen, och se, det är fest i ålderdomshemmets park." Det blir allt svårare för mig att hålla sällskapet i styr; jag föreställer dem, att t. o. m. de förmögnaste äro avärvda, att vi inte ha ett öre att betala entrén med, att hela elysésällskapet kanske vill följa med, om de får en aning om vad vi ha i sinnet, att det aldrig i evigheten skulle kunna gå an. Då... ropar "lilla Z": "Nej, se di har kappsegling utanför Normansprickarna, och V. S. S:s standert leder!", och vi se vita guntergiggar mot ljusblå Väner. Då ropar

---

²⁾ Denne oförbrännlige man sitter ännu — 50 år senare — kvar i gillet ledning och gör nytta med den äran — nyss fyllda 75 år. (Red:s anm.)

jag: "Algot, Manne, Lilla Z. och allihop! Gå och hjälp Hugo Sundstedt³⁾ att göra i ordning de större monoplanen; här blir glidflykt. Skräcklan är vårt rätta paradis."

26/12 1912.

HALVORD LYDELL.

---

³⁾ År 1912 var kaptenen och flygpioniären Sundstedt här i Vänersborg och demonstrerade flygning. Den ena gången var på Holmängen, där dikena voro besvärliga, men andra gången framför dövstumskolans C-skola, där han lyckades så mycket bättre. (Red:s anm.)

Repslageri i norra Älvsborgs län.

Orientering och översikt.

Materialet i böndernas rep i äldre tid var framför allt tagel, lin och hår, vartill kom — inom de delar av landet, där linden växer — bast av detta träd. Däremot spelade hampa mindre roll inom den folkliga tillverkningen på landsbygden, därför att bönderna saknade de verktyg som behövdes för framställning av hamprep med kvalitet, d. v. s. repslagarhjulet och därmed förknippad attiralj. Och att bönderna saknade repslagarhjulet berodde därpå, att det krävdes utbildning och hantverksskicklighet för att kunna använda det. Ännu i vår tid var dock odlingen av hampa, framför allt avsedd till den kvinnliga spånaden vid sidan av linet, särskilt utmärkande för vissa delar av Sverige såsom Hälsingland, Halland och småländska höglandet. I *Skaraborgs län* odlades hampa och lin ganska allmänt till husbehov, i Vadsbo och Kåkindes härader t. o. m. till avsalu. Det yrkesmässiga repslageriet använde endast hampa av bästa slag. Dylik importerades från Ryssland och Balticum, ända tills avspärrningen under världskrigen framdrog en uppblomstring av den inhemska hampodlingen.

De centrala verktygen inom lantrepslageriet var handvindan, storvindan med två vingar och reprillan med fyra vingar. Handvindan har nyttjats inom Norden och hela Nordeuropa vid tillverkning av tömmar och linor. Den har anor från romersk järnålder och är av nordeuropeiskt ursprung. Storvindan och reprillan har däremot invandrat från Östeuropa, troligen under folkvandringstid eller vikingatid, och dessa fick hävd inom områden, där man som råmaterial använde bast av lind och barrträd.

Inom yrkesrepslageriet var det centrala verktyget sålunda repslagarhjulet, som i mycket enkel utformning synes ha funnits på kontinenten redan under slutet av medeltiden. I Sverige introducerades det stora utarbetade repslagarhjulet med krona, det s. k.

kronhjulet, under 1600-talet i flottans verkstäder. Vid denna tid hade repslageriet i Västeuropa och särskilt i Holland med dess livliga sjöfart nått en hög utveckling. Och det var av holländska yrkesmän och efter holländskt mönster som de stora svenska repslagerierna då kom att organiseras. Vid genomgång av yrkesmännens härkomst stöter man också på ett icke ringa antal tyska namn. Det tyska inslaget återspeglas även så tillvida som verktygens benämningar oftast är av tyskt ursprung.

I de största verkstäderna utvecklade sig tidigt en specialisering av arbetsmomenten: Sejlarna spann med vänster hand och gjorde klenare och finare arbeten än repslagarna, som spann med höger hand och utförde större arbeten. I de mindre verkstäderna, d. v. s. i det stora flertalet, kunde dock ingen skillnad upprätthållas.

En stor förbättring av repslageriets verktygsbestånd innebar det under 1700-talet från Tyskland införda s. k. geskåret, som bygger på kugghjulets principer. I tämligen oförändrad gestalt var verktyget i användning ända fram tills repslageriet upphörde såsom hantverk. Särskilt betydelsefullt var att detta hjul kunde göras bärbart och medföras av kringvandrande gesäller, s. k. bondspinnare, som gick från gård till gård och tillverkade rep åt bönder och fiskare.

Till tiden före den kontinentala hantverkskulturens inträde i Norden under medeltiden har även de s. k. vändjärnen kunnat förläggas. På landsbygden benämndes dessa med olika namn; i *Västergötland* kallades de för reptyg och lår. På *Dal* och *Värmlandsnäs* sade man tvinnefjöl och nav. I lantrepslageriet tillverkades dessa av trä, i yrkesrepslageriet dock av järn.

Vid sekelskiftet 1900 existerade det folkliga repslageriet endast inom vissa områden, såsom södra delen av det småländska höglandet, skogsbygderna i Östergötland, delar av Värmland, *Dalsland*, Dalarna och Hälsingland samt Västerbotten. En mera utpräglad aktivitet bibehöll dock länge den skånska risbygden, Växjötrakten och delar av Sjuhäradsbygden, där repslagningen ställvis hade karaktären av kollektivt utövande. Men för övrigt synes den under sitt slutskede mest ha utgjorts av en individuell hantverksproduktion, där den siste utövarens namn och verkstad segt bevarats i en senare generations minne.

I *Västergötland* med dess utpräglade motsatser mellan bördiga slättbygder och karga skogsbygder hade vid sekelskiftet 1900 yrkesrepslageriet i städerna mångenstädes utträngt hantverket på

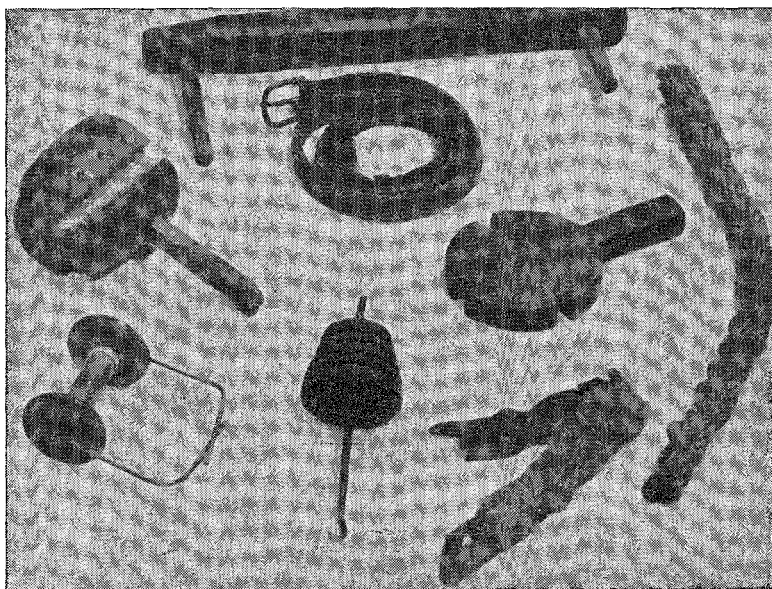

INTERIÖR FRÅN EN REPSLAGERIVERKSTAD.

I bildens mitt ses en repslagare gå baklänges och spinna ut ett hampgarn. Han har en disa häcklad hampa om livet. Garnen vilar i s. k. mickar. T. h. ett aktergeskär på en släde.

(Målning av A. Montan 1905 i Malmö museum.)

mellanliggande landsbygder. Endast på enstaka platser inom konservativa trakter höll sig bygdehantverket kvar, såsom på Falbygden och på Kålland. Inom skogsbygderna i södra delen av landskapet var yrkesrepslageriets dominans inskränkt till fram-

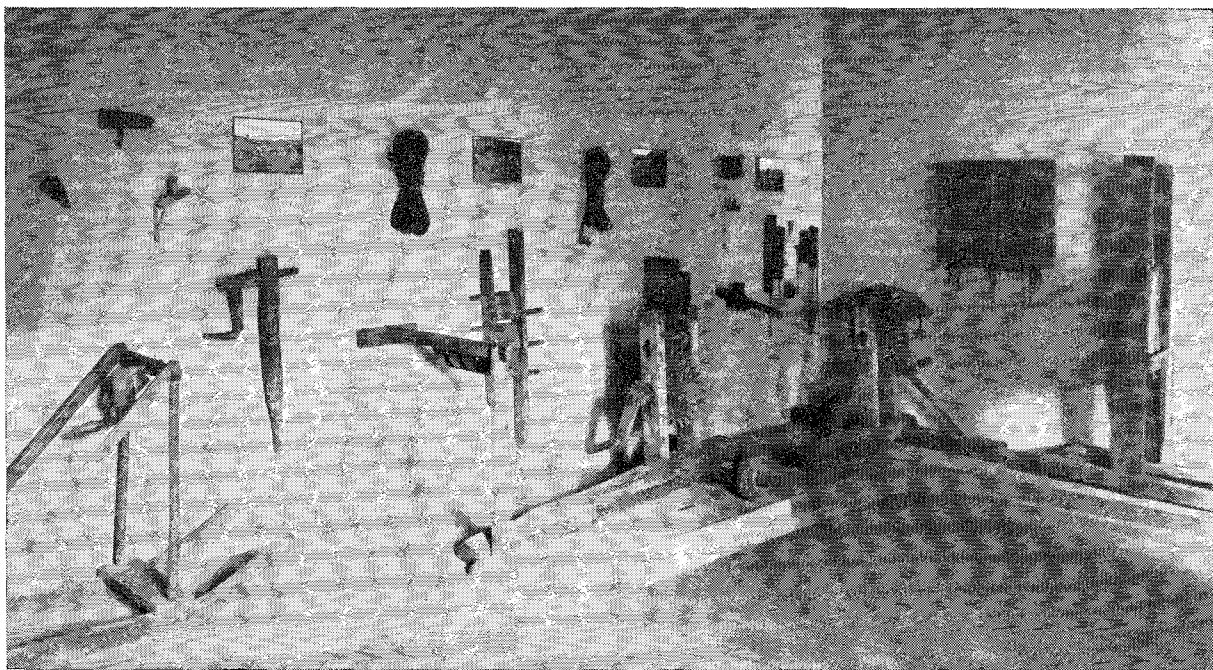
NÅGRA REPSLAGERIVERKTYG.

Fr. v. en utdragningsrulle, ett slåningshuvud, en uppnämare, en spinnrem, en spinndrift, en snörknekt, en spinnlapp av fårskinns och en halare.

(Foto i Borås repslageri 1946.)

för allt Borås, men i någon mån också till Alingsås och Ulricehamns omgivning. I den av varjehanda hantverksutövning präglade Sjuhäradsbygden fortsatte länge ett livligt lantrepslageri. En speciell produkt var här de s. k. gjordingarna, rep varmed höstackarna omvirades vid inforslingen. Avsättningen skedde till omgivande landsbygd; främst riktade den sig till slättbygder norrut och mot kusten västerut. För ytbytet med slätten var särskilt marknaderna i Mörlanda i Gäsene och Floby i Vilske viktiga. När dessa vid början av 1900-talet upphörde, försvårades avsättningsmöjligheterna, men ännu i bygderepslageriets slutskede kun-

FRÅN UTSTÄLLNINGEN AV VÄSTSVENSKT REPSLAGERI PÅ
GÖTEBORGSUTSTÄLLNINGEN 1923.
(Foto i Göteborgs historiska museum.)

de man i städernas butiker få se repbuntar, som tillverkats av landsbygdens repläggare.

Även i fråga om rekryteringen i det äldsta svenska yrkesrepslageriet intog Tyskland en framträdande position. Såväl be-
träffande mästarnas antal som inom ledningen och kontrollen i
yrket kom naturligt nog Stockholm i första hand. I andra och
tredje hand följde Karlskrona och Göteborg. De sistnämnda stä-
derns ställning var emellertid framstående, när det gällde upp-
tagning av nyheter från kontinenten i verktyg och arbetsmetoder.
Karlskrona kom härvid att särskilt under 1800-talets förra hälft
inta en särskilt framskjuten ställning.

Allt det som rörde klassificeringen av hampan förmedlades gi-
vetvis från Ryssland och Balticum. Påverkat av Holland var —
utöver vad som här tidigare omnämnts — repslagarnas regle-
menten av år 1694 med all slags frihet åt arbetsgivarna och med
medverkan till produktionens standardisering. Från den tyska
hantverkskulturen återigen inkom ju geskäret med kugghjulen så-
som en nyhet under 1700-talets senare hälft.¹⁾

Förhållandena i norra Älvsborgs län.

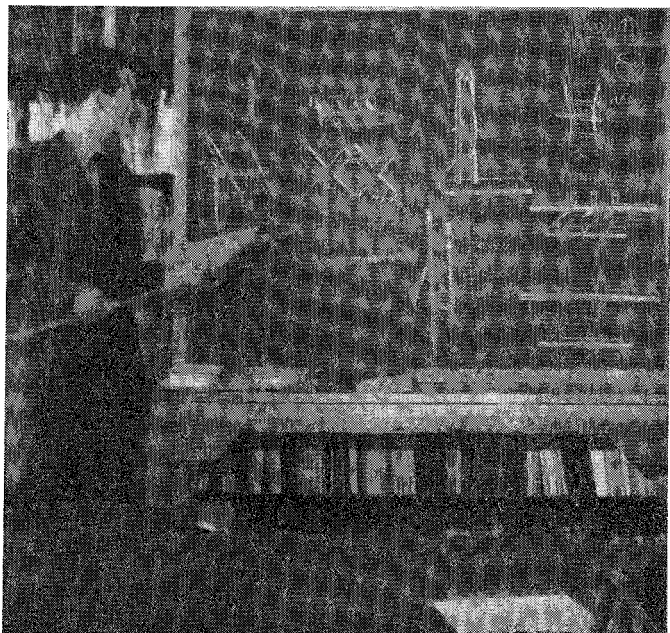
Dalslands enda yrkesanläggning var givetvis förlagd till Ämål
med kundkrets utmed västra Vänerkusten och på Dalbosläätten,
men i träbastområdet på Dal fanns det ett flertal repläggare, bl. a.
i Lerdal. Repslagarna i *Vänersborg* hade specialiserat sig på tåg-
virke och fiskedon. I *Göta älv-dalen* fanns det dock några icke
specialister som tillverkade rep för återförsäljning. Så gjorde t. ex.
följande personer i S. Peder: Erik Karlsson, Heden Östra, Johan
Karlsson, Klostret, och Samuelsson, Småberg, Tunge. Dessa köpte
ofta gammalt tågvirke från ett båtvarv i Tunge och arbetade upp
det till nya rep. För Bergumsborna var tömmar och rep en vik-

---

¹⁾ Jfr sammanfattningen i Nilson, A., Studier i svenskt repslageri. Nor-
diska museets handlingar: 55. Ak. avh. Stockholm 1961, s. 200 ff, samt rec.
av Sahlström, K. E., Ett utdött hantverk. I Skaraborgs läns Annonsblad
11/1 1963.

Vidare rec. av Linnarsson, L., Ett utdöende hantverk. I Västgötabygden
1962, s. 206, och av Wideen, H., Västsvensk etnologi i Göteborgs Handels-
och Sjöfartstidning 7/1 1963.

tig vara under den tid hemslakt utgjorde en väsentlig näringsgren i *Bergum* (1860—1910). Till *Bergum* liksom till stora delar av Göta älvmrådet sålde repslagaren i *Kungälv* sina alster på den tiden. Bönderna i *Erska* och *Sollebrunn* och *Upphärad* m. fl.

FÖRF. INVID EN UPPRITNING AV REPSLAGERIVERKTYG.

(Foto B.-A. Person i Lund 1953.)

orter handlade däremot av repslagaren i *Trollhättan*. I *Hålanda* var en repläggare *Oskar Olausson* i *Skantås* verksam. Även hans far och farfar, f. resp. 1853 och 1822, hade tillverkat linor av tagel, lin och lindbast. I *Sjuntorp* gjorde *Jon* i *Solberga* rep av tagel på 1800-talets mitt. I *Upphärad* var *Gustaf Olofsson* i *Gunnered*, f. 1840, och hemmansägare *Anders Andersson* i *Vadboda* omkr. 1885 de sista med namn kända utövarna. I *Friel* fanns en *Sven Andreasson*, f. 1820, d. 1907, som idkade repslageri för den egna trakten. Om hemmansägaren *Em. Johansson* i *Rådetorp*, *Edsleskog* på *Dal*, d. 1918, berättas det, att hans reptillverkning

skulle ha varit lika bra som Russbergs i *Vänersborg* och Bergs i *Trollhättan* och t. o. m. nästan av bättre kvalitet än de alster som framställdes i Åmål. I Steneby gjorde kanalskepparen Lars Olsson, död mer än 80-årig omkr. 1950, både tömmar och trossar. Och i Svanskog var Josef Hedström och Josef Josefsson de sista som själva kunde förfärdiga rep.²⁾

Om reptillverkning vid *Halle-* och *Hunneberg* har C. Aug. Svensson, Landboslätt, Norra Björke, berättat följande: "Linden vill gärna ha god jordmån och skyddat läge för nordanvinden. Vid sydsidan av Halle- och Hunneberg påträffar man ofta lindar, men sällan på de norra sidorna. I savningstiden på våren flåddes barken av linden. Man högg ner trädet för att sedan flå det med kniv. Barken bar man hem och la den i en damm el. dyl. Den fick ligga ett par veckor i vattnet. Detta benämndes att röta bast. Därefter lossades bastfibrerna med en kniv. Det kallades att riva loss basten. Man gjorde det borta vid dammen. Basten bestod nu av långa remsor eller tågor. Så skrapade man ren den från barksmulor och andra partiklar. Basttågorna hängdes upp hemma i någon vagnbod el. dyl. för att torka. En torpare som hette Olof Andersson, Djurgården under Håberg, var mycket skicklig att arbeta med lindbast. Han tog basten just vid Hunnebergs fot. Detta var på 1860-70-talet. Nu finns här ingen som kan göra bastrep."

Bland yrkesrepslagarna är följande kända: I *Åmål*: Lars Carlmark med etableringsåret 1811, Erik Gustaf Fogelholm, verksam på 1810-talet, Johan Öberg, verksam fr. o. m. 1810-talet, d. 1830, Joh. Aug. Kierbach, verksam på 1840-talet, Per Adolf Carlmark, f. 1821, d. 1905, och Hugo Carlmark, f. 1869, d. 1944. 1917 flyttades Carlmarks anläggning från Åmål till Älvängen. — I *Trollhättan*: August Pettersson Berg med etableringsåret 1860, f. 1841, d. 1918. — i *Vänersborg*: Chr. Boberg, d. 1754, Hindrik Bernh. Nyman, verksam på 1770- och 1780-talen, Nils Zetterberg, verksam från 1770-talet till omkr. 1810, Joh. Bergström, verksam på 1810- och 1820-talen, Abraham Zetterberg, verksam från omkr. 1816 till 1828, Bergströms änka och Zetterbergs änka, verksamma

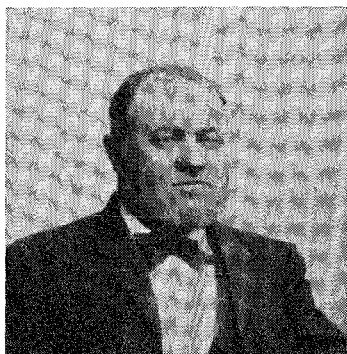
---

²⁾ Jfr kap. VII, Lokalt tvärsnitt, i a. a., s. 153 ff.

på 1830-talet, Lars Julius Ödman, verksam från omkr. 1835 till 1846, S. H. Molin med privilegiebrev utfärdat 21/12 1842, Samuel

AUGUST PETTERSSON BERG,
repslagarmästare i Trollhättan.
Foto i Nordiska museet (440 T. x.)

PER JOHANSSON,
repslagarmästare i Vänersborg,
Foto i Nord. museet (353 H. ac.)

ANTON BERNHARD RUSSBERG,
Vänersborgs siste repslagarmästare.
Foto i Nord. museet (440 S. ac.)

Blomqvist, d. 1854, Adolf G. Andersson, verksam på 1850-talet, Per Johansson med etableringsåret 1856, f. 1829, d. 1919, samt Anton Bernhard Russberg, f. 1870, d. 1931.

Dessa yrkesrepslagare förenades av ett flertal gemensamma betingelser, såsom handlag, mångsidighet, styrka och rörlighet. Spin-

"JOHAN OLLE"

— den siste som gick baklänges och spann på gammalt vis i Älvängen —
(Efter en teckning av C. T. Holmström.)

ningen frestade på deras händer, och det myckna gåendet under de olika framställningsprocedurerna var i hög grad ansträngande för benen och fötterna. Häcklingen var direkt hälsovådlig, och

att tjära garn och dukter var ett tungt och smutsigt göra. Till vedermödorna får även kölden under vintern räknas. De täckta

FLICKA VID EN MODERN STRÄCKMASKIN,
där hampan glider ner i "kannorna".
(Efter en teckning av C. T. Holmström.)

reparbanorna erbjöd nämligen inte stort mer än tak över huvudet, och i de öppna banorna var repslagarna helt utlämnade åt vädrets makter. Från andra hantverksgrupper skilde de sig beträffande klädedräkten genom den karakteristiska randiga blusen med tillhörig spinnrem.

Varken i *Vänersborg*, *Trollhättan* eller *Ämål* har det således sedan åtskilliga decennier funnits någon repslagerianläggning. De sista som var i bruk utgjordes av öppna banor med skjul endast för verktygen och med bodar för hampa och tjära. Här drevs yrket i tämligen blygsam skala på samma sätt som i flertalet städer av likartad storlek.

Den nuvarande tågvirkesfabriken i *Älvängen*³⁾ är ju däremot en stor modern anläggning, där blott några moment vid hopslagningen är gemensamma med de gamla hantverkstraditionerna. CTH i Handelstidningen tecknade en gång i ett reportage från Älvängen ett par här återblivna motpoler: "Johan Olle" — den siste som gick baklänges och spann garn på gammalt repslagarmanér — och en flicka vid den nya sträckmaskinen, där hampan gled ner i "kannorna".⁴⁾

Den siste yrkesutövaren i Trollhättan var alltså August Pettersson Berg och den siste i Vänersborg A. B. Russberg. Då Berg avled 1918 ville ingen överta repslageriet, och för Russbergs del var det närmast så, att hampan tröt under första världskriget, och därefter skulle konkurrensen med tågvirkesindustrin ha blivit alltför besvärlig för honom. Men för 100 år sedan stod repslageriet i *Vänersborg* ännu i sitt flor, och hur en repslagares situation då kunde te sig, det har vi ett utmärkt dokument på i skildringen av repslagaren Samuel Blomqvists tillgångar och skulder 1855. Denna skildring får här även bilda uppsatsens avslutning.⁵⁾

År 1855 den 24 januari förrättades af undertecknad Magistratsledamöter laga bouppteckning och värdering å qvarlåtenskapen efter Repslagaren Samuel Blomqwist som härstädes afled den 16:de Oktober sistledet år och efterlämnade Enkan Johanna Lovisa Blomqwist född Selander samt med henne sammanaflade omynndige barnen, sonen Samuel Mauritz fem år gammal samt döttrarna Anna Lovisa 4 år och Amanda Josefina 2 år gamla, hvilkas rätt bewakades af deras lagligen tillförordnade förmyndare handlanden L. J. Brun. Boet upgafs af Enkan och antecknades sålunda:

---

³⁾ Aktiebolaget P. A. Carlmark.

⁴⁾ Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning 4/5 1929.

⁵⁾ Göteborgs landsarkiv: Bouppteckningar, Vänersborg.

TILLGÅNGAR

Fastighet: bestående af hus och hel tomt i qw.
 Rosen under nr 104 efter nya och nr 131 efter gamla
 regler i värde af ..... 2200.—

Löseegendom

Silfver	9.—	
Tenn	0.32.	
Malm	1.—	
Koppar	5.32.	
Jern- och Blecksaker	4.28.	
Postlin	2.—	
Glas	1.16.	
Möbler	47.40.	
Sängkläder	6.32.	
Linne	17.16.	
Gångkläder	55.16.	
Diverse:		
1 pendyl 10.— fickur 6.32.—	16.32	
div. repsl. attiralj	10.—	
Tågvirke	80.—	
Hampa o. Lin	33.16	140.—

Fordringar:

Diverse personer	615.10.7	
Summa Tillgångar Banco R:dr	3086.30.7	
SKULDER	1710.38.1	
Då tillgångarna sålunda öfverstiger skulderne med ..	1375.32.6	
Att icke något med wett eller willja etc.....		

J. L. BLOMQVIST

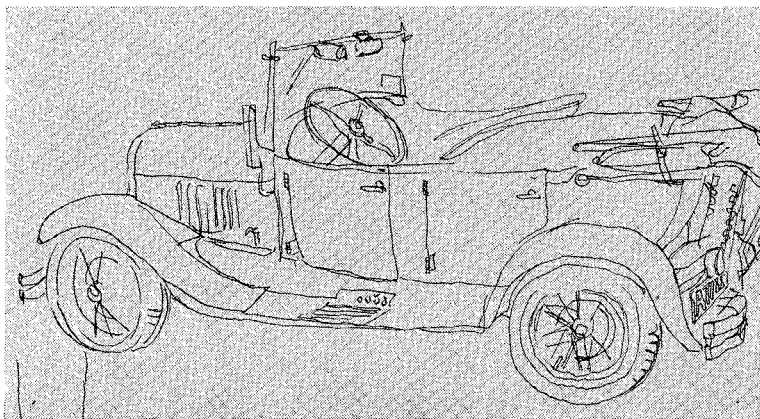
Sedd i jämförande sammanhang visar det sig, att Samuel Blomqvists situation var gynnsam. Bland de förut nämnda yrkesrep-slagarna från förra seklet kunde således endast någon uppvisa ett lika gott slutresultat. I Erik Gustaf Fogelholms bouppteckning av den 20 november 1827 kan det utläsas, att han avled utan arvingar och utan andra tillgångar än verkstadens tillhörigheter, vilka bevakades av Lars Carlmark. Johan Öbergs änka Helena underskrev den 26 november 1830 en bouppteckning, vari skulderna översteg tillgångarna. Bouppteckningen efter fru Anna Kajsa

Kierbach, daterad den 7 april 1852, ger emellertid besked om att där fanns det både fastighet och stora utestående fordringar, möbler och gångkläder utöver det vanliga, en rikhaltig verktygsuppsättning och ett synnerligen välförsett lager. Änkan Carolina Zetterberg, som avled den 9 april 1840, efterlämnade däremot enbart skulder till döttrarna Sara Brita 24 år, Gustafva och Fredrika 22 år samt Sofia 19 år. Repslagare Odmans bouppteckning av den 1 december 1834 vittnar slutligen om att det då fanns ett mycket stort lager i hans reparbana med färdiga produkter av sadelgjordsväv, 6-, 9- och 12-garns linor, kabelgarnslinor, ryska tömmar, oxtömmar, hyssing, segelgarn och grimskäft. Detta över-togs av sonen Lars Julius.

De nämnda bouppteckningarna har genomgått i Göteborgs landsarkiv. En del av minnesuppteckningarna har erhållits såsom svar på upprop, andra har gjorts ute i fältet för Nordiska museet, och slutvignetten visar just den trevliga bil som användes under inventeringsresan, vilken avsåg äldre folkkultur i Älvsborgs län.

ALLAN T. NILSON

Landsantikvarie, fil. dr

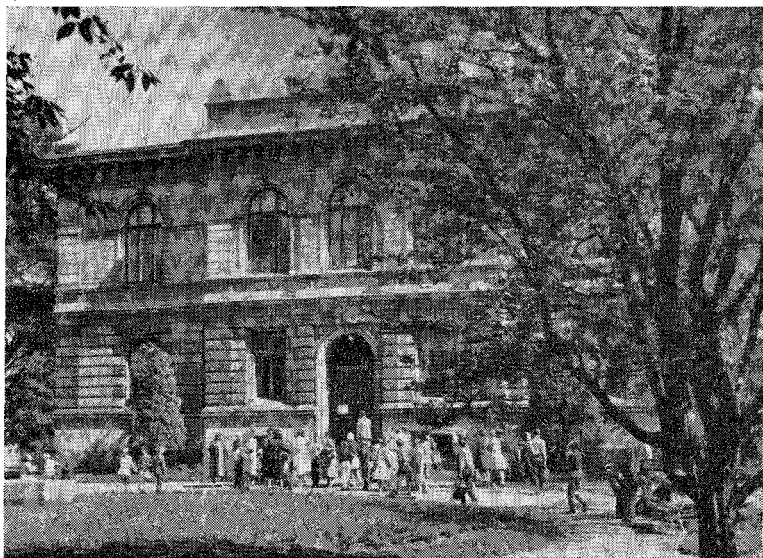

Äldre hantverk och gammal bebyggelse i Älvsborgs län inventerades under några somrar i slutet av 1940-talet av förf. och tecknaren Bengt Göran.

Här ovan ses inventeringsbilen: Nordiska museets Ford 1929.

(Teckning av Bengt Göran 1949.)

Om museets pedagogiska verksamhet.

STUDIEGRUPP FRAMFÖR MUSEET.

I Vänersborgs Söners Gilles Årsbok XXVII lämnades en kortfattad redogörelse för museets utställningsverksamhet. Det är självklart att denna fortsatt i ungefär samma omfattning och med liknande målsättning även efter år 1958. Ett av huvudmålen har därvid varit att göra museet tillgängligt för ungdomen och att få ungdomen att känna sig hemma där och gärna förlägga en del av sina studier dit etc.

Man torde kunna säga, att denna verksamhet vunnit gehör och att museet i allt större omfattning utnyttjats framförallt av skolorna inte bara för enstaka besök av orienterande karaktär utan särskilt för direkta studiebesök vid speciella avdelningar i sam-

band med undervisningen i skolorna. Givetvis lämpar sig därvid vissa avdelningar bättre, såsom den arkeologiska, den egyptiska, de etnografiska, de naturhistoriska, allmogearvdelningarna m. fl. Det är inte bara elever från läroverket, flickskolan och folkskolan, som alltmer börjat utnyttja museets möjligheter ur pedagogisk synpunkt. Även den frivilliga studieverksamheten har förlagt en rad cirklar till museet i såväl kultur- som naturhistoria. Som exempel kan den ABF-cirkel anföras, som under namnet Studiecirkeln "Silver och Porslin" omfattat: Allmän orientering. Stämplarna. Stilhistorisk utveckling. Allmogesilvret. Vänersborgssilver. Västsvenskt silver. Vi frågar silversmeden. Aktuella frågor till yrkesman. Porslinet: Keramik, porslin, fajans. Kinesiskt porslin. Europeiskt porslin. Svenskt porslin. Utflykt till Rörstrands i Lidköping. Även cirklar från Trollhättan har regelbundet besökt museet. Men också andra skolor och organisationer har sökt sig dit. Såväl Restads- som Källshagens mentalsjukhus har haft mer eller mindre omfattande kursverksamhet på museet. Restad har därvid i allmänhet gjort längre besök med större grupper. Källshagen har däremot valt att komma oftare i mindre grupper, givetvis beroende på det närmare avståndet. Man har i regel haft c:a 10 studiebesök, och under året har t. ex. följande studieplan följts: 1. Traktens förhistoria. 2. Våra rovdjur. 3. Våra fåglar. 4. Museets afrikanska fågelsamling. 5. "I den gamla goda tiden." 6. Egyptiska samlingarna. 7. Kinesiskt porslin. 8—10. Tillfälliga utställningar. Också Skolorna för döva har haft tämligen regelbundna studiebesök, i vilka fall visningar och studier naturligtvis anpassats efter detta speciella klientel.

Av synnerligen stort intresse har besök av blinda varit. Museiledningen har därvid haft alldeles speciella problem att brottas med. Hur skall man kunna göra en museisamling tillgänglig för personer, som aldrig kunnat se? Vissa av avdelningarna kunde ju demonstreras genom berättelse, men när det gällde andra, valdes i stället den vägen, att de blinda fick känna på föremålen. Detta lämpade sig särskilt väl ifråga om t. ex. vissa däggdjur. Genom denna metod fick många av dessa besökare för första gången ett verkligt begrepp om hur t. ex. en älg, en räv, en björn, ett lodjur,

en hare o. s. v. ser ut. Men också andra avdelningar, såsom de arkeologiska, har kunnat demonstreras på ett liknande sätt.

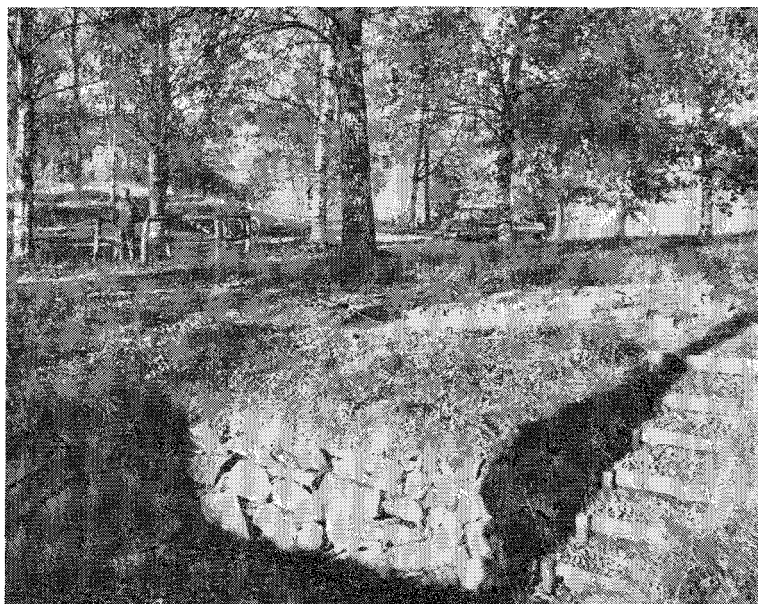
Som helhet måste man beteckna museets pedagogiska verksamhet mycket framgångsrik, och det är bara att beklaga, att statsmakterna inte lämnat sitt stöd åt planerna på museets utbyggnad, som ju också upptog inrättandet av särskilt undervisnings- och studierum. Ett sådant skulle ha varit av mycket stort värde. Nu får man klara sig så gott sig göra låter.

En annan gren av museets pedagogiska verksamhet har helt annan bakgrund. Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen inledde år 1962 en viss försöksverksamhet med avsikten att söka få fram en lämplig övergångsform av arbete för sådana mentalsjuka, som bedömdes ha möjlighet att återanpassas i ordinärt förvärvsarbete. Som en övergång mellan å ena sidan den skyddade sjukhusvården och å andra sidan den hårda, öppna arbetsmarknaden tänkte man sig exempelvis vissa arkeologiska och historiska uppgifter. I samarbete med Riksantikvarieämbetet, som kan bygga på synnerligen grundliga försök t. ex. i Birka, på Öland och Gotland etc., förberedes således vård av fornminnen och fornminnesområden enligt särskilda utarbetade planer. Det gäller framför allt markvården, som sedan man inte längre använder betesdjur, bjuder på oerhörda problem.

Norra Älvsborgs landsantikvariedistrikt uttogs också såsom försöksområde. Den 1 mars 1962 startades arbetena, och dessa ha sedan dess pågått med några månaders vinteruppehåll. Arbetsstyrkan har varierats, men i allmänhet har det rört sig om 5—8 man, och arbetsledare har varit en skogsman, som Skogsvårdsstyrelsen i Älvsborgs län ställt till förfogande. Denna myndighet har också på många andra sätt stött verksamheten och bl. a. handhaft den ekonomiska sidan av densamma. Planläggare och kontrollant har varit landsantikvariern. Medel har ställts till förfogande genom Arbetsmarknadsstyrelsen. Hittills har följande projekt genomförts mer eller mindre fullständigt:

1. Ordningställande av hällkista i Grönhult, Dalskogs s:n, Dalsland.
2. Ordningställande av Dalaborgs fästning, Bolstads s:n, Dalsland.
3. Vägarbeten vid Dalaborg.

4. Røjning och uppsnyggning kring hällristningar i Bolstads s:n, Dalsland.
5. Markvård i gamla Brätte, Vänersborgs stad.

"CENTRUM" I BRÄTTE EFTER UPPSNYGGNINGEN.
(Rådhuskällaren, en av stadsbrunnarna och en frilagd gata.)

6. Røjning och uppsnyggning i och kring Naglums kyrkoruin, Trollhättans stad.
7. Røjnings- och uppsnyggningsarbete vid fornlämningar å Halleberg (fornborgen), Västergötland.
8. Røjning och uppsnyggning kring fornlämningarna vid Hästevadet, Västra Tunhems s:n, Västergötland.
9. Røjning och uppsnyggning av gravfält kring Västra Tunhems prästgård, d:o.
10. Friläggande av gammal kalkugn, d:o.
11. Uppsnyggning kring Lennart Torstensson-monumentet, d:o.
12. Utgrävning av rester efter en hällkista i Rämje, Fors s:n, Västergötland.

13. Röjning och uppsnyggning av gravfält å Hols prästgård, Hols s:n, Västergötland.
14. Röjning och uppsnyggning av gravfält å Nycklabacken, Äl-torp, Fölene s:n, Västergötland.
15. Utgrävning av förmodade fasta fornlämningar i Fölene s:n, Västergötland.

Dessutom har verkställts grösslagnig, krattning m. m. på alla de nämnda platserna.

Arbetena har skett i ett nära samarbete mellan Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen genom den lokala arbetsförmedlingen, Riksantikvarieämbetet genom landsantikvarien, Skogsvårdsstyrelsen samt Restads och Källshagens mentalsjukhus. Samarbetet har varit utomordentligt gott, och resultaten har snarast överträffat djärvt ställda förhoppningar. Ett betydande antal patienter har kunnat återanpassas i samhället, och samtidigt har våra trakter berikats med ett betydande antal välvårdade fornlämningar och fornlämningsområden. Att arbetet kunnat genomföras under trevliga former och med en viss pedagogisk underton, så att patienterna samtidigt orienterats om arbetets innebörd och fornlämningarnas mening och utformande, har givetvis inte gjort saken sämre.

SVEN AXEL HALLBÄCK.

Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1962.

Året 1962 har för Vänersborgs museums del inneburit en renässans efter fjolårets isolering och nedgång, trots att byggnationen kring museet ännu i mycket hög grad verkar isolerande och avskärmande. Förklaringen härtill är, att museiledningen under år 1962 satsat hårt på en rikt varierad utställningsverksamhet. Besöks-siffran har därigenom stigit från 5.033 år 1961 till inte mindre än 13.893 år 1962, vilket innebär den näst högsta besöksfrekvensen på de tio sista åren, ett mycket tillfredsställande förhållande.

Sålda biljetter, museets egna	1.124
„ „ i samband med andra orga- nisationer	5.633
Skolklasser, elever och lärare	5.641
Medlemmar av Musei Vänner och Konstföre- ningen	790
Studiecirklar	350
Tisdagar, fri entré	230
Fritidsnämnden: tävlan för skolungdom....	125
Summa	13.893

Museet har varit stängt 1/1 — 27/1.

Museets diarium upptager för året 825 ärenden, vilket innebär en viss ökning från fjolårets 781 ärenden.

Utställningsverksamheten har alltså varit synnerligen livlig med inte mindre än följande 12 utställningar:

28/1—4/2: *Dansk kulturvecka*, omfattande dels utställningen "Med Dannebrogen i topp" (modern dansk grafik), dels konstutställning av konstnärer från Vänersborgs vänort Hering. Veckan bjöd f. ö. på anförande av generalkonsuln Jes Schytt och föredrag om banbrytare inom dansk konst av konstnären Folke Persson. Vidare gavs en filmkväll med danska filmer, huvudsakligen om danskt konsthantverk, en dansk konsert av elever vid Folkliga Musikskolan i Arvika, en H. C. Andersen-sagoafton för barn, föreläsningar om

danskt kynne och dansk humor av redaktören Emil Frederiksen, ett annat föredrag om modern dansk litteratur av fil. mag. Carin Cederblad-Hansen med uppläsning av hennes make cand. mag. Carl Guldagger-Hansen samt slutligen ett föredrag "Resa i ett yndigt land — Danmark genom bilrutan" av sekreteraren Birger Olsson, Föreningen Norden. Arrangemangen blev synnerligen uppskattade, ej minst från Vänersborgs vänort Hernings sida, som hade konstnärer och representanter närvarande under nästan hela veckan. Man talade med en viss entusiasm om ett exempel på praktisk nordism. Besöksantal: 1.150 personer.

- 6—7/2: *Utställning av ryamattor från Bergå*. (I samarbete med Älvsborgs läns norra slöjdförening). Besöksantal: 221 personer.
- 10—16/2: "*Vänersborgssalongen*", amatörkonstnärernas våruställning. (I samarbete med Elfsborgs Läns Annonsblad och Vänersborgs målarcirklar.) Besöksantal: 388 personer.
- 18—25/2: *Tolv konstnärer från Borås*, oljemålningar, teckningar, akvareller, skulpturer. (I samarbete med Göta Älvdalens konstförening.) Besöksantal: 849 personer.
- 11—18/3: *Hannes Wagnstedt*, Skellefteå, oljemålningar, teckningar. (I samarbete med konstföreningen.) Besöksantal: 329 personer.
- 7—17/4: *Utställningen om människan*. (I samarbete med Lions Club.) Besöksantal: 4800 personer.
- 29—30/5: *Folkskolornas slöjdutställning*. Besöksantal: 868 personer.
- 1/7—1/9: *Sommarutställning* — en av museets genom tiderna största donationer — den av fröken Marianne Warodell.¹⁾
- 28/10—4/11: *Bohussalongen* — 13 bohuslänska konstnärer; oljemålningar, teckningar, akvareller och skulpturer. Besöksantal: 650 personer.
- 11—18/11: "*Vi flaggar för Norge*". Vernissage av norske generalkonsuln Bjarne Dietz, som också föreläste om "Norsk kultur av idag". Vidare en Edvard Grieg-konsert av pastor och fru

---

¹⁾ Se V. S. G:s årsskrift 1962, sid. 45 ff.

C.-O. och Elvi Ekström, ett föredrag "Norge-fjällens och fjordarnas land" av inspektör Bror Ekström, en konstföreläsning om Edvard Munch av konstnären Bror Bergstam och en föreläsning om modern norsk litteratur — allt omramat av den norska grafikutställningen "Vi flaggar för Norge". (Arrangemang i samarbete med ABF, Musei Vänner, Föreningen Norden, Göta Älvdalens Konstförening, Konstfrämjandet och Sparbanken i Vänersborg.) Besöksantal: 1124 personer.

2—9/12: "*Stad och land*", Riksförbundets för bildande konst vandringsutställning (i samarbete med konstföreningen). Besöksantal: 762 personer.

26/12—1/1 1963: *Jul- och Nyårsutställning* — Orientalisk mattkonst och Dockor från hela världen (i samarbete med Vänersborgskretsen av Fredrika Bremerförbundet). Besöksantal: 245 personer.

Särskilt blev de två kulturveckorna och utställningen om människan mycket uppmärksammade och inte minst den sistnämnda, som på sitt sätt innebar premiär för naturvetenskapliga utställningar på museet.

Beträffande *personalen* har inga förändringar inträffat under året utom den, att fru Anna Liss fr. o. m. 1 juni heltidsanställts såsom av staten avlönad arkivarbetare.

Även under år 1962 har en del *renoveringsarbeten* genomförts, dock ej av av samma omfattning som under året 1961. "Vaktmästarbostaden" har grundligt renoverats och efter vaktmästarens avflyttning iordningsstälts till arkiv och personalrum. Med den stora trångboddhet, som rått på museet, har detta arrangemang hälsats med stor tillfredsställelse. Lägenheten har fått en ljus och mycket hemtrevlig inredning. Museets toaletter har renoverats. I samband med sommarutställningen iordningsställdes nya fönstermontrar för silver- och porslinssamlingen, nu anbragta i museets norra sal i andra våningen. De sobra utställningsmontrarna bidrager till att ge salen en viss balans och stadga. I utställnings-salen har de provisoriska anordningarna för dämpande av ljuset utbytts mot blåstrade glas.

Frågan om museets eventuella *tillbyggnad* har under året vilat i avvaktan på besked från statsmakterna om statsbidrag. F. n. ser situationen beträffande statsbidrag långt ifrån ljus ut, varför alla säkerligen måste inse, att frågan om museets tillbyggnad får ställas på en oviss framtid.

Fortsatt *katalogiseringsarbete* har utförts. Biblioteket har ytterligare genomgått. Ett betydande antal verk har förvärvats på för museet mycket gynnsamma villkor. Genom ett anslag från Vänersborgs Musei Vänner har ett antal äldre och skadade böcker kunnat renoveras och inbindas. Museets naturhistoriska avdelningar har genomgått av fackkunnig konservator. Även museets kulturhistoriska avdelningar har varit föremål för grundlig, kontinuerlig översyn dels av konservator Alf Lundberg, som arbetat en månad vid museet, dels av museets vaktmästare. Särskilt glädjande är att rapportera, att ytterligare krafttag tagits för att bringa museets magasin i ordning. Här har utöver konservator Lundberg och vaktmästare Andréasson även viss personal från Restads och Källshagens mentalsjukhus anlitats. Vaktmästare Andréasson har nedlagt ett mycket kunnigt och framgångsrikt arbete på konservering av fynd från de kulturhistoriska undersökningarna i Lödöse 1961.

En rad *donationer* har som tidigare kommit museet till del, nämligen (kronologiskt uppräknade) av dr Lars-Ingemar Lundström, Göteborg, Ivar Jungner, Vänersborg, fil. mag. Karin Koch, Vänersborg, Vänersborgs Stad, Tresy-förlaget, Göteborg, Stiftelsen Sveriges Vidnad, Lilleskog, tegelmästare Axel Ek, Vänersborg, Jönköpings läns hembygdsförening, genealog Olof Ljung, Göteborg, läroverksadjunkt Nils och fru Margit Flensburg, Vänersborg, rektor J. T. Edfors, Åmål, fröken Edit Utter, Vänersborg, godsägare Jarl Båremark, Frändefors, Anders W. Carlsson, Grästorp, Karl Bodén, Vänersborg, fru Birgit Hansson, Mölndal, fröken Elin Carlsson, Väne-Åsaka, fru Rut Westerlund, Vänersborg, Henning Nilsson, Vänersborg, Göteborgs Historiska Museum, Erik Johansson, Upphärad, Bertil Åsberg, Trollhättan, Malvin Carlsson, Vänersborg, Birger Sjöbergs-sällskapet, Vänersborg, fröken

Dagmar Sköld, Vänersborg, bankdirektör Ragnar Molin, Vänersborg.

Bland gåvorna av betydelse kan kanske särskilt nämnas originalbrev av björnjägaren Llewellyn Lloyd, originalkartan till 1834 års stadsplan samt en serie kranier av nordiska djur.

Museet har verkställt utbyte av sina samlingar i skyltskåpen på lasarettet.

Ytterligare en betydande ökning av *forskarbesöken* vid museet har noterats. Från fjolårets 112 forskarbesök har siffran under året stigit till 140. Konsultationsverksamheten har stigit i proportion härtill med förfrågningar om framför allt mynt, silver, porslin, konst, konsthantverk, bruksföremål etc.

Den direkta *studieverksamheten* har även visat tendens att öka, och såväl läroverket, flickskolan som folkskolan har livligt utnyttjat möjligheterna till studier vid museet både klassvis, gruppvis och enskilt. Studiekurser har också hållits kring museet. Dels har under året NTO-cirkeln "Lär känna Ditt museum" avslutats, dels avslutades också ABF:s cirkel "Lilla Paris tar sikte på Stora Paris" med en studieresa till Paris, Chartres, Loire-dalen och Bourges. Studierna inriktades därvid såväl på konst- och kulturfrågor som på ekonomiska och sociala spörsmål. Cirkeln motogs utomordentligt älskvärt av Centre Culturelle et Sociale, som i detalj planlade resan och ställde svensk guide till förfogande. Landsantikvarien fungerade som reseledare. En försöksverksamhet har genomförts vid museet med studiecirklar från Källshagens och Restads mentalsjukhus. I mån av möjligheter har denna verksamhet organiserats med kontinuerliga besök och blivit mycket framgångsrik. Också för blind- och dövorganisationerna har arrangerats studiebesök, bl. a. för Skaraborgs läns Blindförening.

En studiecirkel under hösten, "Silver och Porslin", har också haft stort intresse.

Styrelsen har bestått av rektor Sune Lundgren, ordförande, med. dr Albert Grönberg, vice ordförande, bankdirektör Karl Koch, kassaförvaltare, landsantikvarie Sven Axel Hallbäck, sekreterare, centraldispensärläkare Erik Salander, köpman Lennart

Andersson, läroverksadjunkt Håkan Noring, ombudsman Fjalar Åström, med lektor Rickard Hylbom och disponent Ragnar Karnéus som suppleanter.

År 1962 har alltså som helhet varit i hög grad gagnarikt och framgångsrikt, trots att omständigheterna kring museet under året inte alltid varit de bästa.

Vänersborg i januari 1963.

SUNE LUNDGREN.

ordf.

Sven Axel Hallbäck.

sekr.

Föreningen Vänersborgs Musei Vänners årsberättelse för år 1962.

Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Ordförande:	Länsassessorn Torsten Bredin,
v. Ordförande:	Centraldispensärläkaren Erik Salander,
Kassaförvaltare:	Bankkamreraren Sten Kullberg,
Sekreterare:	Landsantikvarien Sven Axel Hallbäck,
Övriga:	Konstnärinnan Britta Emanuelsson,
	Landskamreraren Gunnar Hjorth,
	Landstingsassistenten Stig Kjällerström,
	Intendenten Sven Malm,
	Arkitekten Per Molnit,
	Ombudsmannen Fjalar Åström.

Revisorer har varit riksbanksdirektören Erik Lindgren och kanslichefen Sten Swarén med sjukvårdaren Manfred Emanuelsson som suppleant.

Arbetsutskottet har bestått av fru Emanuelsson, herrar Hallbäck, Kjällerström och Molnit samt herr Enar Carlsson.

Föreningen har under året haft 114 betalande medlemmar.

Tre protokollförda sammanträden har under året hållits.

Årsavgifterna har varit oförändrade, nämligen för enskilda medlemmar 10 kronor samt för äkta makar 15 kronor tillsammans.

Föreningen har medverkat vid anordnandet av den danska kulturveckan "Med Dannebrogen i topp" under tiden 28 januari — 4 februari 1962. Veckan, som blev en stor framgång, hade arrangerats å museet i samarbete med A. B. F:s lokalavdelning i Vänersborg, Göta Älvdalens konstförening, Vänersbrgs Sparbank, Föreningen Norden och Norra Älvsborgs bildningsförbund. Veckan inleddes med hälsningsanförande av danske generalkonsuln Jes Schytt, varefter följde vernissage på utställningen "Med Dannebrogen i topp". Den förnämliga utställningen, som huvudsakligen omfattade dansk litografikonst, presenterades av konstnären Folke Persson, Göteborg. Under den fortsatta veckan visades filmer, belysande olika sidor av danskt kulturliv. Elever vid Folkliga musikskolan i Arvika gav en dansk konsert, varjämte en H. C. Andersen-afton för barn anordnades. Bland övriga inslag bör särskilt nämnas föreläsningar om danskt kynne och dansk humor, modern dansk litteratur samt om "Danmark genom bilrutan". Litografiutställningen kompletterades av en färgsprakande utställning med verk av konstnärer från Vänersborgs vänort Herning.

Under tiden 11 — 18 november 1962 medverkade föreningen vid en norsk kulturvecka under mottot "Vi flaggar för Norge" med samma arrangörer som vid den danska veckan. Programmet var dock denna gång något mindre omfattande. Norske generalkonsuln Bjarne Dietz invigningstalade och höll senare ett föredrag om norsk kultur av i dag. En intressant norsk konstutställning demonstrerades av konstnären Bror Bergstam. Vidare gavs en Grieg-konsert, varjämte föredrag hölls om norsk natur, norsk konst — särskilt Edvard Munchs måleri — och modern norsk litteratur. Även denna kulturvecka blev mycket uppskattad.

Föreningens årsmöte hölls tillsammans med Göta Älvdalens konstförening den 9 maj 1962 å Rånnums säteri, varvid deltagarna rikligen undfågnades såväl andligen som lekamligen. Fröken Ulla Nilsson gav en vacker och stämningsfull pianokonsert, och turistintendenten Gösta Vogel-Rödin höll ett intresseväckande föredrag om turistlivet i våra bygder. Föredraget beledsagades av filmen om Västergötland. Under en paus i förhandlingarna bjöds deltagarna på kaffe med dopp från ett välförsett kaffebord. Aftonen i den vackra herrgårdsmiljön med brinnande marschaller, levande

ljus och en angenäm samvaro blev för alla en minnesrik upplevelse.

Föreningen har under året som gåva till museet överlämnat ett självporträtt av förre vänersborgskonstnären Bengt Crantz. Vidare har ett belopp av 300 kronor ställts till museets förfogande för inbindning av i första hand äldre litteratur i museets bibliotek. Dessutom har sekreteraren även detta år erhållit ett belopp av 200 kronor till bestridande av oförutsedda utgifter, telegram, representation m. m.

Försäljning av ytterligare ett antal exemplar av Lars Norrmans färglitografi "Vårvinterdag vid hamnen" har bidragit till att stärka föreningens ekonomi.

Beträffande den ekonomiska ställningen hänvisas till särskild redogörelse av kassaförvaltaren.

Vänersborg i januari 1963.

TORSTEN BREDIN.

ordf.

Sven Axel Hallbäck.

sekr.

Gillebroder!

När Du får årsskriften i Din hand, tänker Du då på att den är en länk mellan Dig och Gillet och Din kära hemstad?

Vad vet Du om Vänersborg? Kan Du visa en främling omkring här och peka ut och beskriva dess sevärdheter? Kan Du Din stads historia, som inom parentes är mer fängslande, än man kan ana? Om inte, lär Dig allt detta och verka för att denna stad, som Du förvisso anser underbarast bland alla städer i Svea rike, blir känd och uppskattad av främlingen! Visa honom och lär honom njuta av vår stads charm och skönhet!

Och Du Gillebroder i förskingringen! Propagera för Vänersborg! Tala om för Din omgivning, vad vår stad har att bjuda av sevärdhet och naturskönhet! Berätta om Skräcklan och allt det andra! Gör Vänersborg till ett populärt resemål!

Allt detta är Du skyldig Din gamla hemstad!

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE.

ÅRSKRÖNIKA 1962.

"Vad angår oss Polens affärer?" Ja, det kan man fråga sig, om man som mätt och belåten gillebroder på annandagen serveras en krönika, som mest handlar om Chrusjtjov och Kennedy och deras familjeförhållanden och östblock och västblock och andra missförhållanden. "Och tänk på alla gillebröderna i förskingringen!" har man sagt. "Dom klarar storpolitiken på egen hand men vill så gärna ha interna rapporter från sin kära hemstad."

Med en viss tvekan skall jag försöka att, efter min ringa förmåga, uppfylla dessa önskningar, men jag fruktar, att Nehru m. fl. kommer att sakna det moraliska stöd, som de hade förväntat sig av denna krönika.

Vi börjar alltså med vädret: Väderleken, som den förekommit i våra trakter, kan kortfattat samlas i orden: regn, köld, blåst, regn, regn och mera regn. Och resultatet blev därefter. Åkrar och gården under vatten, diken som blev åar, underminerade vägar och översvämmade vägar, campare med röda näsor och hackhosta, bleka stadsbor med sura miner och lantbror med resignation i blicken och skördeskadebidrag på läpparna. Topprekord i nederbörd och bottenrekord i temperatur är årets facit.

Det där med sura miner gällde naturligtvis inte vänersborgarna. Det behövs mer än tre regniga och solfattiga somrar i följd för att bringa oss ur balans. Även om solen lyst med sin frånvaro, om uttrycket tillåtes, så har vi nu fått full ersättning i det ljus som både dag och natt strålar i bankhörnet.

Enligt vad poliskommissarien och gillebrodern Helge Åström meddelat, så vållade dessa trafikljus i början en hel del huvudbry för utombys fotgängare. Sedan dessa nu tagit efter vänersborgarna och lärt sig att stanna för grönt ljus och gå vid rött ljus, så flyter trafiken smidigt och utan större risk. Det vill säga: om man är kvick i benen och har tur.

På tal om ljus och polisen så väntar vi fortfarande på att polisen infångar den sabotör, som satte upp lyktstolparna på Skräcklan. Hur någon människa kan komma på den befängda idén att sätta upp en gräll gatubelysning på promenaden vid vänerstranden är obegripligt. Men de finnas tydligen, som på tu man hand med sig själva i skymningen råkar i tvivelsmål om sin egen storhet och därför fordrar rampljus för att bli behälsade och betittade, var de behagar visa sig. Men då tycker jag, att de kan hålla till bland månglarna kring korvstånden på torget och låta naturälskarna behålla sina tempel oskärade.

När man ser nyssnämnda och tidigare exempel på vandalers vilda framfart, kan man fråga sig, om det inte är hög tid att bilda ett slags estetiskt-kulturellt hemvärn i vår stad. Kokhuspojkar och Lions har vid flera tillfällen dokumenterat sitt intresse för stadens nuvarande och framtida utseende. Dessa tillsammans med Gillet och Döttraggillet kunde utgöra en bred rekryteringsbas för ett sådant hemvärn. Jag pläderar inte här för något slags kverulantsällskap. Men det skulle nog inte skada, om någon talade om för vederbörande, att vissa företeelser här i staden kan ses med andra ögon än med ingenjör Planertz' brorssöners.

Och medan vi tar oss en ordentlig funderare på detta så att säga *fredliga* hemvärn (utan att därmed ha sagt att det blir ett fridens hemvärn), så skall vi här notera, att vårt redan existerande *martialiska* hemvärn bland mycket annat under året också hunnit gå högvakt på Kungl. Slottet, en händelse som för många hemvärnsmän med rätta betraktas som den största upplevelsen under hans tjänst i hemvärnet.

Ett visst missnöje har försports med det mycket svala intresse, som från Vänersborgs sida har visats kanalen Vänersborg—Uddevalla. Det har liksom inte riktigt gått upp för alla, att mer än hälften av kanalen kommer att ligga inom Vänersborgs stads gränser. Det område, som från Öxnered sträcker sig till Ramnered och Gundlebosjön, med en "oceankanal" på ena sidan och en därmed parallell järnväg på den andra, är som industrimark något alldeles enastående. Inte att undra på att göteborgarna bävar. Hur vore det om vi fick litet ungt vin i de gamla läglar-

na i kanalkommittén? För det finns väl en sådan, även om den inte märks?

Att tala om vin är kanske inte så lämpligt i det här sammanhanget. Någon fanatisk stadsfullmäktig kan ju från sin utsiktspunkt på södra Edsgatan missförstå hela kanalprojektet, eftersom det kan komma att röra sig om utlandsförbindelser. Och tro att det kommer att sluta med ett kalas på museet. Där får nämligen en fransman inte bjudas på vin och en dansk inte på öl, ty det påverkar våra raggares alkoholkonsumtion. Påstås det med sedvanlig tvärsäkerhet. Man vet tydligen inte, att det är en kvalificerad ohövlighet att bjuda en fransk gäst på svagdricka och mjölk, och när man yrar om att utlänningar skall lära sig att ta sederna dit man kommer, kan man fråga sig: Vilkas seder?

Vänersborg har ett vandrarhus. Detta har på ett föredömligt och mönstergillt sätt under många år skötts av gillebrodern Aller Andersson. Tusentals främlingar, både svenskar och utlänningar, har där blivit väl omhändertagna och orienterade om stadens och traktens sevärdheter. Många återvänder år efter år för att återuppliva bekantskapen både med Aller Andersson och med Vänersborg. Det är så vi vill ha det. Folk skall trivas med oss och känna sig välkomna.

Bland väl omhändertagna gäster har vi också en svanfamilj i gamla hamnkanalen. Och har man väl kommit in på kapitlet djur, så kan här anmälas, att en älgdjur på Hunneberg stängade en greve så illa, att han, d. v. s. greven, fick söka bot på lasarettet.

En elefant, som var på promenad runt torget, drack ur allt vattnet i torgbrunnen, och efter välbekommen undfägnad satte han sig på brunnskaret. som gick i bitar. Det var en riktig elefant, och det hände mitt på ljusa dagen. Så stick inte upp och påstå att livet flyter händelselöst fram i Vänersborg. Här kommer för resten mera.

Vänersborg har fått en ny bro. De vänersborgare i försörjningen, som ännu är ovetande om brons existens, finns inte. Ty bron har visats i TV. Att bron visats i TV är kanske ett något överdrivet påstående. I bildrutan såg man nämligen först en mycket noggrann bild av uppläsaren. Uppläsaren var en av de gamla vanliga, d. v. s. med ett fullständigt ointressant utseende.

Därefter visades som hastigast en av bropelarna, som stod i vat-
ten till långt upp på smalbenet. Sedan åter en bild av uppläsaren,
följt av en glimt av en hand, som höll i en sax. Så återigen en
utdragen bildstudie av den nyhetsmässande översteprästen, som
tankspritt meddelade att kommunikationsminister Skoglund för-
rättade invigningen. En åskådare med fantasi vågade gissa sig
till att statsrådet också höll i saxen. Och så var det hela över,
vad Sveriges Radio-TV beträffar. Krönikören, som var med på
ett hörn vid invigningen, kan rapportera, att tusentals väners-
borgare från båda sidorna om landfästena mött upp, att gillebro-
dern Oscar Andersson talade, bra som vanligt, att statsrådet Gösta
Skoglund talade och lovade oss mera broar, vilket här tacksamt
noteras, att vår ålderman var med i närheten av saxen och såg
mycket belåten ut, vilket också gärna noteras, samt att hemvär-
nets musikkår spelade, så det gladdde ett gammalt krigarhjärta.
Och de gladaste bland de glada var vänersborgarna, som bor på
Blåsut, i Botered och Öxnered! Under och efter invigningen tog
Lions upp bropengar för ett mycket behjärtansvärt ändamål, men
jag vet, att mången slant lämnades som ett symboliskt tackoffer
för att bron äntligen blivit färdig.

För att för bröderna i förskingringen reparera TV:s modernistis-
ka sätt att presentera nyhetsmaterial skulle här följa en målande
beskrivning över bron. Då emellertid krönikans utrymme i års-
skriften är begränsad, så kan jag här endast få med ett gott råd:
Tag med hela familjen med söner och svärdöttrar och barnbarn
till din gamla hemstad! Du tar med dig hela clanen upp på bron,
och där har du din ungdoms sagoland som på en bricka. Och
du pekar och berättar: Där är Vågbrytarna och Sprängningen,
"Käringa" och Gälle udde, där är Skräcklan med Jakoben och
Sotarn och Snubbens sten, där bakom är Långa Maja och Busken
alldeles i Älvsuget och där Halle- och Hunneberg. Du pekar på
Vassbotten och Vassändaviken och Skaven, du talar om Punsch-
dalen och Punschstenarna, du berättar om roddturer i augusti-
månsten och långfärder på skridskor i februarisol. Och där ligger
Strömsborg och här Skogshyddan och Dalaborg, där det dracks
sockerdricka och dansades. Och där hade vi en kälkbacke på
vintern, och här dansade vi skridskodans vid skenet av brinnande

tjärtunnor. Och här låg efter en ihållande nordan skutorna och väntade på sydvästen. Här lärde jag mig simma, och där är badviken med dykstenen. Här sprang vi vågspel på isen, och där drog jag min första abborre.

Och så talar du om Vänersborg. Där låg Kallbadhuset, där är Kokhuset, och där var gamla Svängbron, och där och där och — — —. Så går du på och pekar och berättar. Och du berättar din vackraste saga: sagan om din ungdom. Och dina barn och barnbarn förundras storligen. Och de tänker med en liten nypa avund på, hur lycklig farfar i alla fall måste vara, som fått leva mitt uppe i allt detta underbara, när han var pojke.

Och när du bjudit på kaffe på Skogshyddan — detta är ej reklam utan fortfarande ett gott råd — så vandrar du åter över bron till dina gamla kvarter, och då kanske du själv får tillfälle att storligen förundras. Du finner, att mycket av det gamla håller på att försvinna eller redan är borta och att det nya mången gång är bättre och ibland t. o. m. vackrare, men trots allt känner du något i bröstet, som du inte vill diskutera med ungdomar eller främlingar.

Och med dessa små anvisningar på ett lämpligt resemål för bröder i förskingringen vill jag sluta med att hälsa er alla hjärtligt välkomna till er gamla hemstad för att uppliva gamla minnen och träffa gamla vänner.

Och jag vill önska er alla, både hemmavarande och bröder i fjärran orter och främmande länder,

ETT GOTT NYTT ÅR!

Vänersborg Annandag Jul 1962.

THORSTEN GULZ.

MINNESRUNOR 1962.

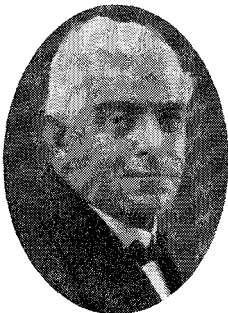
"Bort gå de, stumma skrida de,
en efter en, till skuggornas värld."

Gillebröder!

Under det snart tilländalupna året ha — såvitt oss nu är bekant — nio av våra gillebröder avlidit. Några av dem räknades till våra allra äldsta medlemmar; några hade nått aktad ställning ute "i förskingringen". Om dem alla har det vittnats, att de redligen fyllt sitt värv och därigenom hedrat den stad, som sett dem födas eller där de satts att verka.

Direktören CARL AUGUST SWEDBERG, född i Vänersborg den 16 januari 1873, avled i Göteborg den 28 mars 1962. — Redan i unga år kom S. till Göteborg, där han efter läroverksstudier och praktik på Hede säteri i Lerum kom in på affärsbanan. Efter anställning på advokatkontor startade han tillsammans med en son egen verksamhet. S. anlätades i stor utsträckning i ekonomiska frågor, bolags- och bokföringsärenden. Han var en känd fastighetsexpert. — Carl August Swedberg inträdde i Vänersborgs Söners Gille redan år 1919.

F. slöjdläraren ERIC TÖSSBERG, född i Vänersborg den 2 mars 1880, avled där den 10 april 1962. — T. gick i snickarlära och anställdes efter praktik tidigt som lärare vid Vänersborgs slöjdskola. — Han blev sin hemstad trogen. Med sin markanta gestalt utgjorde han ett inslag i stadsbilden. Han var en vänsäll man. — Eric Tössberg inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1929.

F. förmannen AXEL JOHANSSON, född i Vänersborg den 15 augusti 1884, avled där den 1 maj 1962. — Under sin långa tjänstetid vid skofabriken gjorde J. sig känd inte blott som en skicklig arbetsledare utan ock som en plikttrogen och rättsinnig människa. Med honom gick en av "gamla stammen" ur tiden. — I sin ungdom var J. en ivrig idrottsman. Utrustad med en stämfast sångröst var han en nitisk sångarbroder i det gamla kvartettsångsällskapet och i Par Bricole-kören. — Axel "Fyran" Johansson inträdde i Vänersborgs Söners Gille redan år 1911 och erhöll gilletts medalj år 1960.

Civilingenjören ERNST BRAND, född i Vänersborg den 9 oktober 1880, avled i Hälsingborg den 15 maj 1962. — Efter läroverksstudier i hemstaden genomgick B. Chalmers Tekniska Institut och Polytechnicum i Zürich och hade därefter anställningar vid olika företag, bl. a. vid Reymersholms gamla Industriaktiebolag, senast från 1911 som driftsingenjör vid Kopparverket i Hälsingborg, varifrån han pensionerades. — B. var son till handlanden Pontus Brand och såsom sådan en av de verkligt gamla vänersborgarna. — Ernst Brand inträdde i Vänersborgs Söners Gille redan år 1921.

Åkerägaren EINAR CARLSSON, född i Vänersborg den 8 september 1900, avled där den 5 juni 1962. — C. inträdde i unga år i och övertog sedan den av fadern bedrivna åkerirrelsen. Han var en av de sista åkarna här i staden, som körde efter häst, och var med sin ständiga cigarrcigarrett i munnen ett markant inslag i stadsbilden. — Einar Carlsson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1944.

F. hantverksföreståndaren KARL BODÉN, född i Vassända-Naglum den 12 juli 1885, avled i Vänersborg den 12 juni 1962. — B. utbildades till en skicklig murare och erhöll så småningom anställning som sådan vid Källshagens sjukhus, där han pensionerades. — B. är dock väl mest känd som musikentusiast. Han var en av de första i Vänersborgs stadsmusikkår, där han trakterade sin klarnett med den äran genom åren och där den av honom skänkta musiklyran än i dag minner om ett varmt musikhjärta. Han var en god och vänsäll människa. — Karl Bodén invaldes i Vänersborgs Söners Gilles år 1955.

Elinstallatören RAGNAR SJÖSTAD, född i Vänersborg den 18 mars 1896, avled där den 15 oktober 1962. — Efter studier i Tyskland och Amerika började han 1919 i elbranschen och etablerade sedermera egen firma i hemstaden, som han drev in till sin bortgång. — Musikalisk, humoristisk och allmänintresserad var han medlem av och verksam i ett otal föreningar och sammanslutningar. Han spred glädje, var han var. Ett olycksöde gjorde hans sista år svåra, men han tappade aldrig humöret. — Ragnar Sjöstad inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1930.

Fabrikören ANDERS GRANSTRÖM, född i Vänersborg den 10 juli 1906, avled i Lund den 27 oktober 1962. — Redan i unga år knöts G. till den av fadern år 1922 grundade firman Granström & Söner. Tillsammans med sina bröder uppdrev han familjebolaget till en betydande omfattning, särskilt sedan det utvidgats även till bilbranschen. Han var en skicklig företagare. — Livligt allmänintresserad gjorde han även en god insats i föreningslivet. Alltför tidigt rycktes han bort. — Anders Granström inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1954.

F. posttjänstemannen ERNST WALLSTRÖM, född i Vänersborg den 19 februari 1892, avled i Göteborg den 14 december 1962. — W. började sin postmannabana i hemstaden. Efter tjänstgöring på skilda platser i landet kom han 1922 till Göteborg, där han avancerade till expeditionsförman och 1947 pensionerades. — Ernst Wallström inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1916.

Vi lysa frid över våra bortgångna gillebröders minne.

GUNNAR HJORTH.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra då sol gått ner.*

*Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden söver dem,
susar sin vaggande sång.*

(Anita Halldén.)

Vänersborgs Söners Gilles

styrelseberättelse för år 1962.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1962, gillet 57:e arbetsår.

Gillet har under året varit samlat till årsstämma den 12 april och till högtidsstämma annandag jul. Till den senare, som denna gång avhölls i Medborgarskolans lokal, hade infunnit sig 38 gillebröder. Vid stämman utdelades ett antal 25-årsstecken till därtill berättigade medlemmar, varjämte beslöts sådan ändring i § 1 av gillet stadgar, att högtidsstämman i fortsättningen skall hållas under hösten i stället för såsom hittills annandag jul. Beslutet skall emellertid föreläggas stundande årsstämma till bekräftelse. Högtidsstämman avslutades med att åldermannen föredrog protokollet och krönikan från julstämman år 1912, båda författade av Halvord Lydell. Därefter samlades gillebröderna till sedvanlig julfåltid med samkväm på Restaurant Bar Intim.

Gillet 57:e årskrift har under året utkommit med sin 31:a årgång.

Ur gillet 57:e allmänna kassa har anslagits sedvanligt belopp till "De gamlas utfärd", varjämte förste åldermannen uppvaktats på sin 60-årsdag och en gratifikation utgått till gillebrodern Julius V. Nordberg för förtjänstfullt uppordnande av gillet 57:e stora fotografisamling. Ur Major Oscar Wenerströms understödsfond har utgått en julfåva. (För gillet 57:e övriga understödsverksamhet redogöres i Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems särskilda styrelseberättelse.) Liksom tidigare har ur Wilhelm och Nora Malmbergs donation utgått stipendier till elever vid stadens folkskolor.

Gillet 57:e medlemsantal utgjorde vid årets början .. 603.
Under året ha tillkommit ..... 8 611.

Ur gillet ha på egen begäran utträtt	3	
och på grund av stadgeföreskrift avförts	6	9,
varför medlemsantalet under året utgjort		602.
Under året ha avlidit		9,
varför medlemsantalet vid årets slut alltså utgjorde		593,
varav 25 ständiga medlemmar.		

Beträffande gillet fastighet med tillhörande fond hänvisas till ålderdomshemsstiftelsens särskilda styrelseberättelse.

Över gillet allmänna kassa och övriga fonder lämnas följande redogörelse:

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från år 1961		50:14
Medlemsavgifter för år 1962	5.620:—	
Resterande årsavgifter	15:—	
Uttagna porton	24:50	
Ränta	25:48	5.684:98
	Kronor	5.735:12

Bidrag till kostnaden för årsskriften 1962 ..	1.302:34	
Sammanträdeskostnader	450:65	
Gåvor	750:—	
Uppvaktningar	477:86	
Arkivkostnader	348:33	
Trycksaker och skrivmateriel	126:81	
Porton	521:10	
Försäkringspremier	54:—	
Ränta	17:—	
Utskylder	17:—	
Diverse	30:—	4.095:09
Behållning till år 1963: Fordran å Dym- lingska fonden ..	50:—	
Innestående i bank	1.590:03	1.640:03
	Kronor	5.735:12

2. VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FÖRSKÖNINGSFOND:

Behållning från år 1961	5.639:91
Räntor	247:60
	Kronor 5.887:51

Utskylder		48:—
Behållning till år 1963: Obligationer	5.000:—	
Innestående i bank	839:51	5.839:51
	Kronor	5.887:51

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGARENS MINNES FOND:

Behållning från år 1961		930:92
Ränta		40:87
	Kronor	971:79
Behållning till år 1963: Innestående i bank		971:79
	Kronor	971:79

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1961		2.219:07
Räntor		97:43
	Kronor	2.316:50
Behållning till år 1963: Obligationer	2.000:—	
Innestående i bank	316:50	2.316:50
	Kronor	2.316:50

5. HJALMAR A. LINDEDALS MINNES FOND:

Behållning från år 1961		6.491:65
Räntor		284:98
	Kronor	6.776:63
Behållning till år 1963: Obligationer	6.000:—	
Innestående i bank	776:63	6.776:63
	Kronor	6.776:63

6. MAJOR OSCAR WENERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1961		3.678:89
Räntor		161:51
	Kronor	3.840:40
Julgåva		100:—
Behållning till år 1963: Obligationer	3.000:—	
Innestående i bank	740:40	3.740:40
	Kronor	3.840:40

7. WILHELM och NORA MALMBERGS DONATION:

Behållning från år 1961		11.047:16
Räntor		484:99
	Kronor	11.532:15
Stipendier till elever vid stadens folkskolor	150:—	
Utskylder	102:—	252:—
Behållning till år 1963: Obligationer	10.000:—	
Innestående i bank	1.280:15	11.280:15
	Kronor	11.532:15

8. RICHARD DYMLINGS ÅRSSKRIFTSFOND:

Behållning från år 1961		6.609:85
Försålda årsskrifter	90:—	
Annonser i årsskriften 1962	2.710:—	
Bidrag till kostnaden för årsskriften 1962 ..	1.302:34	
Räntor	290:18	4.392:52
	Kronor	11.002:37
Kostnad för årsskriften 1962	4.013:04	
Utskylder	53:—	4.066:04
Behållning till år 1963: Obligationer	4.000:—	
Innestående i bank	2.986:33	
	6.986:33	
Avgår: Skuld till Allmänna kassan	50:—	6.936:33
	Kronor	11.002:37

9. LAURA och ESTER DANIELSSONS DONATIONSFOND:

Behållning från år 1961		6.564:52
Räntor		288:19
	Kronor	6.852:71
Behållning till år 1963: Obligationer	5.000:—	
Innestående i bank	1.852:71	6.852:71
	Kronor	6.852:71

10. AKTIEBOLAGET A. F. CARLSSONS SKOFABRIKS DONATION:

Behållning från år 1961		21.011:18
Ränta		870:42
	Kronor	21.881:60
Behållning till år 1963: Innestående i bank		21.881:60
	Kronor	21.881:60

Sedan årsavgiften numera höjts från 5 till 10 kronor, utvisar allmänna kassan vid årets slut en gynnsam behållning. Härvid är emellertid att märka, att årsskriften 1962 måst hållas i mindre omfång och bildutrustning än vanligt och att årsskriften i fortsättningen kommer att bli väsentligt dyrare. Å andra sidan torde gåvoposten komma att nedgå. Beslut har fattats om personliga kallelser till stämmorna, varför trycksaks- och portokostnaderna komma att öka.

De gemensamt förvaltade fonderna (2.—9.) ha för året tillgodoförts räntor med 4,39 %.

Inom sig har styrelsen för året utsett: till andre ålderman f. sparbankskassören Bror Fock, till gilleskrivare driftschefen Thorsten Gulz och till kassafogde handelsföreståndaren Harry Peterson.

Styrelsen har under året haft 6 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 20 februari 1963.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

KURT HALLBERG.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

HARRY PETERSON.

STEN SAHLIN.

—————

Granskningsberättelse.

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning under år 1962, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Den av styrelsen i dess berättelse lämnade sammanställningen över Gilles och dess olika fonders ställning är i full överensstämmelse med de oss förelagda räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med omsorg och noggrannhet. Kapitalbehållningen per den 31 december 1962, tillhopa Kronor 68.235:65, har av oss kontrollerats. Fondernas innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Då ingen anledning till anmärkning förefinnes, tillstyrka vi full ansvarsfrihet för 1962 års förvaltning.

Vänersborg den 11 mars 1963.

LENNART ANDERSSON.

G. ANDERSSON.

Granskningsmän.

Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems styrelseberättelse för år 1962.

Styrelsen för Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1962, stiftelsens elfte arbetsår:

Räkenskaperna utvisa följande:

FASTIGHETEN.

VINST- och FÖRLUSTKONTO:

Inkomster:

Arrende konto	10.800:—	
Räntors konto	350:14	11.150:14
	Kronor	11.150:14

Utgifter:

Räntors konto	2.028:53
Löners konto	300:—
Renhållnings konto	93:70
Reparationers konto	3.536:31

Försäkringsavgifters konto	103:—	
Skatters konto	832:—	
Diverse omkostnaders konto	29:30	6.922:84
Understöds konto		3.850:—
Kapital konto (årets överskott)		377:30
	Kronor	11.150:14

IN- och UTGÅENDE BALANSKONTON:

<i>Tillgångar:</i>	den 1/1	den 31/12
Fastighetens konto	105.000:—	105.000:—
Inventariers konto	100:—	100:—
Obligationers konto	50:—	50:—
Bank konto	5.160:50	5.289:33
Utestående fordringars konto	54:—	27:—
	Kronor	110.364:50 110.466:33

<i>Skulder:</i>		
Låne konto	40.000:—	40.000:—
Utestående skulders konto	327:02	51:55
Kapital konto	70.037:48	70.414:78
	Kronor	110.364:50 110.466:33

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELLASSONS DONATION.

Behållning från år 1961	35.696:65
Räntor	1.392:30
	Kronor 37.088:95

Behållning till år 1963: Stiftelsens lån	20.000:—	
Obligationer	9.200:—	
Innestående i bank	7.888:95	37.088:95
	Kronor	37.088:95

Under året har inrättats telefonhytt i hotellets nedre korridor, varjämte köket renoverats och försetts med delvis ny inredning.

Stiftelsen har av hyresgästen instämts till hyresnämnden för prövning av grundhyran. Ärendet är ännu ej avgjort. Utredning har verkställts rörande de förbättringar, som skett, sedan grundhyra senast fastställdes.

Stiftelsens understödsverksamhet har något utökats. Styrelsen

uppmanar ånyo gillebröderna att anvisa fall, där understöd kan vara av behov, även utan samband med julhelgen. Det gäller att spåra upp framför allt "den tysta nöden", där den ännu finns kvar.

Inom sig har styrelsen för året utsett: till vice ordförande f. sparbankskassören Bror Fock, till sekreterare driftschefen Thorsten Gulz, till kassör handelsföreståndaren Harry Peterson och till fastighetsförvaltare köpmannen Valter Karlson.

Styrelsen har under året haft 6 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 20 februari 1963.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

KURT HALLBERG.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

HARRY PETERSON.

STEN SAHLIN.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, som av Vänersborgs Söners Gille utsetts att granska Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems räkenskaper och förvaltning under år 1962, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Stiftelsens ställning framgår av den i styrelsens berättelse avgivna redogörelsen, vilken är i full överensstämmelse med de av oss genomgångna räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med ordning och reda. Kapitalbehållningen per den 31 december 1962, tillhopa Kronor 107.503:73, har av oss kontrollerats utan anmärkning. Stiftelsens och Syskonen Eliassons donations innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Fastighetens förvaltning har handhåfts på bästa sätt.

Fastigheten är försäkrad till betryggande belopp.

Då någon anledning till anmärkning ej förefinnes, tillstyrka vi full ansvarsfrihet för 1962 års förvaltning.

Vänersborg den 11 mars 1963.

LENNART ANDERSSON.

G. ANDERSSON.

Revisorer.

**Sammanställning
över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången
av år 1962.**

Allmänna kassan	1.640:03	
Vänersborgs Söners Gilles Försköningsfond	5.839:51	
Namnkunniga Vänersborgares Minnes fond	971:79	
Knut Hernströms Understödsfond	2.316:50	
Hjalmar A. Lindedals Minnes fond	6.776:63	
Major Oscar Wenerströms Understödsfond	3.740:40	
Wilhelm och Nora Malmbergs Donation	11.280:15	
Richard Dymplings Årsskriftsfond	6.936:33	
Laura och Ester Danielssons Donationsfond	6.852:71	
Aktiebolaget A. F. Carlssons Skofabriks Donation..	21.881:60	68.235:65
Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Alderdomshem:		
Fastigheten	70.414:78	
Ingeborg och Gottfrid Eliassons Donation	37.088:95	107.503:73
	Summa kronor	175.739:38

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR

1962.

Medlemmar.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALBRECHTSON, ERIC, fd. Tillskärare, Vänersborg	1894	54
ALEXANDERSSON, ZAID, Ledningsingeniör, Vänersborg	1924	55
ALFREDSSON, EVERT, Konditor, Hedemora	1914	55
ALFREDSSON, GÖSTA, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1922	51
AHLIN, GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	58
AHLIN, LENNART, Bilskolechef, Vänersborg	1916	54
AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
ALMQVIST, HENNING, fd. Folkskollärare, Vänersborg	1896	46
ALMQVIST, LARS, Civiljägmästare, Lerum	1903	57
ALMQVIST, SVEN, Med. d:r, Stockholm	1931	46
ALMSTRÖM, NILS OLOV, Provinsialläkare, Mariestad	1910	55
ANDERSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	60
ANDERSSON, ALLER, Skolvaktmästare, Vänersborg	1909	55
ANDERSSON, ALVAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	45
ANDERSSON, ARNE, Folkskollärare, Stockholm	1917	43
ANDERSSON, EINAR, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
ANDERSSON, ERIC, Expeditionsvakt, Vänersborg	1915	51
ANDERSSON, ERIK, Fabrikör, Vänersborg	1909	60
ANDERSSON, FRITIOF, fd. Jordbruksförförman, Vänersborg	1897	42
ANDERSSON, GUSTAV, Chaufför, Vänersborg	1908	60
*ANDERSSON, GUSTAF, Reparatör, Vänersborg	1901	32
ANDERSSON, GÖSTA, Sjukhusintendent, Vänersborg	1913	46
ANDERSSON, GÖSTA, Sjukvårdare, Lund	1910	54
*ANDERSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	1910	29
ANDERSSON, JOHN, Linjeförman, Strömstad	1896	43
ANDERSSON, KARL, Metallarbetare, Göteborg	1896	45
ANDERSSON, KARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1923	58
ANDERSSON, KARL-ERIK, Sparbankskamrer, Vänersborg	1925	53
ANDERSSON, CARL W., fd. Handlande, Vänersborg	1893	55
ANDERSON, CHRISTER, Studerande, Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare, Vänersborg	1919	53
ANDERSON, NILS, Disponent, Vänersborg	1915	53
ANDERSSON, NILS, Köpman, Vänersborg	1922	51
ANDERSSON, OLOF, Lokomotivförare, Göteborg	1912	55
ANDERSSON, OSCAR, fd. Förman, Vänersborg, <i>innehavare av gillets medalj (1955)</i>	1892	42
ANDERSSON, OSCAR, Elinstallatör, Vänersborg	1897	38

ANDERSSON, PAUL, Köpman, Vänersborg	1925	58
ANDERSSON, PER-GÖRAN, Köpman, Vänersborg	1936	60
*ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Bräckan, Frändefors	1919	35
ANDERSSON, STIG, Socialvårdschef, Vänersborg	1918	45
*ANDERSSON, TORSTEN, Apotekare, Skövde	1896	32
ANDERSSON, TORSTEN, Förrådsförvaltare, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, VIKTOR, Ombudsman, Vänersborg	1909	52
ANDERSSON, VIKTOR, Transportarbetare, Vänersborg	1900	61
ANDRÉ, HARALD, Kamrer, Vänersborg	1906	54
*ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ANDREASSON, KARL, Vaktmästare, Vänersborg	1907	53
ARVEBLAD, KARL, Maskinist, Vänersborg	1912	61
ARVIDSSON, BIRGER, Schaktmästare, Köping	1897	46
*ARVIDSSON, STELLAN, Rektor, Stockholm	1902	28
ARWIDSSON, UNO, Riksbanksvaktmästare, Göteborg	1927	60
ASPMAN, ARNE, Elektriker, Avesta	1920	59
BACK, EVERT, Expeditionsvakt, Vänersborg	1918	55
BACK, HELGE, Förman, Vänersborg	1899	54
BACKMAN, GUNNAR, fd. Bankkassör, Arvika	1890	45
*BARKSTEDT, SIGURD, fd. Apotekare, Vänersborg	1885	30
*BECKEMAN, KNUT, fd. Hamnkapt. en, Uddevalla, <i>ständig medlem</i>	1880	15
*BENGTTSSON, HJALMAR, Sjukvårdare, Vänersborg	1905	33
BENGTTSSON, RAGNAR, Linjemästare, Trollhättan	1903	55
*BERG, FRITZ, fd. Boktryckare, Vänersborg, <i>innehavare av gillet's medalj (1957)</i>	1884	08
BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERGER, GUNNAR, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1943	55
BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
*BERGGREN, ERIC, Fil. lic., Rom (Italien)	1911	32
BERGLUND, GÖSTA, Sjöingeniör, Malmö	1920	43
BERGMAN, KARL-ERIK, Ingeniör, Laxå	1920	48
*BERGSTROM, AXEL, fd. Landskamrerare, Falun	1892	26
*BERGSTROM, GUNNAR, Odont. d:r, Örebro	1906	23
*BERGSTROM, TORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	1912	29
BEHRNS, KARL, Expeditionsförman, Göteborg	1902	55
BERRMAN, GÖSTA, Ämneslärare, Göteborg	1910	43
BIEL, GUNNAR, Sjukgymnast, Upper Darby (U.S.A.)	1901 (24)	62
BIEL, GÖSTA, Direktör, Stocksund	1911	46
BJÖRNBERG, MAURITZ, Kontorist, Vänersborg	1927	54
BJÖRNBERG, SVEN, Poliskonstapel, Vänersborg	1929	54
*BJÖRNDAHL, ERIK, fd. Bokbindaremästare, Vänersborg	1888	37
BJÖRNDAHL, KARL-ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg	1926	60
BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BODÉN, KARL, fd. Hantverksföreståndare, Vänersborg †	1885	55

BODÉN, SIGVARD, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1923	55
BODÉN, STIG, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1914	55
BODÉN, SVEN, Ingeniör, Lilla Edet, <i>ständig medlem</i>	1918	47
BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48
BORG, FRITZ, fd. Hälsovårdstillsyningsman, Trollhättan	1881	50
*BORGLING, CARL, fd. Häradsskrivare, Stockholm	1888 (09)	32
*BOTHÉN, CARL, Löjtnant, Sundsandsvik	1873	34
*BRAND, ERNST, Civilingeniör, Hälsingborg, <i>ständig medlem</i> †	1880	21
BRIGELIUS, GUNNAR, Disponent, Göteborg	1919	54
*BROBECK, KARL, fd. Kamrer, Falun	1886	19
BROCKNER, TORSTEN, Kamrer, Västerås	1898	61
*BROMAN, LASSE, Läroverksadjunkt, Lerum	1906 (07)	23
*BÜGLER, JOHN, Landskanslist, Vänersborg	1904	31
BACKSTRÖM, TORSTEN, Åkeriägare, Vänersborg	1907	54
*CEDERGREN, GÖSTA, Förste provinsialläkare, Linköping	1905	30
*CEDERGREN, RAGNAR, Disponent, Göteborg	1907	30
*CEDERGREN, STIG, Kanslichef, Gävle	1911	30
CEDERHOLM, ÅKE, Avdelningschef, Uddevalla	1913	55
CEGRELL, ELOF, Kontorschef, Vänersborg	1916	49
DAHL, LENNART, Bergsingeniör, Sandviken	1924	48
DAHLGREN, ARNE, Förste kansliskrivare, Vänersborg	1918	55
DALGREN, HUGO, Mättningsingeniör, Vänersborg	1911	53
*DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
DAHLLOF, AXEL, Affärschef, Göteborg	1911	55
DAHLLOF, HARRY, Polisassistent, Uddevalla	1909	55
DAHLSTRÖM, PAUL, fd. Lokförare, Nyköping	1895	47
DAHME, ALGOT, Ämneslärare, Vänersborg	1909	39
DANIELSSON, INGVAR, Målaremästare, Vänersborg	1920	55
DAFGÅRD, BENGT, Bilinstruktör, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1939	50
DAFGÅRD, HENRY, Charkuterist, Vänersborg	1903	53
DAFGÅRD, SVEN, Köpman, Vara	1898	53
DIDEROTH, ERNST, Typograf, Vänersborg	1893	52
*DINETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg	1895	21
*DINETZ, KNUT, Lagerförman, Drevviken	1891	32
d'ORCHIMONT, CURT, Landsfogde, Vänersborg	1898	60
EDHOLMER, GUNNAR, Kapten, Vänersborg	1900	62
*EDLUND, BERTIL, Bokhållare, Trollhättan	1899	30
EDLUND, HANS, Ingeniör, Nacka	1934	56
EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46
EDLUND, TORSTEN, Fastighetsskötare, Vänersborg	1903	55
EGERSSON, ANDERS, Kontorist, Vänersborg	1903	49
EILARD, REINHOLD, fd. Stadsfogde, Borås	1894	48
EK, HARALD, Major, Skövde	1919	44
EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
EKBLAD, BERTIL, Charkuterist, Trollhättan	1916	53

EKHOLM, SVEN, Köpman, Vänersborg	1916	60
ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Bromma	1919	44
ELMQVIST, FREDRIK, Lokförare, Vänersborg	1903	42
*ELOW, PER, Sparbankskamrer, Brålanda	1906	30
*ELOW, STIG, Ingeniör, Sundsvall	1912	30
EMANUELSSON, ERIC, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	51
ENGLUND, GUNNAR, Direktör, Djurholm	1913	42
ENGLUND, CLAES, Studerande, Vänersborg	1943	47
ENGLUND, MAGNUS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1949	49
*ENGLUND, NILS, Prakt. läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS TURE, Med. stud., Vänersborg	1939	47
ERIKSSON, ALFRED, fd. Boktryckare, Göteborg	1884	52
ERIKSSON, ALLAN, 1:e Postiljon, Vänersborg	1913	55
ERICSSON, ANDERS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	54
*ERIKSSON, AXEL, Köpman, Vänersborg	1889	21
ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERICSON, ERIC, Stadsträdgårdsmästare, Vänersborg	1901	55
ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICKSSON, GÖSTA, Skolvaktmästare, Vänersborg	1913	55
ERICSON, HENNING, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg ..	1902	50
ERIKSSON, HENRY, Landstingsassistent, Vänersborg	1909	55
ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
ERICSSON, JOHN-OLOV, Odont. kand., Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	54
ERICSON, KARL, fd. Förrådsförmän, Vänersborg	1896	59
ERIKSSON, OLOV, Steward, Frändefors	1911	57
ERICSSON, STIG, Köpman, Vänersborg	1920	46
ERICSON, TAGE, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1906	55
ERICSSON, TAGE, Åkeriägare, Vänersborg	1911	55
ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
ERLANSSON, SVEN, Arkitekt SAR, Vänersborg	1925	61
EHRLING, RAGNAR, Folkhögskollärare, Leksand	1926	54
FAGERSTRÖM, RUNE, Apotekare, Uddevalla	1924	57
FALK, HARRY, Köpman, Vänersborg	1906	55
*FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, Vänersborg, <i>gillets andre ålderman, innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1888	07
FORSS, ERIC, Tullförvaltare, Södertälje	1910	52
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Vänersborg	1896	24
FRÖID, ARVID, fd. Förmän, Vänersborg	1897	41
FRÖID, EINAR, Ekonomibiträde, Vänersborg	1900	59
FURBO, SIXTEN, Avsynare, Vänersborg	1917	56
*GADDE, ELOF, Direktör, Vänersborg	1911	30
*GADDE, NILS OLOF, Sporthandlare, Vänersborg	1915	34
GALLE, KJELL, Möbelhandlare, Vänersborg	1911	51
GEMVIK, GÖSTA, Köpman, Kallhäll	1911	47

GEMVIK, OLOF, Direktör, Näsbyark	1917	46
*GILLBERG, EWALD, Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gillet medalj (1957)</i>	1889	08
GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
GLASSELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	1910	46
GRANSTRÖM, ANDERS, Fabrikör, Vänersborg †	1906	54
GRANSTRÖM, AXEL, Direktör, Vänersborg	1897	54
GRANSTRÖM, ROLAND, Rörentreprenör, Vänersborg	1901	54
*GRUNDBERG, HADAR, Godsägare, Askersund, <i>innehavare av gillet medalj (1956)</i>	1884	07
GRÖNBERG, ALBERT, fd. Lasarettsoverläkare, Vänersborg	1895	59
GRÖNBERG, MATS, Civilingeniör, Stockholm	1932	60
GULLBRANTZ, SVEN, Murare, Vänersborg	1913	44
GULZ, LENNART, Fil. stud., Vänersborg	1939	54
*GULZ, THORSTEN, Driftschef, Vänersborg, <i>gilleskrivare</i>	1905	28
GUSTAFSSON, EDVARD, Bitr. länsarkitekt, Vänersborg	1923	46
GUSTAFSSON, HOLGER, Häradsskrivare, Åmål	1911	38
*GUSTAFSSON, PER EDWARD, fd. Förste landskanslist, Väners- borg	1893	19
GUSTAFSSON, SUNE, Bageriverkmästare, Vänersborg	1918	55
GÖTHERED, GOTTFRID, Fastighetsägare, Vänersborg	1909	55
HAGBERG, JAN, Kalkylator, Kalmar	1922	53
*HAGBERG, ARNE, Möbelhandlare, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1941	53
HAGBORG, TORSTEN, Köpman, Norrköping, <i>ständig medlem</i>	1931	52
*HAGBORG, WALTER, Möbelhandlare, Vänersborg	1901	17
HALL, KARL-ERIK, Förrådsarbetare, Vänersborg	1912	52
*HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, Vänersborg, <i>bisittare i gillet styrelse, innehavare av gillet medalj (1957)</i>	1893	16
HALLBERG, NILS, Ingeniör, Göteborg	1912	55
*HALLONQVIST, KNUT, Köpman, Vänersborg	1895	21
HALLONQVIST, UNO, Köpman, Vänersborg	1925	45
HALLQVIST, TAGE, Med. lic., Lidköping	1926	45
HAMMAR, ALVAR, Charkuteriarbetare, Göteborg	1913	55
HAMMAR, GUSTAV, Köpman, Vänersborg	1904	55
*HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Umeå, <i>ständig medlem</i>	1899	28
HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, EINAR, fd. Lokförare, Uddevalla	1896	48
HANSSON, KNUT, fd. Lagerbiträde, Vänersborg	1889	38
HANSSON, CHRISTER, Studerande, Örebro, <i>ständig medlem</i>	1942	57
*HANSSON, VICTOR, fd. Kyrkovaktmästare, Vänersborg	1878	23
HARRING, RAGNAR, Rektor, Vänersborg	1905	59
HASSELBERG, GÖSTA, Docent, Uppsala	1909	42
*HASSELLUND, NILS, Lantmäteriasistent, Kinna	1901	36
HEDBERG, AXEL, Bangårdsmästare, Uddevalla	1899	55

HEDBERG, ÅKE, Konduktör, Uddevalla	1919	55
*HEDÉN, ALLAN, Stadskanslist, Vänersborg, <i>gillels arkivarie</i> ..	1907	34
HEDÉN, LASSE, Vägmästare, Borås	1934	57
HELLMAN, BERTIL, Avdelningschef, Göteborg	1900	55
*HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29
*HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HELLMAN, EVALD, Assistent, Uppsala	1902	55
HELLSTRÖM, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1905	43
HJELM, AXEL R., Köpman, Vänersborg	1885	54
HJELM, HELGE, Teckningslärare, Vänersborg	1908	60
HJELM, PER-OLOV, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1932	58
*HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, Vänersborg, <i>gillels förste</i> <i>ällderman, innehavare av gillels medalj (1955)</i>	1902	23
HOLM, ALLAN, Kamrer, Vänersborg	1907	53
HOLM, HERBERT, Förrådsman, Vänersborg	1903	50
HULTGREN, GÖSTA, Fartygsritare, Göteborg	1910	58
HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HÖGBERG, BIRGER, Sjökapten, Göteborg	1904	50
HÖGZELL, LENNART, Tjänsteman, Nynäshamn	1934	61
IDEBERG, GUNNAR, Civilekonom, Göteborg	1932	53
JAKOBSSON, NILS, Brädgårdsförman, Vänersborg	1908	57
JACOBSON, ROLF, Kontorist, Vänersborg	1936	59
JANSON, BENGT, Tjänsteman, Göteborg	1920	50
JANSON, GÖSTA, Konsul, Barranquilla (Colombia)	1902	49
JANSSON, KARL, Faktor, Vänersborg	1900	55
JANSON, OLOV, Kamrer, Vänersborg	1909 (30)	49
JANSSON, SVEN, Expeditionsvakt, Vänersborg	1926	58
JARHED, KARL, Byggnadsarbetare, Vänersborg	1895	54
JARHED, SUNE, Tjänsteman, Vänersborg	1920	55
JARN, GÖSTA, Agronom, Trollhättan	1927	54
*JENNISCHE, BENGT, Bitr. lasaretsläkare, Vänersborg	1913	30
*JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOHANSSON, ARNE, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1907	59
*JOHANSSON, AXEL, fd. Förman, Vänersborg, <i>innehavare av</i> <i>gillels medalj (1960)</i> †	1884	11
*JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg	1903	30
JOHANSSON, BENGT, Köpman, Vänersborg	1896 (15)	45
JOHANSSON, BERTIL, Direktör, Vänersborg	1912	55
*JOHANSSON, EMIL, fd. Köpman, Vänersborg	1887	19
JOHANSSON, ERNST, fd. Kommunalarbetare, Vänersborg	1896	59
JOHANSSON, EVERT, Frisörmästare, Vänersborg	1910	54
JOHANSSON, EVERT, Kommunalarbetare, Vänersborg	1920	60
JOHANSSON, EVERT, Köpman, Vänersborg	1916	58
JOHANSSON, GOTTHARD, Slussmästare, Trollhättan	1899	50
JOHANSSON, GUSTAV, Boktryckare, Vänersborg	1905	53

JOHANSSON, GUSTAF, Modellör, Vänersborg	1904	54
*JOHANSSON, HARRY, Frisörmästare, Vänersborg	1899	30
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Kumla	1910	54
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Vänersborg	1907	60
JOHANSSON, HILMER, fd. Bryggeriarbetare, Vänersborg	1891	42
JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Bromma	1908	44
*JOHANSSON, HUGO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg	1900	30
JOHANSSON, INGVAR, Byggmästare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, JOHN, fd. Förman, Vänersborg	1891	50
JOHANSSON, JOHN, Åkeriägare, Vänersborg	1910	55
JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
*JOHANSSON, KARL G., Byggnadssnickare, Vänersborg	1897	28
JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, OLOF, Instrumentmakare, Vänersborg	1935	59
JOHANSSON, OSCAR, fd. Övermaskinist, Mölndal	1885	44
*JOHANSSON, OTTO, Köpman, Mellerud	1888	25
JOHANSSON, ROLAND, Byggnadssnickare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, STEN, Motorförman, Vänersborg	1902	55
JOHANSSON, STURE, Redaktör, Farsta	1923	57
JOHANSSON, SVEN, Telearbetare, Trollhättan	1937	59
JOHANSSON, TRYGGVE, Sjukkaskekontrollant, Vänersborg ..	1900	48
JOHANSSON, VALFRID, fd. Skofabriksarbetare, Vänersborg ..	1894	50
*JOHANSSON, ÅKE, Fotograf, Vänersborg	1908	34
JONSSON, BENGT R., Arkivarie, Solna	1930	54
JONSSON, ERIK, Ekedal, Öxnered	1920	46
JONSSON, HELGE, Expeditionsvakt, Vänersborg	1912	45
JONSSON, JOHAN, fd. Intendent, Örebro	1882	45
JOHANSSON, CARL, fd. Handlande, Vänersborg	1870 (19)	51
JONSSON, OLOF, Köpman, Vänersborg	1923	45
JOSEFSSON, HELGE, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1909	59
KAHNBERG, KNUT, fd. Åkeriägare, Vänersborg	1894	44
*CARLSSON, ALBERT, fd. Köpman, Vänersborg	1878	35
KARLSSON, BERTIL, Elinstallatör, Kallhäll	1910	58
CARLSSON, BERTIL, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
CARLSSON, BERTIL, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1944	47
CARLSSON, EINAR, Åkeriägare, Vänersborg †	1900	44
*CARLSSON, ELOF, Direktör, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1904	30
CARLSSON, ERIC, Hantverksföreståndare, Vänersborg	1897	48
CARLSSON, GUNNAR, Förrådsmästare, Vänersborg	1905	38
KARLSSON, HILDING, Bagaremästare, Vänersborg	1911	51
CARLSSON, INGEMAR, Ingeniör, Vänersborg	1928	60
*CARLSSON, CARL ANDERS, fd. Direktör, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1897	32
CARLSSON, CARL AUGUST, Restaurangchef, Chicago, (U. S. A.) <i>ständig medlem</i>	1906	59

*CARLSSON, CARL-ERIC, fd. Boktryckare, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1957)</i>	1885	08
*CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Teknolog, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, KENT, Studerande, Vänersborg	1952	60
CARLSSON, KJELL, Omnibusägare, Vänersborg	1910	55
CARLSSON, KJELL, Åkeriägare, Vänersborg	1900	54
KARLSSON, CLAES, Köpman, Vänersborg	1908	55
KARLSSON, KNUT, Målare, Vänersborg	1896	57
CARLSSON, LENNART, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1946	47
CARLSSON, NILS-ERIK, Sjöingeniör, Vänersborg	1919	54
*KARLSON, VALTER, Köpman, Vänersborg, <i>fastighetsförvaltare i gilletts styrelse, gillevärd</i>	1905	30
CARLSSON, ÅKE, Servitör, Vänersborg	1914	59
KARLSSON, ÅKE, Snickare, Vänersborg	1915	58
*CARLSTRÖM, NILS, fd. Kamrer, Hälsingborg	1893	16
KIHLBERG, ERIK, fd. Kraftverkstjänsteman, Vänersborg	1895	60
KIHLSTRÖM, LARS, Lagerförman, Vänersborg	1907	49
CLAESSON, CARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1916	55
KLING, CARL-OTTO, Byggnadsingeniör, Vänersborg	1913	55
KLING, VALDEMAR, Elinstallatör, Vänersborg	1910	55
KNUTSSON, GUNNAR, Verkmästare, Vänersborg	1905	54
KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Trollhättan	1908	53
CORNELIUSSON, HJALMAR, Lantmäteritekniker, Bengtsfors ..	1905	60
KORP, TORSTEN, Fabrikör, Vänersborg	1908	51
KRAFFT, GUNNAR, Verkstadsägare, Vänersborg	1914	52
*CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, Göteborg	1912	33
*LAGERGREN, SVEN, Ingeniör, Vänersborg	1914	34
*LARSSON, AXEL, fd. Köpman, Vänersborg	1890	19
LARSSON, AXEL, Kamrer, Vänersborg	1908	54
LARSSON, BO, Verkmästare, Målsryd	1922	46
LARSSON, DAVID, Verkmästare, Vänersborg	1904	54
LARSSON, ERIC, Fabrikör, Vänersborg	1910	57
LARSSON, ERIK, Linjeförman, Trollhättan	1908	62
*LARSSON, ERNFRID, fd. 1:e Postiljon, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1956)</i>	1881	07
LARSSON, GÖSTA, Civilingeniör, Hallstahammar, <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, HARRY, Bilmekaniker, Vänersborg	1912	54
LARSON, HILMER, fd. Försäljningschef, Vänersborg	1892	42
LARSSON, OSCAR, Representant, Vänersborg	1908	55
LARSSON, RAGNAR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
*LARSSON, RAGNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	30
LARSSON, ROLF, Underinspektör, Johanneshov	1924	56
LARSSON, ROLF, Åkeriägare, Vänersborg	1921	55

LARSSON, STIG, Kamrer, Vänersborg	1935	57
LARSSON, TORSTEN, Bruktjänsteman, Vänersborg	1911	54
LAURELL, JOHNNY, Köpman, Vänersborg	1908	46
LEWERTH, GUNNAR, Advokat, Göteborg	1892 (21)	62
LEWERTH, HARALD, Advokat, Göteborg	1894	50
LINDH, ERIK, Köpman, Vänersborg	1906	55
LIND, GUNNAR, Lagerchef, Vänersborg	1910	52
LIND, HÅKAN, Studerande, Vänersborg	1948	54
LIND, LARS, Studerande, Vänersborg	1944	50
LINDH, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
LIND, OLOV, Civilingenjör, Karlstad	1920	45
LIND, SVEN, Disponent, Vänersborg, <i>ersättare i gilletts styrelse</i> ..	1913	40
LIND, ÅKE, Affärsbiträde, Vänersborg	1914	55
LINDBERG, AXEL, Föreståndare, Vänersborg	1912	42
LINDBERG, BERTIL, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1918	62
LINDBERG, GEORG, Organisationschef, Malmö	1899	47
LINDBERG, INGE, Telearbetare, Vänersborg	1921	60
*LINDEDAL, SIGURD, fd. Bankkamrerare, Göteborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1882	05
LINDÉN, OSKAR, Köpman, Vänersborg	1902	54
LINDÉN, ROLF, Ingenjör, Bandhagen	1927	62
LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
LINDGREN, GUSTAF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1893 (19)	55
LINDGREN, GÖSTA, Byggnadssnickare, Örebro	1903	55
LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921	57
*LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Göteborg	1914	37
*LINDQVIST, ROLF, Landskamrerare, Mariestad	1911	35
*LINDQVIST, SVEN, Stadskassör, Vänersborg	1910	35
*LINDSTRÖM, ALLAN, Lektor, Vänersborg	1908	30
LINDSTRÖM, BROR OSKAR, Köpman, Vänersborg	1900	51
LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Vänersborg	1912	55
*LJUNGGREN, ERIK, Köpman, Vänersborg	1898	35
LUDWIGSSON, EVERT, Föreståndare, Vänersborg	1913	55
LUNDBERG, ERNST, fd. Rektor, Vänersborg	1882	51
*LUNDBLAD, OLOF, Jaktvårdskonsulent, Lilleskog	1907	28
LUNDBORG, EVERT, Köpman, Vänersborg	1921	42
LUNDBORG, GUSTAF, Skräddaremästare, Vänersborg	1900	54
LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg	1925	42
LUNDGREN, ARVID, Sekreterare, Enskede	1912	49
LUNDGREN, IVAR, Postmästare, Arboga	1898	54
*LUNDGREN, NILS, fd. Överpostmästare, Stockholm	1889	19
LUNDGREN, SUNE, Rektor, Vänersborg	1913	53
LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
*LUNDIN, GUSTAF, fd. Byrådirektör, Stockholm	1892	19
LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg	1919	52

*LUNDIN, IVAR, Frisörmästare, Vänersborg	1894	30
*LUNDIN, JOHN, Reparatör, Jönköping	1899	30
*LUNDIN, KNUT, Apotekare, Göteborg	1898	26
LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
LUNDIN, PER, Studerande, Vänersborg	1953	55
LUNDIN, PER OLOF, Köpman, Vänersborg	1928	55
*LUNDIN, WARNER, fd. Byrådirektör, Stockholm	1890	19
MADSÉN, LARS, Fil. mag., Lidingö	1904	55
MAGNI, GÖTE, Handlande, Vänersborg	1905	46
MAGNUSSON, ARNE, Kanslichef, Göteborg	1913	49
MAGNUSSON, GUNNAR, Verkmästare, Viggbyholm	1914	58
MAGNUSSON, HENRY, Bankvaktmästare, Vänersborg	1915	54
MAGNUSSON, CARL EDGAR, fd. Direktör, Vänersborg	1892	44
MAGNUSSON, MAGNUS, fd. Kapten, Näsbypark	1892	42
MAGNUSSON, OTTO, Kapten, Enskede	1910	60
MAGNUSSON, ÅKE, Typograf, Vänersborg	1919	51
MALMBORG, NILS, Skolvaktmästare, Lund	1908	59
MALMSTRÖM, WILHELM, Köpman, Vänersborg	1901	44
*MILLING, GUSTAF, Handelsresande, Uddevalla	1902	33
MILLING, TAGE, Reservdelschef, Vänersborg	1931	58
MILLING, THORE, Flygtekniker, Vänersborg	1924	52
MOBERG, ERIK, Köpman, Vänersborg	1919	55
MOLLBERG, RUNE, Dekorator, Vänersborg	1925	54
MOSSBERG, VIKTOR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1899	55
NAGLUM, GUNNAR, Förste kammarskrivare, Bromma	1912	60
NAREMARK, YNGVE, Radiotekniker, Vänersborg	1922	53
NEUMAN, WOLF, Ingeniör, Göteborg	1921	55
NIKLASSON, MATS, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1925	56
NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1908	41
NILSSON, SUNE, Brunnssbarrare, Vänersborg	1923	58
*von NOLTING, OLOF, fd. Disponent, Alingsås	1877	19
NORDBERG, JULIUS V., fd. Charkuterist, Vänersborg	1892	57
NORDÉN, BO, Fil. stud., Uddevalla	1931	61
NORDFELDT, JAN ERIK, Studerande, Falun	1949	50
NORDFELDT, JOHN, Ingeniör, Falun	1921	43
NORDFELDT, PER-OLOF, Köpman, Göteborg	1925	43
NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NORDGREN, HARRY, Typograf, Uddevalla	1906	55
NORDGREN, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
NYSTRÖM, BO, Studerande, Vänersborg	1944	59
NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingeniör, Vänersborg	1928	58
NYSTRÖM, PER-ÅKE, Studerande, Vänersborg	1949	59
NYSTRÖM, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1916	52
OLLÉN, BERTIL, Bryggeringeniör, Falkenberg	1914	52

*OLLÉN, ERIK, fd. Sparbanksdirektör, Vänersborg	1885	19
OLSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Falköping	1910	55
OLSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1921	60
OLSSON, ERNST, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1901	55
OLSSON, FOLKE, Lagerbiträde, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF ADOLF, Frisörmästare, Finspång	1897	44
OLSSON, KARL-GUSTAF, Kontorist, Vänersborg	1912	60
OLSSON, KNUT, Frisörmästare, Vänersborg	1904	58
OLSSON, SVEN, Bilinstruktör, Vänersborg	1919	51
OLSSON, TORVALD, Kapten, Uddevalla	1915	55
PALMSTRÖM, HERBERT, Cementarbetare, Vänersborg	1902	53
PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg	1910	52
PAULSSON, ELMER, Musiker, Vänersborg	1909	54
PERSSON, AXEL, Montör, Vänersborg	1910	57
PEHRSSON, HJALMAR, fd. Överlärare, Mora-Noret	1881 (07)	52
PEHRSSON, SVEN, Konsul, Uddevalla	1910	55
*PETRÉ, ERNST, Redaktör, Vänersborg	1897	24
PETERSON, ARNE, Reparatör, Vänersborg	1917	57
PETERSON, ARVID, Montör, Vänersborg	1897	57
PETTERSSON, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1898	49
*PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Vänersborg, <i>gillets</i> <i>kassafogde</i>	1901	16
PETTERSSON, KARL, Poliskommissarie, Lidköping	1902	55
PETTERSSON, OSCAR, Ingeniör, Göteborg	1914	59
POUNCETTE, ERIC, Kassör, Örebro	1904	52
POUSETTE, CARL ERIC, Godsägare, Vinninga	1914	51
PÄRUD, NILS, Socialvårdskonsulent, Härnösand, <i>ständig medlem</i>	1923	52
PÄRUD, PAUL, fd. Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1896	54
RAHM, HARRY, Sjukvårdare, Vänersborg	1914	55
*RAHM, HJALMAR, Bankdirektör, Alingsås	1900	20
*RAHNE, KARL, fd. Folkskollärare, Trollhättan	1883	35
RAPP, HÅKAN, Köpman, Vänersborg	1933	60
RAPP, NILS, Frisörmästare, Vänersborg	1913	51
*REYNOLDS, ALDOR, fd. Köpman, Vänersborg	1888	31
ROBERTSSON, FOLKE, Yrkeslärare, Vänersborg	1908	54
ROLANDER, GUNNAR, Faktor, Vänersborg	1909	46
ROSÉN, GUNNAR, Ingeniör, Vänersborg	1923	55
ROSLIN, GEORG, Skolvaktmästare, Vänersborg	1907	41
*ROSLIN, HENRY, Köpman, Borås	1906	31
ROSLIND, GUNNAR, Optikermästare, Vänersborg	1916	57
ROSLIND, LARS-GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1946	58
ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Optiker, Vänersborg, <i>ständig med-</i> <i>lem</i>	1940	58
RUTGERSSON, CHARLES, Förman, Vänersborg	1903	43

RYDING, ÅKE, Målaremästare, Vänersborg	1920	53
*RÖTTLE, HJALMAR C:SON, Direktör, Bromma, <i>ständig medlem</i>	1877	30
*SAHLIN, ANDERS, fd. Bokbindarmästare, Vänersborg	1881	36
*SAHLIN, ERIK, Landsfogde, Umeå	1909	34
SAHLIN, PER-ANDERS, Studerande, Vänersborg	1945	50
*SAHLIN, STEN, Bokbindarmästare, Vänersborg, <i>ersättare i gillet's styrelse</i>	1913	36
*SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie, Göteborg	1911	34
*SANDBERG, WILHELM, fd. Brevbärare, Vänersborg	1881	18
SANDGREN, EGON, Elektriker, Göteborg	1913	55
SANDSTEDT, GUSTAF ADOLF, Komminister, Vänersborg	1909	62
SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), Brevbärare, Vänersborg	1914	42
SJÖGREN, JOSEF, fd. Läroverksadjunkt, Vänersborg	1880	49
SJÖLING, LARS-GÖSTA, Köpman, Vänersborg	1926	52
SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52
*SJÖSTAD, RAGNAR, Elinstallatör, Vänersborg †	1896	30
SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
*SJÖSTRÖM, GUSTAF, Köpman, Vänersborg	1900	30
SKAGSTEDT, MELKER, Byggnadskamrer, Stockholm	1914	45
SKOOGH, LARS-OLOF, Järnvägstjänsteman, Vänersborg	1925	58
SKOGH, PER, Målare, Vänersborg	1908	44
*SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsialläkare, Jörlanda ..	1897	28
*SKARBERG, OSCAR, Korrespondent, Trollhättan	1896	24
SKÖLDEBORG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg	1927	62
SCHÖNDELL, BENGT, Ingeniör, Uddevalla	1923	57
SOHLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
STENBERG, BROR, Kyrkogårdsarbetare, Vänersborg	1904	59
*STENSTRÖM, LARS, Länsassistent, Vänersborg	1905	30
STERNER, NILS, Apotekare, Hohög	1922	41
STERNER, SVEN-AXEL, Förste landskanslist, Vänersborg	1923	47
STRÖM, GÖSTA, Konditor, Hedemora	1908	55
SUNDBORG, OLOF, fd. Direktör, Bromma	1894	43
*SUNDELIUS, GOTTFRID, fd. Köpman, Vänersborg	1890	19
*SUNDELIUS, KJELL, Ombudsman, Vänersborg	1908	30
*SUNDELIUS, OSKAR, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1901	30
SUNNERDAHL, OLOF, Fastighetsskötare, Västra Tunhem	1909	51
SUNNERDAHL, VILGOT, 1:e Mätare, Vänersborg	1908	51
SWAHN, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	55
SVANBERG, NILS, Förman, Vänersborg	1909	54
SVANBERG, SVEN OLOF, Målare, Vänersborg	1918	55
*SWEDBERG, CARL AUGUST, Direktör, Göteborg †	1873	19
SVENSSON, ALF, Kamrer, Vänersborg	1923	48
SVENSSON, ARNE, Elinstallatör, Vänersborg	1916	43
SVENSSON, GUSTAF ADOLF, fd. Köpman, Trollhättan	1881	42

SVENSSON, GÖSTA, Överingeniör, Göteborg	1912	42
*SVENSSON, KNUT, fd. Stadsförmän, Vänersborg	1896	36
*SVENSSON, LARS, Dövlärare, Vänersborg	1910	36
SVÄRD, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1896	44
*SVÄRD, GUSTAF, Verkmästare, Stockholm	1895	37
*SVÄRD, TAGE, Avdelningschef, Farsta	1910	35
SVÄRD, YNGVE, Eldare, Vänersborg	1916	42
*von SYDOW, DANIEL, Kapten, Roslags-Näsby	1909	30
*von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Göteborg	1896	20
*von SYDOW, GERHARD, Överdirektör, Vällingby	1899	26
von SYDOW, CHRISTIAN, Direktör, Norrköping	1899	45
SYLWAN, GUNNAR, Lektor, Hälsingborg	1902	49
SÄFSTRÖM, PER-OLOF, Ingeniör, Tyresö	1924	42
SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1902	49
TAUBE, EDVARD, Greve, Ombudsman, Göteborg	1916	46
*TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendörkapten, Lidingö	1909	35
TENG, AXEL, Charkuterist, Vänersborg	1913	61
TENGELIN, CARL, Tillskärare, Karlsborg	1916	53
THEODORSSON, MELKER, Ingeniör, Karlstad	1909 (30)	54
THERNQUIST, KJELL, Landskanslist, Vänersborg	1939	50
*THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1911	30
*THERNQUIST, TUVE, Textilingeniör, Borås	1899	19
TIBBLIN, ARNE, Brevbärare, Vänersborg	1925	51
TIBBLIN, BERT, Reklamteknare, Surte	1930	61
*TIBBLIN, HUGO, Konditor, Vänersborg	1897	34
TIBBLIN, LENNART, Kontorist, Vänersborg	1935	61
TIDSTRAND, ERIK, Kakelugnsmakare, Vänersborg	1907	53
TILLBJÖRN, HARRY, Köpman, Vänersborg	1915	59
THIMGREN, HALDOR, Direktör, Hägersten	1904	54
*THOMSON, YNGVE, fd. Sparbankskassör, Vänersborg	1898	28
TRÄDEGÅRD, ERIC, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1899	43
TRÄDEGÅRD, JAN-ERIC, Blomsterdekoratör, Vänersborg	1937	52
*TULLBERG, INGE, Avdelningschef, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1905	18
THUNBERG, EINAR, Bankvaktmästare, Vänersborg	1901	53
THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, HJALMAR, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1906	42
THUNBLAD, ARNE, Köpman, Vänersborg	1915	55
*TUNQVIST, TORSTEN, Gymnastikdirektör, Bromma	1907	29
THUNSTRÖM, SVEN, Lasarettsoverläkare, Vänersborg	1898	60
*TÖSSBERG, ERIK, fd. Slöjdlärare, Vänersborg †	1880	29
ULLGREN, CARL-OLOF, Ingeniör, Borås	1910	59
ULLGREN, SVEN-OLOF, Studerande, Borås	1943	59
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, Vänersborg	1932	51
WAHLQVIST, ÅKE, Polisassistent, Vänersborg	1904	41
*WALLSTRÖM, ERNST, fd. Posttjänsteman, Göteborg †	1892	16

WASSÉNIUS, GUSTAF, Verkmästare, Vänersborg	1907	54
WASSENIUS, KENNETH, Montör, Vänersborg	1941	55
WASSENIUS, CURT, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1908	55
WEDELFORS, GUNNAR, Civilingeniör, Göteborg	1904	53
WEINSTOCK, ERLING, Försäljningschef, Lidingö	1916	42
WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Leksand	1908	42
*WELANDER, GUSTAF, fd. Banktjänsteman, Vänersborg	1891	26
WELANDER, GÖSTA, Tingsnotarie, Örebro	1935	61
WELANDER, STEN, Landsfiskalsaspirant, Vänersborg	1939	61
WENNBERG, JOHN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1907	55
WENNBERG, LARS, Bokhandelsmedhjälpare, Vänersborg	1931	46
WERNER, ARNE, Lasarettsvaktmästare, Vänersborg	1912	58
WERNER, BENGT, Ingeniör, Vänersborg	1925	60
*WERNER, OLOV, Handelsföreståndare, Trollhättan	1909	32
WERNER, TORSTEN, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1908	54
VESSBY, ENAR, Svetsare, Vänersborg	1939	52
VESSBY, SIGVARD, Linjearbetare, Vänersborg	1917	52
*WEST, JOHN, fd. Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTERBOM, KLAS, fd. Byggnadsarbetare, Vänersborg	1885	54
WESTERLUND, AXEL, 1:e Hälsovårdsinspektör, Vänersborg	1901	55
WESTERLUND, EINAR, Exekutor, Vänersborg	1913	46
WESTERLUND, KARL-ERIK, Stabsredaktör, Näsby park	1910	40
WESTERLUND, SVEN, Häradsarkivare, Linköping	1912	38
*WESTHALL, BO, Förste rådman, Vänersborg	1905	34
*WESTHALL, CURT, Länsassessor, Halmstad	1908	36
WETTERLUNDH, SIXTEN, Konditor, Trollhättan	1905	55
*WETTERLUNDH, SUNE, Direktör, Malmö	1904	28
*WIBOM, TOR, fd. Major, Stockholm, <i>innehavare av gilletts medalj</i> (1955)	1885	06
WIDQVIST, LARS-OLOF, Gymnastiklärare, Vänersborg	1919	58
*WIJKSTRÖM, ERNST, fd. Tygförvaltare, Vänersborg	1889	37
WIKNER, KARL-WILHELM, Prakt. läkare, Kumla	1903	59
*WIKSTRÖM, HELGE, fd. Kapten, Stockholm	1894	28
WIKSTRÖM, CARL-HELGE, Ekonomichef, Järnbrott	1923	46
WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Enskede	1924	51
*WILHELMSSON, CARL, fd. Gasverksarbetare, Vänersborg	1889	35
WREDBERG, BIRGER, Frisörmästare, Vänersborg	1896	43
VÄNERHALL, RAGNAR, Bitr. länsrevisor, Vänersborg	1919	54
WÄRNE, ALBIN, fd. Folkskollärare, Vänersborg	1890	49
WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ZETTERBERG, THORSTEN, Köpman, Vänersborg	1913	58
ÅBERG, BERTIL, Brukstjänsteman, Vargön	1900	55
ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅBERG, SVEN OLOF, Tjänsteman, Vänersborg	1923	61
ÅKESSON, NILS ERIK, Kapten, Solna	1922	46

*ÄSTRÖM, FJALAR, fd. Ombudsman, Vänersborg	1893	33
ÄSTRÖM, HELGE, Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42
ÖBERG, ERIK, Komminister, Alingsås	1913	60

* = innehavare av gillet 25-årstecken.

Antal medlemmar under året: 602.

Tillkomna under år 1963:

BACK, JAN, Konditor, Vänersborg	1934	63
JONSSON, LARS, Vänersborg	1960	63
JONSSON, SVEN, Vänersborg	1956	63
LANEVALL, OLOF, Försäljningschef, Trollhättan	1921	63
LARSSON, ANDERS, Vänersborg, ständig medlem	1963	63
LINDSTRÖM, LENNART, Rektor, Söderfors	1918	63
SVENSSON, PER, Studerande, Vänersborg	1953	63
WULF, ANDERS, Studerande, Vänersborg	1943	63
WULF, ERIK, Studerande, Vänersborg	1950	63
WULF, GUNNAR, Försäljningsassistent, Vänersborg	1937	63

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar av gillet. Dylika uppgifter samt meddelanden om adressförändringar torde benäget insändas till gillet kassafogde.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1963.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Förste ålderman* 1954 (1933).
FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Andre ålderman* 1954 (1936).
HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, *Bisittare* 1960 (1944).
KARLSON, VALTER, Handlande, *Bisittare* 1949.
GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Gilleskrivare* 1957 (1954).
PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Kassafogde* 1960.
SAHLIN, STEN, Bokbindarmästare, *Bisittare* 1962.

LIND, SVEN, Disponent, *Ersättare* 1960.
THERNQVIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, *Ersättare* 1962.

Beredningsnämnd.

GILLESKRIVAREN.
SAHLIN, STEN, Bokbindarmästare.
KARLSON, VALTER, Handlande, *Gillevärd*.
THERNQVIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare.
LIND, SVEN, Disponent.
LINDQVIST, SVEN, Stadskassör.
ANDERSSON, ERIC, Expeditionsvakt.

Årsskriftsnämnd.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare.
HEDÉN, ALLAN, Stadskanslist.
PARUD, NILS, Socialvårdskonsulent.
SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie.
JOHANSSON, STURE, Redaktör.

Räkenskapsgranskare.

ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare.

ANDERSSON, GÖSTA, Sjukhusintendent.

ANDERSSON, KARL-ERIK, Sparbankskamrer, *Ersättare*.

STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES ÅLDERDOMSHEM 1963.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Ordförande* 1954 (1933).

FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Vice ordförande* 1954 (1936).

HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, *Ledamot*, 1960 (1944).

KARLSON, VALTER, Handlande, *Fastighetsförvaltare* 1949.

GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Sekreterare* 1957 (1954).

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Kassör* 1960.

SAHLIN, STEN, Bokbindarmästare, *Ledamot* 1962.

LIND, SVEN, Disponent, *Suppleant* 1960.

THERNQVIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, *Suppleant* 1962.

Revisorer.

ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare.

ANDERSSON, GÖSTA, Sjukhusintendent.

ANDERSSON, KARL-ERIK, Sparbankskamrer, *Suppleant*.

(Årtalet inom parentes anger tiden för första inträde i styrelsen.)

Vänersborgs Dötrars Gille 1962.

Styrelse.

SELNERT, MAUD, Fru, *Första åldermor.*
LIND-NILSSON, GERD, Fru, *Andra åldermor.*
SVÄRD, AGNES, Fru, *Första gilleskrivare.*
PETRÉ-STRÖM, INGRID, Fru, *Andra gilleskrivare.*
FORSELL, GUNHILD, Fru, *Kassafogde.*
ENGQVIST, ELSA, Fru, *Gillevärdinna.*
LJUNGGREN, GRETA, Fru, *Gillevärdinna.*
DINNETZ, ANNA, Fröken, *Gillevärdinna.*
NORDGREN, ASTRID, Fru, *Gillevärdinna.*

AHLIN, ANNA-LISA Fru, *Ersättare.*
TENG, KAISA, Fru, *Ersättare.*

Beredningsnämnd.

HEDÉN, ADA, Fru.
ÖBERG, ALVA, Fru.
ROSLIND, GUNHILD, Fru.
JACOBSSON, LISA, Fröken.
JOHANSSON, GRETA, Fru.

OLSSON, INGRID, Fru, *Ersättare.*
ZETTERSTRAND, GERTRUD, Fru, *Ersättare.*

Arkivarie.

TIDSTRAND, ELIN, Fru.

Siffergranskare.

SÄRNER, RUTH, Fru.
GULZ, GRETA, Fru.

ZACKRISSON, ELSA, Fru, *Ersättare.*

Gillet har 312 medlemmar, varav 6 ständiga.

Gillebröder!

Gillet äger ett betydande antal överexemplar av tidigare årgångar av årsskriften. Dock äro årgångarna 1932 och 1934 helt utgångna, och av årgång 1935 finnes endast ett mindre antal exemplar.

Den som önskar komplettera sin årsskriftsserie med äldre årgångar kan hänvända sig till Gillets kassafogde (handelsföreståndaren Harry Peterson, Skomagasinet, Vänersborg). Priset är för äldre årgångar 5 kr/st, fr. o. m. årsskriften 1962 dock 10 kr/st (= medlemsavgiften). Vid större seriebeställning kan särskild prissättning ske.

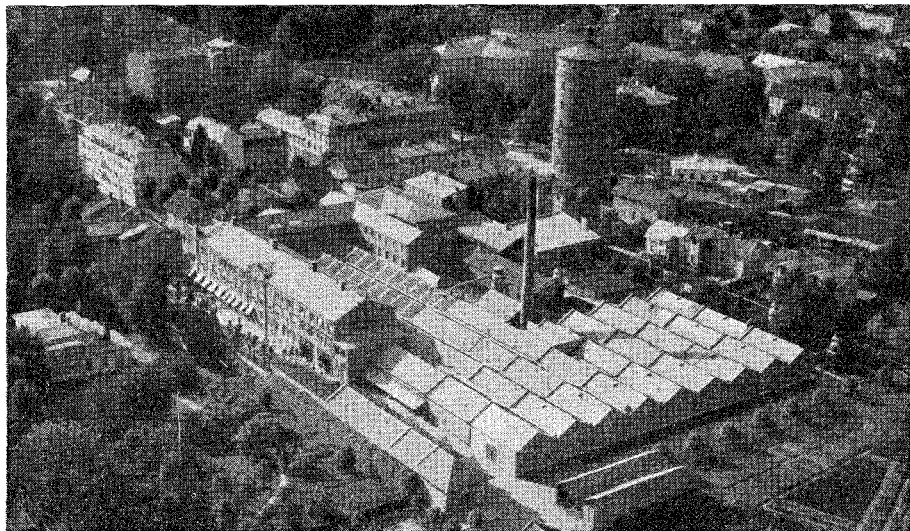

Under 1930-talet upplades en porträttsamling över Gillets medlemmar. Denna håller nu på att fullständigas och vidareföras.

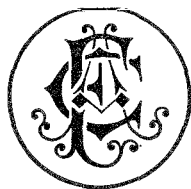
De gillebröder, som veta med sig att icke ha överlämnat sitt fotografi till porträttsamlingen, torde snarast möjligt göra detta. Det gäller framför allt alla, som under senare tid inträtt i Gillet.

Fotografi bör förses med uppgift om namn och födelsetid.

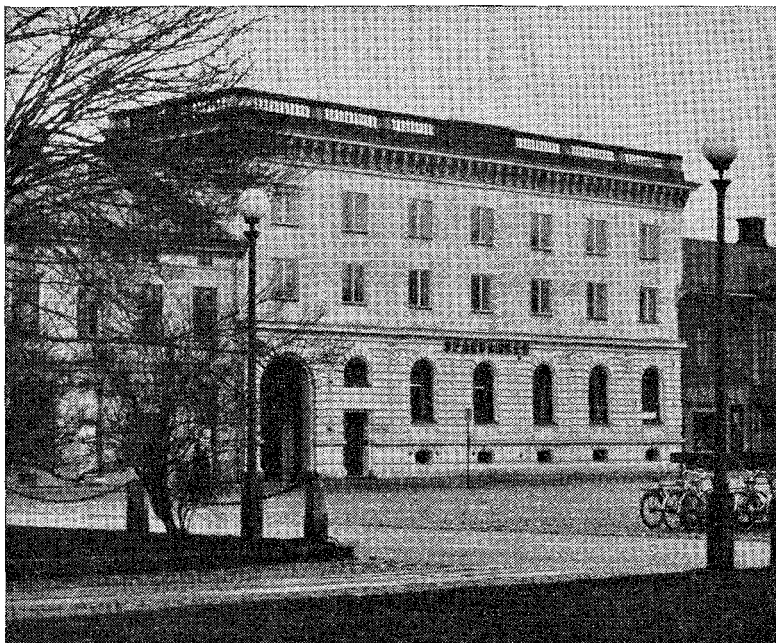
STYRELSEN.

AKTIEBOLAGET
A. F. CARLSSONS SKOFABRIK
VÄNERSBORG

Grundad 1860

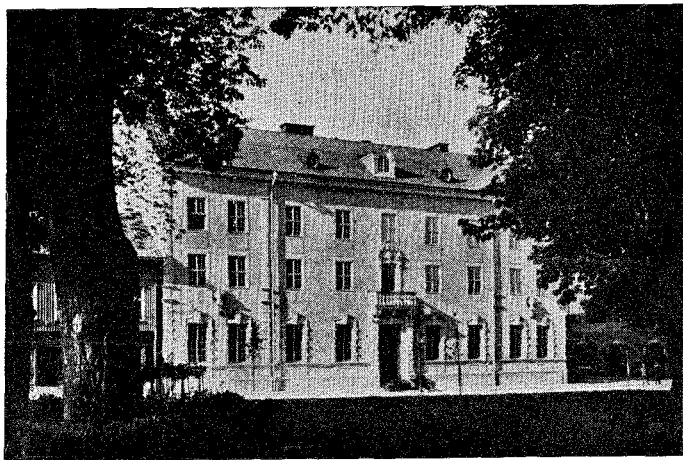
SPARBANKEN I VÄNERSBORG

GRUNDAD ÅR 1822

===== En av =====
landets äldsta sparbanker

Insatta medel omkring.....	Kr.	107.000.000:—
Reserverade medel c:a	„	3.000.000:—

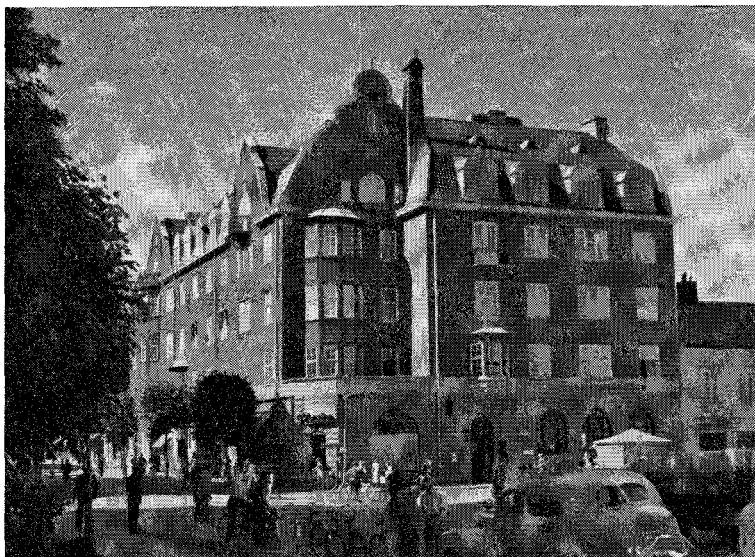

Välkomna till

SVENSKA HANDELSBANKEN

banken för hela folket

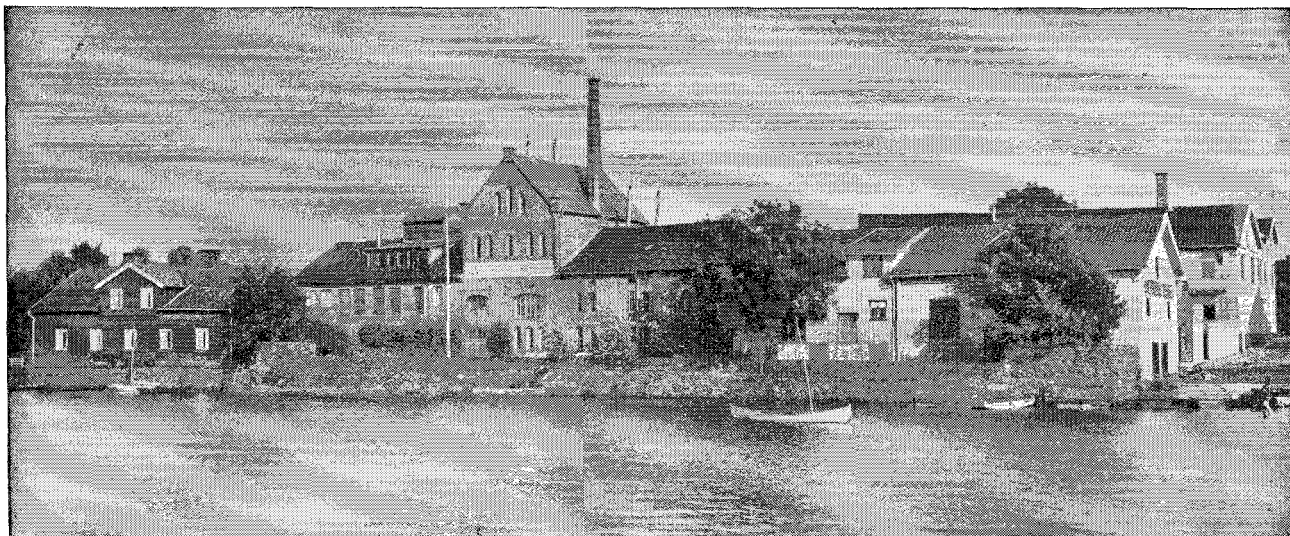

SVERIGES KREDITBANK

VÄNERSBORG

erbjuder Eder sina tjänster

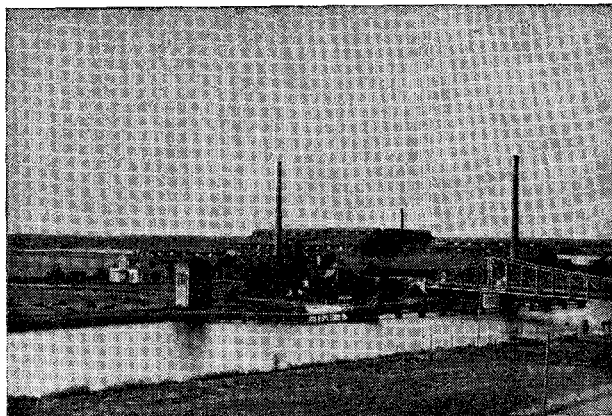

VÄNERSBORGS BRYGGERI

Grundlagt 1852

Ägare: AB Pripp & Lyckholm, Göteborg

Nederlag av MALT- och LÄSKEDRYCKER

A.-B. Nabbensbergs Tegelbruk

Vänersborg

Tel. 100 05

Granström & Söner A.-B.

BIL- & MEK. VERKSTAD

Kronogatan 3

Telefon 121 80 (växel)

Auktoriserad återförsäljare av

SCANIA-VABIS

WILLYS-OVERLAND

VOLKSWAGEN

RÖRLÄGGERI

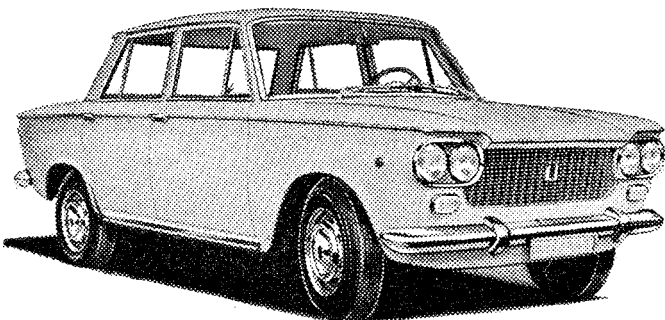
Residensgatan 25

Telefon 124 98

**Utför värme-
och sanitäranläggningar**

Oljeinstallationer

**Medlem av Rörledningsfirmornas
Riksorganisation**

NYA

FIAT

Juventus

● 4-dörrars, 5-sitsig familjevagn ● goda utrymmen,
lyxutrustning ● 72 eller 80 hk motor ● toppfart
över 140 resp. 150 km/tim. ● skivbromsar fram, sä-
kerhetsinredning ● rostskyddad enligt ML-metoden
● en toppvagn från ett världsföretag, oslagbar även
när det gäller priset

FIAT WULF

— BRA BILAR, GOD SERVICE

A. Joh. Larssons Maskinaffär

Vänersborg

Försäljer

FIAT

och

PEUGOT

Välj

General Motors bilar

OPEL

CHEVROLET

BEDFORD

KVALITETSPRODUKTER

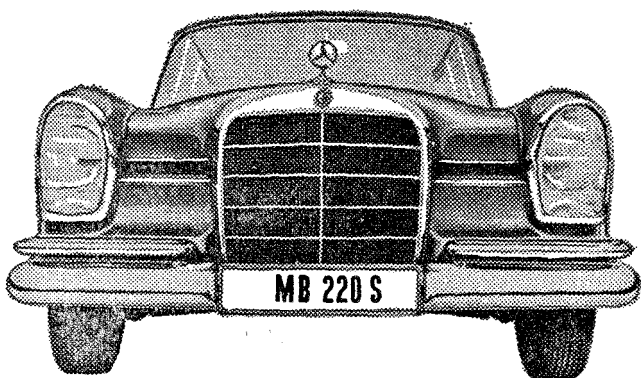
BRÖDERNA KARLGE AB.

Vänersborg
Tel. 120 75

Trollhättan
Tel. 154 01
165 01

MERCEDES BENZ MERCEDES BENZ

En vagn med tradition...

Vilken Mercedes-Benz modell Ni än väljer kommer Ni att uppleva samma tjugande känsla som Mercedes-ägare runt om i världen känner för sin vagn: Glädjen över kvalitet och exakt precision, utsökt sadelmakeriarbete i hantverksklass, diskret, representativ elegans och trygghetskänslan att i varje situation helt kunna lita på sin vagn. Mercedes-Benz är, kort sagt, vagnen för Er som fordrar något utöver de vanliga ...

I Vänersborg Bil-Aktiebolag

Tel. 120 60 - Östra Vägen 8

MERCEDES BENZ MERCEDES BENZ

Ingen rök utan eld

Ingen eld utan försäkring

i

ÄLVSBORGS LÄNS BRANDSTODSBOLAG

Vallgatan 19 A

VÄNERSBORG

Tel. 13845

När det gäller

Eldningsolja

*vänd Eder med förtroende till
våra representanter:*

Sjöström & Co Vänersborg AB

Tel. 102 54 - 132 54

Harry Falk A.-B.

Tel. 103 19

Leveranser från egna tankanläggningar i Vänersborg

OLJEVÄRME

===== VÄNERSBORG =====

Tel. 122 36

Tel. 125 32

Eldningsoljor

Grus

Caterpillar

Harry Dafgårds

Charkuteriaffär

KOTT, FLÄSK,
CHARKUTERIVAROR

egna tillverkningar

ALLT I VILT och DJUPFRYST
KONSERVER och GRÖNSAKER

REKOMMENDERAS

Kungsgatan 1

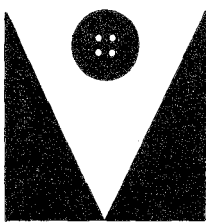
Tel. 101 03 — 122 53

**världs
nyhet**

bomulls-skjortan

ni kan... koka... gnugga

tvätta ren... alltid mjuk

alltid **vit**... behöver

aldrig strykas

27.75

NYA *Beklädnadsaffären*
VÄNERSBORG AB

Rydings

Måleriaffär AB

VERKSTAD:

Residensgatan 33

Telefon 131 25

BOSTAD:

Edsgatan 65

Telefon 115 96

Utför allt inom yrket

HUVUDAFFÄR:

Sundsgatan 13, Vänersborg

Tel. 107 41, 107 42

FILIALER:

Skansgatan 7

Tel. 102 45, 161 54

Hedmansgatan 2

Tel. 141 80

CHARKUTERIFABRIK:

Fredriksbergsgatan 2

Tel. 125 90

Egna tillverkningar av Kvalitetsvaror

Nordfeldts

KONDITORI

Edsgatan 12 B

Tel. 101 10

Hedmansgatan 3

Tel. 109 15

Tänker Ni bygga ett eget hem?

Tag då redan
i dag kontakt
med vår re-
presentant!
Skriv eller
ring!

Distriktschef Nils Haglind
Storgatan 26, tel. 118 17.

MYRESJÖ-HUS

Myresjö Tel. Namnanrop

Stadshotellet
Vänersborg

Rekommenderas!

Bar

INTIM

KUNGSGATAN 25

Tel. 100 17

Innehavare:

ÖSTEN JOHANSSON

Gör som jag...

prenumerera på ELA och Ni får inte bara väl bevakade
ortsnyheter utan även kulturartiklar, husmors- och fa-
miljesidor, förströelseläsning, idrott och mycket annat —
allt utmärkt redigerat.

Ni kommer också att trivas med

ELFSBORGS LÄNS ANNONSBLAD

— landets största varannandagstidning.

SE BÄTTRE

med våra glasögon

HÖR BÄTTRE

med våra hörglasögon

*Kvalitetsvaror och god service får Ni alltid
hos*

Roslinds Optik

Specialoptiker

Edsgatan 16

Vänersborg

tel. 142 84

Kvalitetsvaror

i LÄDER och PARFYM

Väska

Roslinds Hörna

Vänersborg

tel. affär 113 88

tel. kontor 103 83

LUNDINS RADIO OCH TV

Edsgatan 6

Tel. 105 43

Allt i Radio, TV, Musik, Grammofoner
och Service

Högtalaranläggningar uthyras

Gillebrodern

ekiperar sig bäst hos

Lundborgs

VÄNERSBORGS GLASMÄSTERI

(Hellman & C:o)

Affär:

Edsgatan 10, Tel. 101 28

Verkstad och lager:

Vassbotten, Tel. ankn.

Fönsterglas, Ornament- och Råglas, Spegelglas,

Butiksrutor, Bilglas, Fönsterkitt m. m.

Glasmästeri, Glasning av nybyggnader m. m.

Glassliperi

Inramningar, Ramlist, Ovala ramar,

**Fotografiramar, Speglar, Tavlor, Oljemålningar,
Konst, Hantverk, Presentartiklar.**

TRYCK- *saker*

för hemmet
föreningen eller affären
levereras av oss
snabbt
och välgjort

Petrés Tryckeri

Söderg. 3

Tfn 139 40 (vx)

Böhmers Eft.

Bosättningsmagasin

Vänersborg

Tel. 10253

Rekommenderas

A.-B. Vänersborgs
Järnhandel

Tel. 10082 — 10287

En välsorterad järnhandel

SJÖSTRÖM & C:o

VÄNERSBORG AB

VASSBOTTEN, VÄNERSBORG

Tel. 102 54, 132 54

Försäljer: Ved, kol, koks, antracit,
Esso eldningsoljor.

Uppköper: Hästtagel, kotagel, Systembolagets
flaskor, vax, stickylle, lump, säck-
lump.

Uppköper och försäljer: skrot och metaller.

Kläderna för Kvinnan

HEGARDTS

har det

Edsgatan 13

VÄNERSBORG

Tel. 102 20

132 20

Allt för modern inredning

Vänersborgs Färg- & Kemikalieaffär

Edsgatan 17

Inneh. Åke Nyström

Tel. 102 99

*rekommenderar sig
med allt vad till
branschen hör*

Vänersborgs Elektriska

R. SJÖSTAD

Edsgatan 35

VÄNERSBORG

Tel. 110 66

Utför: Alla slag av el. installationer

**Försäljer: El. materiel, armatur, kylskåp,
dammsugare m. m.**

Thernquists Blomsterhandel

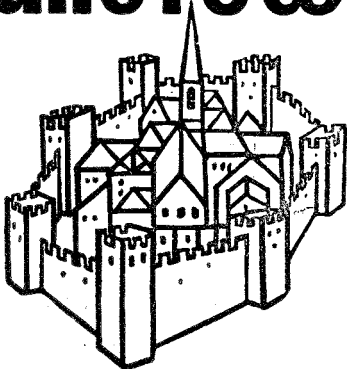
Säg det med Blommor!

EDSGATAN 21

TELEFON 136 73 — 100 63

allt i ett är den moderna form av allsidigt försäkringsskydd som Ansvar erbjuder sina försäkringstagare. Ansvars allt i ett — försäkring för hemmet innebär att vi samlat en rad önskvärda och nödvändiga försäkringar i ett enda försäkringsbrev. Allt i ett för hemmet ger ersättning för skador på personligt lösöre vid brand, vattenutströmning, inbrott och under resa. Dessutom ingår privat skadeståndsförsäkring för hela familjen jämte olycksfall och polioförsäkring för maka och barn. Det finns allt i ett försäkring för hemmet, villan, sportstugan, fastigheten, affären, lantbruket etc.

allt i ett

A ANSVAR

försäkringsbolag för helnyktra

Kontor: Drottninggatan 12, Tel. 11900 G. Håkansson

I centrum av "LILLA PARIS" finner Ni de
välklädda damernas affär,

Specialaffären för

Dam- och Tonårskläder,

Klänningstyger

och Gardiner

Ragnar Nilsson

Tel. 104 94

Vänersborg

Edsgatan 21

Målerifirman

ALLAN SVANBERG

VÄNERSBORG

Rekommenderas!

Tel. Verkstad 144 46

Bostad 105 42

Andersson, Larsson & C:o Aktiebolag

VÄNERSBORG — Telefon 106 69, 112 69

TRÄVAROR

HYVLERI

Byggnadsmaterial

Snickerifabrik

Papp, Spik, Masonite m. m.

för byggnadsändamål

Eldningsoljor

Kol

Koks

Gåvor av värde

finner Ni hos oss.

Vår utsökta sortering i

Guld- och Silverarbeten samt Matsilver

ger Er tillfälle välja en värdefull
och uppskattad gåva.

Vänersborgs Guldsmidsaffär

Edsgatan 18 VÄNERSBORG Tel. 102 26

Vänersborgs Nya Bleck- & Plåtslageri

Taktäckning och allt vad till yrket hör

Lilla Vassbotten, Vänersborg

Telefon 109 96

Mäklarfirman

KJELL SUNDELIUS

FÖRMEDLAR köp och försäljning av Affärsrörelser,
Fastigheter och Egendomar.

VERKSTÄLLER: Auktioner, Boutredningar m. fl. uppdrag.

UPPRÄTTAR: Firmaanmälningar, Testamenten, Äkten-
skapsförord m. m.

Telefon 100 90

Edsgatan 26, Vänersborg

Av Handelskammaren auktoriserad fastighetsmäklare.

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstad Sundsgatan 7

Tel. 103 41 — 112 25

Vi utför under ansvar alla slag av

MÅLNINGSARBETEN

Nybyggnader Reparationer
Skylt- och Möbelmålning

Försäljer:

OLJOR, FÄRGER, LACKER, PLASTFÄRGER

m. m.

A. SJÖDÉN

Byggnadsfirma

Fredriksbergsgatan 9 a

VÄNERSBORG

Tel. 116 47

- Ny- och ombyggnader
- Reparationer
- Värderingar

SAHLINS BOKBINDERI

(etablerat 1860)

Parti- och privatbokbinderi

Sandmarksgatan 16 B

Tel. 108 21

VÄNERSBORG

Ämnar Ni köpa eller sälja

Fastigheter, Affärsrörelser eller Egendomar

Vänd Eder med förtroende till

Affärsförmedlingen

Sven B. Randhem

Vallgatan 15 A, Vänersborg

Tel. 107 74

Av Handelskammaren auktoriserad fastighetsmäklare

Förrättar Auktioner, Boutredningar m. m.

Rörledningsfirman

B. ERLANDSSON A-B

R. R. medlem

Tel. 11085 — 15850

FÖRENINGSTJÄNST

V. DAHLQVIST, Vänersborg. (F.d. Universals Basaravdelning.)

KONTOR & LAGER Fridhemsvägen 3

Tel. 134 61 — Bost. 129 01

- Ledande firma inom basar- och lotteribranschen.
- Vi föra i lager allt för festarrangörer.
- Lotterier och tombolor i toppklass.
- Artistförmedling — Stor låneservice — Dansbanor — Barnens-dags-anläggningar — Försäljningskiosker, större och mindre.
- Från de förnämsta fabriker föra vi:
Kaffe — Choklad — Nattkorv.
- Stor sortering i sportpriser.

30 år i lotteribranschen borgar för att Ni tryggt kan vända Eder till oss.

Säj bara

Yngves
om radion krånglar —
det räcker

Yngves Radio- o. TV

Edsgatan 20

Tel. 135 34

Trycksaker med Stil

BOKTRYCK
BROSCHYRER
KATALOGER
REKLAM
FOLDERS
BLANKETTER

C W Carlssons Eftr Boktryckeri

Kyrkogan 21

Tel. 102 51

GeTe-LIVS

SUNDSGATAN 15 — TEL. 105 67

Specialitéer:

KAFFE — OST — DELIKATESSER — MARGARIN

av högsta kvalité i lös vikt

GeTe-FRUKT

EDSGATAN 15 — TEL. 104 72

— **Specialisten på frukt** —

Alla dagsaktuella

FRUKTER — KONSERVER — FRUKTKONSERVER

Vänersborgs Bokförings- och
===== *Revisionsbyrå* =====

Tel. 105 99

Kronogatan 20

Vänersborg

Deklarationer   Bokföringsuppdrag

Bouppteckningar, Boutredningar, Arvskiften

ERICSSONS BRÖD
VÄNERSBORG

Rekommenderas!

Tel. 102 82

Välj HSB – vägen till bostad!
Medlemsskap + insatssparande =
lägenhet med bostadsrätt.
Lägenheterna erbjudas i turordning.
Bostadsrätten ger Er:
MEDINFLYTANDE, när det gäller
fastighetens förvaltning.

När det gäller bostaden – tala med

HSB VÄNERSBORG

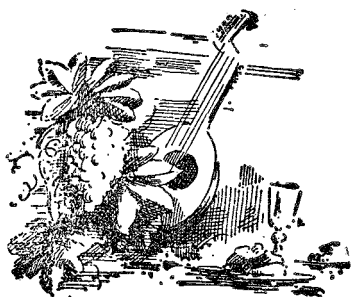
Kungsgatan 27, Vänersborg, tel. 117 93.

Kvalitetstrycksaker

Bergs Tryckeri

VÄNERSBORGS BOKTRYCKERI

Telefon 100 02, 133 02

Restaurant
LILLA PARIS

Stället där gästerna trivs!

Tel. 102 58 Vänersborg

Kungsgatan 3

JOHANSON & PETERSSON

103 57

VÄNERSBORG

103 20

Lager: Östra Landsvägen, tel. 126 14

SNICKERIFABRIK

Specialité: **KÖKSINREDEN**

TRÄVAROR - BYGGNADSMATERIAL

PARKETTGOLV Ensamförsäljare för **TESTA-FÖNSTER**

Thure Carlssons Cykelaffär

EDSGATAN 37 — TEL. 117 24

Scooter: VESPA - N. S. U.

Mopeder: APOLLO - N. S. U. - CRESCENT

Cyklar: APOLLO - CRESCENT

SPORTARTIKLAR

FISKREDSKAP

Körkorts- och Trafikundervisning

erhålles snabbt och med modern
undervisningsmateriel vid

AHLINS BILSKOLA

Drottninggatan 16 — VÄNERSBORG

Tel. Kontoret 117 35

Tel. Bostaden 107 35

Clarholm & Bergman AB

Vänersborg

BILFRAKT i Vänersborg A/B.

ALLAN NILSSON

Utför allt i lastbilstransporter, kortare så väl som längre

Försäljare för NYNÄS Eldningsoljor

Ordertelefon 0521 - 117 40

Möbler, Mattor, Gardiner, Sängkläder m. m.

Billengrens

HERREKIPERING

—

HERRKONFEKTION

Tel. 110 10

Vänersborg

Tel. 109 06

Cykel- & Sportaffär
VÄNERSBORG

CALTEX **BENSINSTATION**

AXEL LINDBERG

Östra Vägen

Tel. 109 63

Bensin, Eldningsoljor, Smörjoljor.

Fullständig service.

Berthel Andréén

JÄRN- & MASKINAFFÄR

Sundsgatan 23

Tel. 100 84

Allt som fordras i en välsorterad

SPECERIAFFÄR finner Ni hos

Sundelius Specerier

Sundsgatan 23

Tel. 102 98

Andersson & Fagerströms Elektriska

Utför alla slag av

ELEKTRISKA ANLÄGGNINGAR

Vallgatan 15

Tel. 106 09 — 134 91

S. ROSENDAHL

Bilsadelmakeri & Tapetserarverkstad

Tel. 106 85   Bostaden 126 23

Bilklädslar, mattor, suffletter,
reparationer.

Läderarbeten.

Omklädsel, omstopning av alla slags möbler och madrasser.

Gaddes Sport & Vapen

Bästa inköpskällan för tillbehör och delar till

VICTORIA VICKY mopeden

HUSQVARNA och SAUER & SOHN jaktgevär

Fullständig service

Kungsgatan 5

Tel 116 12

Radio- & El- Service

Hamngatan 9 Tel. 116 67, bost. 127 34 Vänersborg

INSTALLERAR

REPARERAR

FÖRSÄLJER ALLT ELEKTRISKT

ZETTERBERGS SKOAFFÄR

Edsgatan 29

Vänersborg

Tel. 101 76

REKOMMENDERAS

Vänersborgs Cementgjuteri

rekommenderar
sina välkända betongvaror

ALMA EKSTRÖM & C:o A.-B.

Kungsgatan 7

VÄNERSBORG

Tel. 100 86

**Kappor, Dräkter, Klänningar
samt allt i dambranschen**

SIGNE FRISKS KONDITORI

REKOMMENDERAS

Vittvätt — Stärkning — Strykning

SPECIAL-TVÄTTEN

Tel. Vänersborg 127 55

Vänersborgs Läderaffär

Rekommenderas

Tel. 10751

Junior

Välsorterad
specialaffär i

Goss- & Flickkläder

VÄNERSBORG

Affären för ungdom

Henry Dafgårds Livsmedel

Residensgatan 24

VÄNERSBORG

Tel. 129 30

- **KÖTT, FLÄSK**
- Egna tillverkningar av charkuterivaror
- Stor sortering av **KONSERVER**

BECKEMANS

Färg-, Tapet-, Kemikalie- & Sjukvårdsaffär

REKOMMENDERAS

Björndahls Bokbinderi

Nygatan 14 a

TEL. 137 29

REKOMMENDERAS

